

[Indenrigsministeren.]

tale om. Ejerlejlighedsinstituttet er meget nyt, og for mig at se er forholdet dette, at indehaveren af en ejerlejlighed frivilligt har påtaget sig dette at erhverve en ejerlejlighed, idet han kunne være blevet boende, uden at hans retsstilling derved var ændret, medens parcelhusejeren kan komme i den situation at blive tvunget bort fra det hus, han føler sig ganske særlig knyttet til. Jeg tror, hr. A. C. Normann har ret i, at det næppe, og vel navnlig ikke i denne situation, kan nytte at henvise de pågældende til pengeinstitutterne; det får de næppe meget ud af.

Jeg anbefaler ændringsforslaget og lovforslaget som helhed.

Poul Schlüter: Indenrigsministeren gav udtryk for undren over det standpunkt, mit parti indtager: at vi vil undlade at stemme, at vi ikke stemmer imod. Jeg vil gerne orientere indenrigsministeren om, at det har sin ganske naturlige begrundelse i den omstændighed, at det, der her kan stemmes om, er ændringerne i loven, ikke loven i sin helhed. Var der tale om loven i sin helhed, ville vi som en naturlig konsekvens af den opfattelse, vi har af loven som værende ganske unødvendig, stemme imod den.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslaget, § 1, således ændret, og § 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 18) findes i tidenden sp. 725, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 41).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Enggaard: Venstre kan være enig i den udformning, som lovforslaget har, men på baggrund af den henvendelse, som vi i går har modtaget fra Købstadforeningen om en mere hensigtsmæssig måde at administrere selskabsskatternes beregning på, vil jeg gerne henstille, at man tager en fornyet behandling i udvalget med henblik på at finde en løsning af dette problem. Vi er i venstre meget positivt indstillet med hensyn til i muligt omfang at efterkomme dette ønske.

Indenrigsministeren (Hans Hækkerup): Jeg kan da ikke have noget imod, at vi i en udvalgsbehandling drøfter denne henvendelse. Den er jo kommet meget sent, jeg modtog den under folketingets møde i formiddags, og det har undret mig, at Købstadforeningen, som i måneder har vidst, at dette forslag var til behandling, ikke er vågnet op noget før, så meget mere som problemet jo tidligere har været rejst, men enfin, vi snakker venligt om det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændret dyrtidsregulering af lønninger m. v.

(Lovforslaget (nr. 61) findes i tillæg A. sp. 1853, fremsættelsen i tidenden sp. 1903).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om engangsskat for personer for skatteåret 1968-69.

(Lovforslaget (nr. 62) findes i tillæg A. sp. 1857, fremsættelsen i tidenden sp. 1905).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Per Hækkerup: Det spørgsmål, som vi i dag skal behandle og i løbet af en uges tid tage stilling til, er, hvorledes vi skal tilrettelægge den økonomiske politik i fortsættelse af den delvise kronedevaluering, som er gennemført, og som vi havde lejlighed til at diskutere her i det høje ting for kort tid siden. Det er ikke devalueringens problemet, vi skal diskutere, og da jeg går ud fra, at der ikke er nogen, der forestiller sig, at man skal revaluere kronen, så bliver det kun spørgsmålet om, hvorledes vi skal følge denne i forhold til den engelske devaluering delvise devaluering op med lovgivning, der skal debatteres.

Da de konservative, Arbejdsgiverforeningen, visse erhvervsorganisationer og kommunisterne, for nu at nævne kræfter såvel inden for som uden for folketinget, har taget afstand fra den begrænsede danske devaluering, kan de konservative — omend med en vis saglig betænkelighed — må jeg erkende, sige, at dette problem, der nu foreligger, for så vidt ikke er deres. Jeg sagde: med en vis saglig betænkelighed, for jeg tror dog, at såvel de konservative som ansvarlige erhvervsorganisationer må erkende, at heller ikke de kan stille sig udenfor og undlade at tage stilling til følgende spørgsmål.

Når nu på baggrund af den engelske devaluering den mere begrænsede devaluering af den danske krone er en kendsgerning, hvordan skal vi så stille os til situationen? Formentlig vil der kunne samles enighed om, at den engelske devaluering har påført det danske samfund et tab, der er opgjort til mellem $\frac{1}{2}$ og $\frac{3}{4}$ milliard kr. Det vil berøre både vor betalingsbalance og befolkningens realindkomst. Måske vil der også være enighed om, at den engelske devaluering rammer os på et tidspunkt, hvor den danske økonomi lider under virkningerne af en afmatning gennem et års tid af den internationale konjunktur, men samtidig på et tidspunkt, hvor denne konjunktur efter alle sagkyndiges vurdering kan forventes at ændre sig til det bedre i løbet af det kommende år. Jeg tror, det er vigtigt for vurderingen af, hvilke skridt vi skal tage, at man holder sig disse forudsætninger for øje.

Jeg ved ikke, men jeg håber, at vi også her i tinget kan være enige om, at målet for vore bestræbelser under de givne forudsætninger må være for det første at sikre en stigende beskæftigelse og dertil svarende nedbringelse af den arbejdsløshed, som uden at være faretruende har udviklet sig i den forkerte retning i de sidste 4-5 måneder, for det andet at opnå en forbedring i betalingsbalancen, så den for en sund økonomisk udvikling nødvendige ligevægt kan sikres, for det tredje at udnytte den konkurrencemæssige fordel, som kronedevalueringen har bragt os over for lande, der ikke har devalueret, ved at hæmme og formindske den omkostningsstigning, enhver devaluering medfører i forhold til ikke-devaluerede lande, og reducere den forringelse af vor konkurrenceevne i forhold til de stærkere devaluerende lande, som følger af vor egen begrænsede kronedevaluering, samt for det fjerde at tilrettelægge vore beslutninger og foranstaltninger på en sådan måde, at de tab, den engelske devaluering under alle omstændigheder påfører vort samfund, fordeles på en socialt rimelig måde. Her påkaldes altså en samfundssolidaritet, hvor alle grupper i samfundet må tage deres andel af byrderne bortset fra de økonomisk svageste, som må friholdes.

Det er med udgangspunkt i disse betragtninger, socialdemokratiet har tilsluttet sig regeringens forslag om, at den begrænsede kronedevaluering følges op med følgende: for det første den allerede vedtagne lov om avancementstop, for det andet den foreslåede infrysning af den anden pristalsportion frem til marts-april 1969, for det tredje engangsskatten for ikke-lønmodtagere i skatteåret 1968-69, som modsvarer infrysningen af den anden dyrtidsportion, og for det fjerde en støtte til de erhverv, der rammes hårdest af den engelske devaluering og dårligt kan tåle det.

Hermed er tilrettelagt et stykke indkomspolitik, som burde kunne vinde bred saglig tilslutning, burde kunne gøre det, fordi den for det første tilstræber at hæmme pris- og omkostningsstigningen og dermed fastholde den begrænsede devalueringens konkurrencemæssige fordele såvel for eksporterhvervene som for de hjemmeindustrier, der møder konkurrencen fra importen. Dette vil have afgørende betydning for eksport, produk-

[For Hækkerup.]

tion og beskæftigelse. Det er, hvis jeg må bruge det udtryk, forretningen Danmark, der styrker sig i forhold til udlandet. For det andet fordeler den byrderne således, at alle undtagen de svageste kommer til at bære en rimelig andel af de nødvendige afsavn, men også opnår en rimelig andel af de fordele, en sådan politik vil give os, hvis den gennemføres konsekvent. For det tredje har den fundet tilslutning hos det altovervejende flertal af lønmodtagerne, som hermed anerkender, at den ekstraordinære situation kræver det ekstraordinære middel, at de affinder sig med, at en overenskomst-mæssig sikret dyrtidsportion indefryses i samme periode, hvor ikke-lønmodtagere betaler en tilsvarende engangsskat. Denne ligestilling er lønmodtagernes forudsætning for deres tilslutning til regeringens politik, ligesom det må være klart, at arbejdsgiverne og erhvervene følger dette mådehold op med selv at afstå fra de pris- og avancestigninger, som situationen måske ellers trods avancement og monopolkontrol kunne give dem.

Det er regeringens politik. Hvad er alternativet til denne politik? Ja, hvis man vælger at afvise den, rejser der sig følgende muligheder for en alternativ politik: for det første kan man lade stå til og ikke gøre noget. Virkningerne heraf vil være, at pris- og lønstigningen i den nuværende konjunktursituation vil æde hinanden op, og i stigende tempo, til skade for konkurrenceevnen og dermed produktionen og beskæftigelsen. En ligevægt vil i så fald først blive tilvejebragt, når arbejdsløshed og antallet af virksomhedsslukninger har nået et sådant omfang, at den relle efterspørgsel er nedbragt tilstrækkeligt. Ingen kan formentlig være interesseret i en sådan politik, som ville medføre en meget stor arbejdsløshed og en lavere levestandard for størstedelen af befolkningen.

For det andet er der det alternativ at søge betalingsbalanceproblemerne klaret ad finansiel vej, d. v. s. enten gennem en drastisk nedskæring af statens udgifter, der ville gå hårdt ud over investeringer i skoler, andre uddannelsesinstitutioner, hospitaler, plejehjem, børnehjem, veje, broer, boligbyggeri osv., altså investeringer, som vi alle ønsker og anerkender nødvendigheden af.

Det er ensbetydende med at sætte en meget væsentlig del af den samfundsmæssige udbygning i stå. Eller finanspolitisk en forøget beskatning eller tvungen opsparing, så efterspørgslen bliver tilstrækkelig formindsket til at skabe ligevægt på betalingsbalancen. Da en sådan politik ville medføre, at indkomstmængden i samfundet i første omgang ville vokse med en dyrtidsportions fulde virkning, d. v. s. ca. 1 milliard kr., måtte skatteprovenuet stige med et tilsvarende beløb. At anvende bunden opsparing i stedet for skat kan vel lades ude af betragtning, fordi man herved til den øjeblikkelige skatmæssige virkning af den bundne opsparing tilføjer et senere tilbagebetalingsproblem. Men en sådan beskatning ville enten betyde en forøgelse af momsen, formentlig til 13 pct., eller en vældig forøgelse af punktskatterne på de traditionelle varer, cigaretter, øl, spiritus osv. eller en forøgelse af den direkte beskatning med omkring 12-15 pct. Dette ville for lønmodtagerne betyde, at de fik dyrtidsportionen, som hurtigt blev spist op af prisstigninger, og til gengæld fik en ekstraskat.

Eller man kunne finanspolitisk tænke sig en tredje vej, en kombination, så man skærer ned på udgifterne og forøger skatterne og derved opnår at anvende noget af begge de metoder; jeg har nævnt, og samtidig opnår en negativ virkning på produktion og beskæftigelse, som formentlig vil svare nogenlunde til nedgangen ved de andre alternativer. Endelig kunne man tænke sig det alternativ, at man førte en strammere kreditpolitik, end vi gør i dag. Det ville betyde en hurtig og umiddelbar nedskæring af investeringer, produktion og beskæftigelse, omtrent det dårligste, man i den nuværende situation kunne gøre.

Dette er vore muligheder. Hvis vi vil holde os på et sagligt plan, er det disse problemer, der skal drøftes, og valget mellem disse veje, der skal træffes. Jeg tvivler ikke om, at de sagkyndige vil give regeringen ret i dens forslag. Det har vi allerede mange udsagn om. Jeg tvivler heller ikke om, at hvis erhvervslederne skal udtrykke deres mening frigjort for politiske hensyn, er de enige. Det er på denne baggrund, vor afgørelse skal træffes. Det skal ikke blot være en saglig afgørelse — det skal det være — men det skal samtidig være en afgørelse,

[Per Hækkerup.]

der bygger på, at lønmodtagernes organisationer i denne situation er parat til at afvige fra et tungtvejende synspunkt: at staten ikke må gribe ind over for bestående aftalers konsekvenser.

Jeg spørger oppositionen: hvilken anden sagligt holdbar politik har den? Har vi ikke i årevis hørt talen om pris- og lønspiralen, om, at omkostningsniveauet skulle holdes i ave, om, at lønmodtagerne skulle vise tilbageholdenhed osv.? Nu har vi den situation, at lønmodtagerne godkender nedfrysning i 1 år af en dyrtidsportion, hvis andre grupper i samfundet vil ofre tilsvarende, og hvis erhvervslivet vil følge lønmodtagernes tilbud op med en tilsvarende tilbageholdenhed.

Regeringen har fremlagt en konstruktiv, fremsynet politik. Den har fået det store flertal af lønmodtagernes godkendelse af den foreslåede politik. Denne politik bør gennemføres i samfundets og borgernes interesse. Hvis — og jeg siger udtrykkelig hvis — denne politik væltes ved en afstemning her i tinget, skal ingen være i tvivl om, for det første at det udelukkende sker ud fra partipolitiske motiver. Fordi en lille gruppe teoretiske SF-ere i dette høje ting måske er parat til at svigte alle solidariske hensyn, kan venstre, de konservative, de radikale og LC udnytte muligheden for at vælte ikke blot regeringen, men også — og det ønsker de såkaldt borgerlige partier hedt — det nuværende flertal i tinget. For det andet, at alle saglige hensyn sættes til side for at opnå partipolitiske formål. For det tredje, at oppositionen i hvert fald ikke hidtil har tilkendegivet nogen anden holdbar politik. Og for det fjerde, at oppositionen, hvis den får held til med nogle SF-stemmer at vælte ikke blot regeringen, men også en sagligt forsvarlig politik, ikke skal vente, at den bagefter kan komme med den samme politik, den har forkastet.

Min opfordring er derfor: vi har en klar, konsekvent, uangribelig politik fra regeringens side, lad de partipolitiske spekulationer ligge, om der så er en 4-5 SF-stemmer, og vær i stedet for med til at gennemføre det, som jeg tror et stort flertal af lønmodtagere er enige om, som ansvarsbevidste erhvervsledere godt ved er en sund, rigtig politik, og som landet trænger til.

Henry Christensen: De to lovforslag, som her er til første behandling, har regeringen jo sammen med det forslag om avancestop, der er gennemført, gjort til en enhed. De to lovforslag forlanges gennemført, som de er fremsat. Ikke her, men ved andre lejligheder, har hr. Per Hækkerup jo klart givet udtryk for, at regeringen ikke viger en tøddel. Dermed er den ultimative stilling jo også over for folketinget gjort klar og den politiske sammenhæng lagt frem. Man erindrer måske tidligere kategoriske og ultimative oplæg under den samme, som nu er statsminister. Det, som har skabt denne tids særlige politiske spænding, er naturligvis, at det ultimative denne gang ikke alene er vendt mod de liberale partier, men også og måske ikke mindst mod samarbejdspartneren SF, hvor foreløbig alene den såkaldte højrefløj ydmygt har bøjet sig ind herunder.

Inden jeg går ind på selve lovforslagenes nærmere indhold, vil det måske være rimeligt at se på den behandlingsform og optræden, regeringen i denne politiske situation har valgt.

Da den engelske devaluering forelå lørdag den 18. november, meddelte statsministeren som bekendt allerede samme aften, at regeringen havde besluttet at gennemføre en devaluering. Om søndagen blev procenten fastsat, godkendt af hr. Aksel Larsen. Den 20. november, om mandagen, blev forslaget om avancebegrænsning gennemført, og siden da har man underholdt det ganske land med de intime forhandlinger med SF, den højre fløj og den venstre fløj, tilkaldt særlig såkaldt sagkyndige osv. I det såkaldte kære røde kabinet, forstår jeg, deltog i en del af møderne yderligere repræsentanter for LO. Som det åbent er fremgået, er et stort antal emner, hvis hovedindhold var en række betragtninger over vidtgående indgreb over for den danske befolkning, her blevet behandlet. Hvis man var nået til enighed i disse forhandlinger, ville stillingen have været den, at disse aftaler havde været kendsgerninger og havde været sager til efterretning for folketinget. Det må her være på sin plads at minde om, at der ikke eksisterer en flertalsregering, der samlet står med et parlamentarisk ansvar over for det høje ting. Danmarks statsminister må bestandig betænke, at han også har et an-

[Henry Christensen]

svar over for folketingets placering, når landets vigtige sager skal afgøres. Statsministerens fremgangsmåde har i hvert fald næppe uden for hans egen kreds af tilhængere bidraget til at styrke folkestyrets anseelse i denne situation.

At situationen har udviklet sig, som tilfældet er, er vel en logisk konsekvens af det ensidige parlamentariske grundlag, regeringen efter valget og under de senere vigtige politiske afgørelser har søgt. Det burde have været forudset; et gammelt ord siger jo: „mands vilje, mands himmerige“. Statsministeren har fået sin vilje; hvor meget himmerige han mener at befinde sig i, står mig ikke helt klart. Men allerede Holberg føjede jo spørgende til: hvor længe var Jeppe i paradiset?

De to lovforslag angives jo også nu i dag af hr. Per Hækkerup at være følger af devalueringen. Efter venstres opfattelse camouflerer regeringen her alt for tydeligt den barske virkelighed. Nogle har endda hævdet, at det måske følte som bekvemt for regeringen, at devalueringen kom og kunne skjule følgerne af den foregående økonomiske politik og den stilling, vi var i.

Hvis vi nu ser på arbejdsministerens forslag om nedfrysning af en dyrtidsportion, så begrundes det af hensynet til konkurrenceevne og beskæftigelse. Men hvad var devalueringens selvstændige formål? Det var jo at øge i sig selv den danske konkurrenceevne. Devalueringen skulle efter regeringens egen opgivelse bevirke, at danske virksomheder nu kunne sælge varer til lavere priser i udlandet og alligevel få det samme antal kroner hjem i indenlandsk mønt. Hvis vi ikke havde devalueret, er stillingen dog vel den, at så havde en indsats for at sænke det danske konkurrenceniveau været så meget desto mere nødvendig. Mon man derfor ikke tjente sin egen sag og en saglig behandling af landets økonomiske problemer langt bedre ved åbent at indrømme, at også uden devalueringssituationen — og måske især uden den — var Danmarks økonomi i en så dårlig forfatning, at en omfattende økonomisk sanering og en erhvervsvenlig politik var fornøden for at sikre produktion, afsætning og beskæftigelse. De barske, ubehagelige kendsgerninger omkring dansk økonomi er jo for det første, at Danmark på tredje

år i træk har et kæmpeunderskud på sin betalingsbalance over for udlandet og endda i år med klart voksende tendens. For det andet, at vi også inden den 18. november her i landet lå i spidsen, endda kraftigt i spidsen, hvad inflation og omkostningsforøgelse angår. Og for det tredje, at vi har en rekordagtig høj rente uanset stærke bestræbelser, også i sidste måned enorme bestræbelser, fra Nationalbankens side for i virkeligheden ved hjælp af skatteydernes penge at opkøbe store mængder obligationer. Derfor ville det være rigtigt at erkende, at det, Danmark står over for, langt mindre er spørgsmålet om følgerne af devalueringen, end det er følgerne af den økonomiske udvikling og politik, vi har haft i dette land.

Hvad angår den dyrtidsportion, som regeringsforslaget omhandler, drejer det sig da endelig heller ikke særlig om en dyrtidsportion som følge af devalueringen, men om en dyrtidsportion som følge af den i forvejen eksisterende inflatoriske udvikling her i landet. Det mest givne er jo, at man nu foreslår, der skal udbetales én dyrtidsportion; om virkningerne af den taler hr. Per Hækkerup øjensynlig slet ikke. Men det næst givne er jo, at i pristallet i oktober var allerede de 2 points hjemme til den næste dyrtidsportion. I de 3 måneder, der derefter følger, november, december og januar, i hvilken periode også den årlige huslejeregulering indregnes, er der vel ingen, der alvorligt kan tro på, at vi skulle få en mindre stigning igennem de foregående måneder, og det vil sige, at allerede i kraft af den bestående udvikling er den anden dyrtidsportion uden hensyn til devalueringen hjemme. Det er derfor nok mere realistisk og derfor også redeligt at gå ud herfra. Men det gør naturligvis ikke standsningen af en svikmølle, som alle og nu også hr. Per Hækkerup i dag kan se er en trussel mod beskæftigelsen i den del af dansk produktion, som skal konkurrere med udlandet, mindre nødvendig. Hvor ofte har det ærede medlem og hans partifæller ikke fejlet det fuldstændig ned af bordet — de ræsonnementer, han i dag anlægger! Da jeg under erhvervsdebatten stillede statsministeren spørgsmål på dette grundlag, afviste statsministeren overhovedet at gå ind i en drøftelse med mit parti derom.

Jeg vil da gerne på ny som forleden aner-

[Henry Christensen.]

kende den realistiske indstilling, der nu er lagt for dagen, herunder vel ikke mindst inspireret af LO og dens formands modige optræden. Jeg har også bemærket mig en gryende realistisk erkendelse af, at det måske ikke ubetinget var noget enestående godt, at Danmark i modsætning til alle andre lande fastholdt et særligt mekanisk system, hvis virkning var, at uanset om udsvinget i pristallet skyldtes, at Danmark var blevet fattigere eller rigere, skulle de samme indenlandske indkomstkonskvenser følge; altså også hvis Danmark var blevet fattigere, skulle konsekvensen være, at vi automatisk skulle bevilge hinanden højere indkomster. Dette er naturligvis ødelæggende for en stabil økonomisk politik. Det, det derfor især måtte dreje sig om, var, at denne gryende erkendelse kunne omsætte sig i, at vi ville ændre på dette system. Det bør naturligvis for alle være klart, at lønmodtagerne i en overenskomst af en vis varighed må have en eller anden form for sikring. Den lønstigning, der kan fastholdes i form af reel øget købekraft, fordi vi gennem øget produktivitet eller bedre bytteforhold er blevet mere velstillede, er af det gode, er en rigtig ting, en ting, vi kan ønske at fremme, men den lønstigning, der både nu og ved andre lejligheder skal betales af prisstigninger og arbejdsløshed, er en asocial og en dårlig ting.

Hvad vi står over for er imidlertid forslag om et indgreb i en løbende overenskomst. At gribe ind i en overenskomst, inden den er trådt i kraft, er naturligvis altid en alvorlig ting, at gribe ind i en overenskomst, efter at den har været i kraft i en længere periode, er naturligvis en endnu alvorligere ting. Det måtte da ske i en så omfattende sammenhæng, at der virkelig var skabt grundlag for genrejning af vort lands økonomi. Vil hr. Per Hækkerup og arbejdsministeren og finansministeren virkelig hævde, at med de tre lovforslag, der er tale om — det ene gennemført, de to andre til behandling nu — har man genrejst eller lagt grundlaget for at genrejse dansk økonomi? Så er man for beskeden i forestillingen om kravene til, hvad der er nødvendigt.

Videre må man vel sige, at forudsætningen for et sådant indgreb måtte vel også

være, at en regering, inden den kom til folketinget, indgående havde forhandlet med begge de to parter, der har truffet den aftale, man nu vil gribe ind overfor. Jeg forstår, at man indgående har forhandlet med den ene part. Jeg forstår, at man slet ikke har forhandlet, inden man traf sin beslutning, med den anden part. Det forekommer overraskende, det forekommer ikke at være en rimelig optræden af landets regering.

Det andet lovforslag, som regeringen nu har fremsat, er et forslag om en såkaldt særskat. Vi har vel næppe nogen sinde oplevet efter mit skøn et så urimeligt skatteforslag som det foreliggende. Lovforslagets hovedindhold er jo en særskat på 3 pct. af skalainkomsten, hvis man ikke er begunstiget med et lønmodtagerfradrag på 800 kr. Hvis man ser på forslaget virkninger, så må man vist erkende, at der kan komme adskillige urimeligheder frem. Har man lønmodtagerfradrag på de 800 kr., ja, så er man i salveten, så kan man have betydelige indtægter uden at skulle betale denne særskat. Man kan også, hvis man er lønmodtager og har dette fradrag, måske i mange henseender presse sin indkomst i vejret også som lønmodtager. Hvilken sikring er der for, at der ikke vil være adskillige steder, hvor måske ikke mindst højere lønede, men måske også visse andre grupper i en form for pression er i stand til at skaffe sig erstatning for den portion, man afgiver, og som man skal have igen om et år? Og hvis man ikke er lønmodtager, men i kraft af det direkte indgreb i forbindelse med avancementloven har fået en nedgang i sin indtægt eller en nedgang i det grundlag, hvorpå ens virksomhed skal drives, så skal man til gengæld betale denne særskat. Er man selvpensionist og hører til den kategori, som både nu og på lang sigt rammes særlig hårdt af den devaluering, hvis følger man angiver at ville bekæmpe, så skal man min sandt også betale denne særskat. Alle de medborgere, som takket være den økonomisk skæve udvikling, som det måtte være opgaven at rette op på, nu er bragt i betydelige økonomiske vanskeligheder, som lider betydelig økonomisk nedgang i dette år og måske oven i købet slæber med en stor skat fra tidligere tid, de skal til gengæld nu pålægges denne ekstra særskat.

[Henry Christensen.]

Man forhandler med disse nødstedte grupper om en ekstraordinær og nødvendig hjælpeindsats, men det, man begynder med, er at pålægge dem en særskat. Aldrig nogen sinde har vi vist i vor skattelovgivning oplevet et brud på princippet om skat efter evne som i det forslag, finansministeren her har fremsat. Kan det virkelig være moderne socialistisk politik?

Den anden begrundelse for lovforslaget er jo, at det skal være ikke-lønmodtagernes bidrag til stabiliseringen, vel især af beskæftigelsen. Skat bør vel ikke normalt være pålignet som en straf for visse kategorier af borgere; den bør vel have en statsfinansiell eller en samfundsøkonomisk begrundelse. Og nu er formålet her i særlig grad at stimulere beskæftigelsen, men denne særskat vil vel for det første have den umiddelbare virkning, at den begrænser efterspørgslen. Stimulerer man beskæftigelsen herigennem? Den vil endvidere — og det er vel den mest direkte virkning — begrænse erhvervenes likviditet yderligere. Hr. Per Hækkerup advarede imod at stramme pengepolitikken. Jeg er enig med ham i denne advarsel, men virkningerne af at begrænse erhvervenes likviditet yderligere vil naturligvis have tendenser i samme retning. Denne særskat bliver i et år med stærkt øgede indkomstskatter lagt oven på disse, den bliver lagt på erhvervene i en periode, hvor man yderligere forringer deres likviditet derved, at de skærpede eller forringede afskrivningsregler træder i kraft. Kan det virkelig være rigtigt, at man vil føre en økonomisk politik, der på den måde, i en situation hvor en styrkelse af erhvervslivets likviditet, investeringsmuligheder og konkurrenceevne måtte være det centrale, kommer til at virke modsat, og hvis virkning — i det omfang, den får virkninger — jo nødvendigvis må betyde virkninger i henseende til at begrænse produktion og beskæftigelsesmuligheder for lønmodtagerne?

Man har villet pålægge befolkningen øgede byrder. Man har urigtigt anført, som jeg har gjort rede for, devalueringen som årsag og dermed villet skjule, at den egentlige årsag er den i forvejen eksisterende slette økonomi her i landet. Når man i så høj grad mangler realitetserkendelse, står man

ikke med et stærkt grundlag som rådgiver med hensyn til, hvilken økonomisk politik der skal føres. Den danske befolkning har vel efterhånden adskillige erfaringer i at påtage sig byrder for at sanere landets økonomi. Det tror jeg den er villig til igen, hvis den samtidig overbevises om, at der er en tilstrækkelig sammenhæng i den økonomiske politik til, at det virkelig kan nytte. Men denne sammenhæng mangler efter venstres opfattelse.

Venstre mener derfor, at der ikke er noget enkelt eller et par enkelte tryllemidler, der kan genrejse dansk økonomi. Det er nødvendigt med en sammenhæng af mange væsentlige elementer i den økonomiske politik, og jeg må sige, også til hr. Per Hækkerup, at venstre er klart uenig i den opfattelse, at det i den situation, hvor et af landets problemer er, at vi samlet har levet over evne, at vi samlet har fået et betragteligt betalingsbalanceunderskud, ikke kan være anderledes, end at det bliver nødvendigt, at også det offentlige i højere grad sætter tæring efter næring. Det kommer også til at gælde, hvad angår væksten i de offentlige udgifter. De må på langt mere realistisk vis end regeringsoplægget afpasses med den beskedne produktionsstigning, der nu er til rådighed. Det er den første, men ubehagelige opgave, hvis vi vil genskabe den økonomiske balance, som er forudsætningen for befolkningens egen fremgang.

For det andet må der efter venstres opfattelse et afgørende skifte til i indstillingen over for dansk erhvervsliv. Det er her, produktionen, fremgangen og beskæftigelsen skal skabes. Vi må derfor, hvis vi skal bygge på et frit erhvervsliv, møde dette med tillid i stedet for med straffeekspeditioner og mistillid. Derfor duer en særskat ikke, som den er foreslået af regeringen. Derfor må de afskrivningsregler, som skal skabe nødvendige investeringer, forbedres snarest og generelt. Det er igen et mistillidstegn, hvis de statslige myndigheder gennem selektive regler skal afgøre, hvilke virksomheder der skal begunstiges og hvilke ikke. Til den rette udvælgelse er konkurrencen her efter venstres opfattelse et langt bedre middel end den statslige myndighed. I et land med urimelig højt renteniveau og mangel på kapital er det ikke socialistiske

[Henry Christensen.]

eksperimenter som f. eks. postsparebank, man skal ofre store undersøgelser på, men en indsats for gennem kapitalbindingsregler, gennem ændring af kildeskattebestemmelserne og andre, måske mere vidtgående foranstaltninger at give borgerne og også lønmodtagerne en langt bedre opsparingsmulighed. Det er i den nuværende akutte situation heller ikke de offentlige investeringer, koncessionerede selskaber o. lign., der skal have prioritet til de for knappe lånemuligheder, men derimod det erhvervsliv, hvor produktiv og vellønnet beskæftigelse skal sikres. Det er sådanne positive synspunkter over for produktion og beskæftigelse, der nu ikke gennem punkter og ikke gennem taler, men gennem realistisk handling må sættes i højsædet.

Poul Møller: Hr. Per Hækkerup sluttede sine bemærkninger med en omtale af, hvad der ville ske, hvis disse lovforslag ikke skulle blive gennemført, Jeg skal ikke komme ind på hele det problem, jeg tror, det er rigtigere at vente med det, indtil udvalgsbehandlingen er afsluttet, og indtil vi når frem til anden og tredje behandling. Foreløbig går jeg ud fra, at regeringen har sit flertal i orden, det flertal, som i sin tid opfordrede statsministeren til at blive siddende efter hans store valgnederlag i fjor. Indtil det tidspunkt vil jeg holde mig til lovforslagene og den økonomiske situation, som disse er udsprunget af.

Jeg tror, der er mange mennesker i vort land, der føler, at vi befinder os ligesom i en mørk skov, hvor de, der skal sætte kursen, har tabt sporet. De fører os rundt i ring og i ring fra det ene vildspor til det andet. Når vi hele tiden vender tilbage til det samme sted, så er det altid spørgsmålet om at indføre højere skatter; det er i hvert fald det, man kan gøre altid, mener man. I denne situation skal man gøre det for at fremme beskæftigelsen, i fjor og i forfjor skulle man gøre det for at prøve på at få overbeskæftigelsen væk. Det er tilsyne-

ladende det eneste middel, man har i en økonomisk politik. Derved er vi også havnet i den paradoksale situation, at en regering udgået af socialdemokratiet, en regering, der kalder sig en arbejderregering, først ved beslutningen om en kronenedskæring fordyrer forbruget og produktionen og så i frygt for følgerne heraf forbyder dækning for fordyrelsen og griber ind i indgåede overenskomster. Den usikkerhed om tilliden til afsluttede aftaler, som kroneneskæringen i sig selv fremkalder for erhvervslivet, mangedobler man nu, hvor også tilliden til kollektive overenskomster bliver sat til side.

Hvordan er vi dog kommet i denne pinlige situation? Hvordan er det danske socialdemokrati havnet her? Det begyndte med utryghed om afskrivningsreglerne, dernæst revision af opsparingsbestemmelserne, så afvisning af et skatteloft og så en ny skatteskala, momsens indførelse uden tilsagn om tilsvarende direkte skattelettelser. Alt dette skabte i vort samfund utryghed og usikkerhed, manglende tillid til dispositioners holdbarhed. Det skabte yderligere rentestigninger, prisstigninger og skattestigninger. Men endnu i oktober og november pegede regeringens medlemmer på de udenlandske konjunkturer som den væsentligste årsag til den faldende beskæftigelse, og samme dag, som regeringen besluttede sig til en kronenedskæring, skrev finansministeren, at der var gode udsigter til konjunkturforbedringer i udlandet.

I begyndelsen af november omtalte statsministeren regeringens 13 punkts program her i det høje folketing. Men så skar man kronen ned uden først at prøve på, om 13 punkts programmet kunne have medført, at vi kunne undlade kronenedskæringen, uden først at prøve på, om ikke en opretning af afskrivningsreglerne og en forbedring af opsparingsbestemmelserne kunne have medført, at vi kunne have undgået kronenedskæringen. Man fulgte i hast England og Spanien, de eneste andre europæiske lande, der devaluerede deres mønter. Det burde

[Poul Møller.]

man efter konservativ opfattelse ikke have gjort. Man burde have kæmpet for kronen og for prisstabiliteten; eventuelt med det mål burde man have forhandlet med arbejdsmarkedets parter og ikke om at skære kronen ned og om, hvad der så skulle gøres. Man burde have forudset, at den første følge af det, man foretog sig hin søndag-mandag, var, at man skabte en endnu højere rentestigning herhjemme. Man sagde, at kronen skulle skæres ned af hensyn til beskæftigelsen. Det var statsministerens motivering, og nu skal disse to lovforslag gennemføres af hensyn til beskæftigelsen, omkostningsniveauet og konkurrenceevnen. Men man har jo hidtil bestridt, at konkurrenceevnen var forringet herhjemme. Man har kun villet anerkende, at der var afsætningsvanskeligheder, som skyldtes udlandets forhold. Det har vi hørt efteråret igennem. Er dette forhold nu ændret så væsentligt, at en socialdemokratisk regering må gribe til overenskomstindgreb, og at en ekstra skat på en særlig del af befolkningen er blevet en nødvendighed?

Man siger: men kronen er jo skåret ned, og dette er følgerne af kronens nedskæring. Ja men statsministeren sagde jo, kronen skulle skæres ned for at gavne beskæftigelsen. Det skulle vel ikke i sig selv forringe landets beskæftigelsesmuligheder, at man forringer kroneværdien — i hvert fald da ikke på kort sigt, først på lidt længere sigt måske, når prisstigningerne, som man har sat i gang, er slået igennem. Hvordan virker en krone-nedskæring umiddelbart på beskæftigelsen? Der findes jo meget virvar om dette, og jeg synes, det ville være rigtigt, om man først dybtgående undersøger det problem, før man foretager sig noget, man senere kommer til at fortryde. Hvordan virker en krone-nedskæring? Ja, man kan vel bedst sammenligne det med, hvis folkettinget i stedet for havde vedtaget en toldforhøjelse på 8 pct. på importerede varer og samtidig en eksportpræmiering på 8 pct. til vore eksportører. Det er den samme virkning, man får frem. Det øger beskyttelsen for de indenlandske producenter, og det øger eksportstimulansen. Så slides det op, som enhver ved, ligesom en morfinindsprøjtningens virkninger forsvinder, i form af prisstigninger og

rentestigninger, men i sig selv er det en beskyttelse, man har foretaget.

Nu siger man, at forholdet jo er anderledes, fordi vi ikke fulgte Storbritannien. Danmark er jo engang blevet kaldt „de halve hummeres og de halve standpunkters land“. Man kunne måske føje til: „de halve devaluerings land“. Man fulgte kun Storbritannien halvvejs, og derfor får man et eksportproblem over for Storbritannien. Jeg vil gerne gøre den bemærkning, at samtlige andre europæiske lande og også Norge og Sverige, som slet ikke fulgte Storbritannien nogen del af vejen, jo skulle få endnu større eksportvanskeligheder, men alligevel står man ikke i den situation, som vi står i i folketinget i dag.

Men det er da klart, der er et problem for dem, der skal eksportere til Storbritannien. Vi har erkendt landbrugets problemer, vi har erkendt, at der kan blive tale om en ekstra støtte til landbruget, men vi mener, at disse indgreb er en overdimensionering af dette problem. Statsministeren har sagt ved en lejlighed, jeg tror også her i tinget, at vi har jo også industrieksport til Storbritannien, og det medgiver jeg gerne; af industriens samlede eksport går 12 pct. til Det Forenede Kongerige, til Storbritannien. I de første tre kvartaler af 1967 udgjorde disse 12 pct. 810 mill. kr., men 88 pct. af vor industrieksport går til lande, der ikke har devalueret. Da vi devaluerede halvt, er risikoen for tab på eksporten til det britiske marked af industriprodukter højst ca. 60 mill. kr. Til gengæld har man altså taget sig eksportfordelene, som kronensænkningen må have haft til formål, på de andre markeder, f. eks. over for Sverige, over for USA og over for Tyskland.

Derfor har jeg vanskeligt ved at se, hvad det egentlig er, man vil med disse forslag. Hvis man mener, beskæftigelsen for alvor er bragt i fare på en måde, den ikke var før kronensænkningen, så er det, jeg igen og igen spørger: hvorfor devaluerede man så? Så var der dog slet ingen grund dertil. Er det dog ikke svært for folk at forstå, at dagen før kronensænkningen havde Danmark ingen økonomiske problemer efter regeringens opfattelse, andre end dem, der kunne løses gennem 13 punkts programmet? Dagen før krone-nedskæringen var det kun i udlandet,

[Poul Møller.]

der var økonomiske problemer, det var kun udlandets købsproblemer, der gav os vanskeligheder. Dagen efter kronesænkningen skal man gribe til foranstaltninger af denne karakter.

Jeg skal imidlertid gerne gå ind på den høje regerings tankegang og stille mig selv det spørgsmål: hvis det nu virkelig gælder beskæftigelsen, hvis denne kronenedskæring, hvad jeg ikke havde fantasi til at forestille mig, med alle dens øvrige ulykker over for folket også skulle medføre en trussel for beskæftigelsen, kan disse foranstaltninger så hjælpe? Hvad er meningen med dem? Kan de lette på arbejdsmarkedet, således at vi får mere beskæftigelse og mindre arbejdsløshed?

Meningen er naturligvis, at prisstigningerne ved devalueringen, ved kronesænkningen, skal slå igennem, således at forbruget hos borgerne tvinges ned. Det er den enkle og klare mening, og derfor må man tage en pristalsportion fra den ene gruppe af befolkningen og lægge en ekstraskat på den anden gruppe af befolkningen, begge dele med det formål at presse forbruget ned, således at man ikke længere køber den samme mængde varer, som man har kunnet købe før kronesænkningen, men køber færre varer. Og det gør man altså samme år, som man har indført en merværdiafgift på milliardbeløb for at tvinge forbruget ned, en afgift, som man ikke har givet dækning for gennem lønsystemet, og samme år som man har gennemført — fra næste år — højere direkte skatter.

Men hvad sker der nu, hvis vi får et lavere forbrug? Jeg indrømmer, jeg ikke er økonom, men jeg kan da forestille mig, at lavere forbrug fører til lavere omsætning, og jeg kan da også forestille mig, at lavere omsætning fører til lavere beskæftigelse. Det må vist være logisk og ganske uomtvisteligt. Derfor stiller vi lægmænd os det spørgsmål: kan man fremme beskæftigelsen ved at sænke den? Det er det, vi ikke helt forstår. (*Afbrydelse af justitsministeren*). Man kan selvfølgelig føre arbejdskraft over i eksportindustrien, hvis eksportindustrien står og trænger til arbejdskraft, men når justitsministeren kommer med dette logiske argument, skulle han gå ud til eksportindustrien og spørge, om den mangler arbejdskraft. Der er

intet, der i vor nuværende eksportindustrielle situation tyder på, at eksportindustrien mangler arbejdskraft. Det, man gør, er, at de, der skal producere til hjemmemarkedet, tvinges ned i beskæftigelse i håb om, at de andre, nemlig eksportindustrien, så vil beskæftige dem.

Det, der sker, er jo, at disse forslag bevirker en forbrugsnedgang på omkring 1.000 mill. kr. Det er ganske enkelt. Når vi lægger tallene sammen, bliver det en forbrugsnedgang på omkring 1.000 mill. kr. Kan man vinde mere end dette, så vinder man noget beskæftigelsesmæssigt. Kan man ikke vinde mere end de 1.000 millioner ved et eksportfremstød ud over det, der sker umiddelbart ved devalueringen, ved kronenedskæringen, så taber man i den samlede beskæftigelse. Alt dette fører til, at vi stiller os meget skeptisk over for regeringens forslag. Enten må regeringen under udvalgsbehandlingen fremlægge et materiale, der sandsynliggør, at disse forslag er rigtige, og som må vise, at vi befinder os i en langt mere alvorlig og dystre situation økonomisk, end regeringen hidtil har givet udtryk for. Hvis det er tilfældet, at regeringen i udvalgsforhandlingerne og under anden behandling her kan dokumentere, at landets økonomiske stilling er svagere, end den hidtil har sagt, så kan man måske begynde at overveje denne situation. Eller også er man atter på et vildspor.

Jeg skal herefter gennemgå de forskellige økonomiske forslag, der her foreligger.

Først dyrtidsportionen. Lønmodtagernes organisationsledere har tilsyneladende her ydet et offer. Det er i sig selv anerkendelsesværdigt. Jeg kan nok undre mig over, hvorfor udtalelserne fra de forskellige organisationer ikke findes i bemærkningerne. Netop i går udtalte statsministeren over for mig, at regeringen havde bestemt, at i bemærkningerne skulle der optrykkes alle indhentede udtalelser fra organisationer, der er interesseret i sagen. Jeg går ud fra, at vi kan få disse bemærkninger frem fra samtlige organisationer.

Men jeg kan ikke tilbageholde en frygt for, at selv dette offer er forgæves, fordi det indgår som led i en forkert økonomisk politik, fordi den samlede helhed er skæv. Jeg skal ikke komme ind på det juridisk uhyre besværlige spørgsmål, om disse organisations-

[Poul Møller.]

ledere kan handle på samtlige medlemmers vegne, når en urafstemning har fundet sted. Jeg ved, at hr. Aksel Larsen engang tidligere har berørt dette problem, og jeg kan måske drøfte med hr. Aksel Larsen, om han mener, det kan lade sig gøre. Jeg lader mig også gerne i den forbindelse overbevise af hr. Aksel Larsen, men jeg ved ikke, hvornår jeg skal hæfte mig ved hans udtalelser, når de er for eller når de er imod.

Burde ikke den anden part i denne sag være hørt? Det drejer sig om en overenskomst mellem to parter. Man forhandler kun med den ene af parterne; er det nu helt rimeligt? Og lad mig så sige til disse udmærkede organisationsledere, at folketinget er ingen automat, hvor man kan smide en devalueret krone ind og til gengæld få en pristalsportion ud. Det er folketinget, der kommer til at afgøre, hvorvidt det skal gennemføres eller ikke gennemføres.

Jeg skal dernæst gøre nogle bemærkninger om særskatten. Jeg vil gerne først spørge den højtærede finansminister, da jeg ikke er helt klar over det, om denne særskat gælder for hele skatteåret 1968-69, eller den kun gælder for det halve skatteår 1968-69, som vi normalt regner med? Sagt på jævnt dansk: skal den lægges oven på kildeskatten fra 1. januar 1969, eller forsvinder den med 1. januar 1969?

Jeg vil også gerne tage spørgsmålet op, om man virkelig mener, at lønmodtagerfradraget er et rigtigt kriterium i denne lovgivning. Det er allerede nævnt her under debatten, at pensionisterne, der er pristalsregulerede, må give afkald på en pristalsportion, men da de ikke har lønmodtagerfradrag, skal de også betale skatten. Er det rimeligt over for pensionisterne? I denne sal har vi jo et klassisk eksempel — jeg nævner det ikke for at være personlig over for nogen, men det viser, hvor elendigt lovforslaget er — at vi alle skal give afkald på en pristalsportion, men ministrene har lønmodtagerfradrag og skal derfor ikke betale skatten, mens folketingets medlemmer i øvrigt ikke har lønmodtagerfradrag og derfor skal betale skatten. Er det helt rimeligt, at vi stilles i denne situation? Det er denne arbejdsplads, men sådan vil det jo være på mange andre arbejdspladser.

Lønmodtagerfradraget som kriterium opfordrer jo også til omgåelse ved at ansætte

mennesker, som får lønmodtagerfradraget, og dermed slipper for skatten, og bestemmelserne tyder på, at det er en overordentlig uheldig løsning for de sambeskattede, man er nået frem til.

Men det, der er det værste ved dette forslag, er vel, at denne skat rammer uretfærdigt. Den rammer forretninger med faldende omsætning, den rammer dem, der er blevet ramt af kronenedskæringen, den rammer landbruget, der blev ramt af kronenedskæringen, som nu også skal betale en skat, og som formentlig skal have sine kompensationskrav forhøjet med denne skat. Den rammer sparerne, som umiddelbart efter kronenedskæringen har set, at deres penge er blevet mindre værd, selvpensionisterne, som skal betale skatten, fordi de ikke er lønmodtagere, og sådan kunne man blive ved. Den fører vore skatteprocenter op, således at for 1968-69 når man efter den udskrivningsskala, finansministeren har forelagt, hvis man har en indtægt, der har passeret de 30.000 kr., for hver krone over 30.000 kr. — det vil sige, det er altså i realiteten 40.000 kr., det er 30.000 kr. i skalaindkomst, jeg taler om — op på en beskatningsprocent, hvis man bor i en af de fattige kommuner, som man i formiddags har nægtet kommunal fradragsret, på 65-66-67 pct. af den sidst tjente krone. Jeg kan huske, at hr. Per Hækkerup efter valget i fjor i en radiosamtale sagde, at disse 66-67 pct. var det højeste man kunne nå for de højeste indtægter. Det her er kun for mellemindtægter, for de højeste indtægter lades alt håb ude.

Dette er lammende for initiativet og for opsparingen. Vil det derfor, hvis formålet er at dæmpe efterspørgslen i samfundet og dæmpe forbruget, ikke være bedre også at lade det offentlige forbrug indgå i en sådan helhedsbedømmelse? Kan man, samtidig med at man siger: vi tager en pristalsportion fra jer, vi lægger en ekstra særskat på jer, holde det offentlige forbrug fuldstændig udenfor? Er det rimeligt, er det rigtigt, når det offentlige forbrug til næste år stiger med over 3 milliarder kr.? Må man dog ikke sige, at med de store skatteprocenter, vi er kommet op på, og med momsens har de private forbrugere nu ydet deres, og ville det ikke være rimeligt, om vi, når nu hr. Per Hækkerup efterlyser et alternativ, i stedet for at begrænse og straffe initiativet og fliden og

[Poul Møller.]

opsparingen i en ustandselighed, hvis vi skal over det døde punkt, søgte at skabe tillid og tryghed?

Gå med til et skatteloft, således at folk, ved, at de ikke kan blive beskattet højere end sådan og sådan. Det giver tillid, det giver tryghed. Gå tilbage til de gamle afskrivningsregler, det sætter investeringerne i gang, det giver tillid og tryghed. Tag fat på det opsparingsforslag, som man forkastede eller rettere sagt fik vedtaget paragrafferne i, men er indstillet på at forkaste i morgen eller i overmorgen, således at det kan betale sig at spare op; det giver tillid og tryghed. Tag fat på de refusionsordninger, som alle har peget på som en kilde til inflation, og lad os nu få dem fjernet; det vil give tillid og orden i det offentlige styre. Bevar den kommunale fradragsret, så vi ikke beskatter for højt dér, hvor der skal finde en egnsudvikling sted; det giver initiativ. Skab et lavere renteniveau, og lad os i den forbindelse drøfte punkterne i regeringens 13 punkts program. Da statsministeren forelagde det under den erhvervspolitiske debat, blev det ikke afvist af mit partis ordfører, hr. Haunstrup Clemmensen, men han sagde, at vi er rede til at drøfte flere af disse punkter. Det vil sætte i gang, det vil skabe tillid og skabe den ro, vi trænger til herhjemme, hvis vi skal tro på, at vi kommer over det døde punkt.

Har vi ikke fået nok af at føje uretfærdighed til uretfærdighed, skulle vi nu ikke begynde at øve ret og så se, hvad der kommer ud af det?

Aksel Larsen: Jeg har forstået på den tale, vi lige har hørt, at det, der skulle gøres i anledning af devalueringen, var at ødelægge den skattereform, vi er i færd med at gennemføre, og dermed er det jo faktisk fastslået, at det konservative folkeparti, hvis man skal tro dets ordfører, ikke har noget alternativ til regeringens økonomiske politik.

Den situation, Danmark blev bragt i ved den engelske devaluering, burde kunne forene regering og folketing i saglige overvejelser af, hvordan virkningerne bedst muligt kunne afbødes, og hvordan vi på længere sigt kan skabe fremgang for dansk økonomi og beskæftigelse.

En nedskæring af det engelske pund med 14,3 pct. måtte umiddelbart ramme Danmark hårdt. 52 pct. af vor landbrugseksport og omkring 20 pct. af vor industrieksport går til England. Af denne grund samt på grund af skibsfartens sterlingtab på skibsfragter må det antages, at dette ville påføre os et tab på måske op imod 1 milliard kr. årligt, hvoraf 500-600 mill. kr. rammer landbruget. Teoretisk kunne man naturligvis lade som ingenting, opretholde kronkursen — det ville de konservative — og gennem meget betydelige ekstraskatter fordele tabene på befolkningen, men ganske vist med sandsynlig udsigt til yderligere afmatning for industrien og deraf følgende forøget arbejdsløshed.

Regeringen valgte dansk devaluering, men før den endelige beslutning blev truffet, rådførte den sig med repræsentanter for folketingets partier. De borgerlige partier tænkte mindre på deres ansvar og mere på at skaffe sig partitaktiske fordele. Mest tydeligt blev dette demonstreret af de konservative, som først lørdag aften den 18. november, da statsministeren havde meddelt regeringens beslutning om devaluering med 8 pct., fik mæle og erklærede, at man overhovedet ikke burde have devalueret. De kunne gøre det farefrit — nu var afgørelsen jo faldet. De nåede at komme på linje med Arbejdsgiverforeningens formand, hr. Heineke, der tidligere havde udtalt sig meget bestemt mod dansk devaluering, og da samme arbejdsgiverforeningsformand er interesseret i arbejdsløshedens vækst, kan man se sammenhængen.

Umiddelbart betyder dansk devaluering bedre konkurrencevilkår for dansk eksport på alle andre markeder af betydning end det engelske. Dette betyder ikke så lidt for landbruget, men naturligvis særdeles meget for industrien. Det kan forventes, at devalueringens første følger bliver, at hjulene kommer til at snurre hurtigere, at beskæftigelsessituationen bliver bedre. Da ca. 80 pct. af vor import kommer fra lande, som ikke har devalueret, må man imidlertid regne med, at prisstigninger ude fra efterhånden vil slå igennem og bundfælde sig i omkostningsstigninger, hvilket dog ikke vil fratage os de fordele, vi har kunnet bogføre. I det omfang, de nævnte pris- og omkostningsstigninger kan bremses og for-

[Aksel Larson.]

sinkes, vil devalueringens fordele imidlertid blive større og mere varige, og det, der er opgaven, er altså at træffe de egnede foranstaltninger.

Den almindelige situation var jo den, at dansk erhvervsliv var ramt af den almindelige europæiske afmatning. Stigningstakten for vor industrieksport var blevet langsommere. Men afmatningen var på grund af Danmarks erhvervsøkonomiske struktur, med vor store landbrugseksport, kommet senere til Danmark end til andre lande. Nu tyder alt på, at der kommer en ny europæisk opgangsperiode, men også den vil vi under normale forhold mærke senere i Danmark, end man mærker den hos vore handelspartnere. Hvis vi nu ved devalueringen og de egnede følgefornstaltninger kan påvirke udviklingen, så vil vi, om jeg så må sige få forskud på opgaven, hidføre vendingen tidligere, end den ellers ville komme, og derved få varige fordele for erhvervsliv og beskæftigelse. Vi vil altså kunne udnytte den tvangssituation, vi var bragt i, hvor der ikke var andet at gøre efter den engelske devaluering end i nogen grad at følge trop, til at gøre fremstød, men det vil sige, at der må gennemføres øjeblikkelige foranstaltninger, og der må forberedes noget, der virker på længere sigt.

Hvad det øjeblikkelige angår har folkettinget efter regeringens forslag vedtaget loven om midlertidigt avancementstop. Jeg går ud fra, at monopoltilsynet i hurtigt takt udbygges, så kontrollen med lovens overholdelse bliver mest muligt effektiv, men jeg går også ud fra, at man efter lovens udløb kan holde priser og avancer bedre under kontrol end hidtil.

De to lovforslag, vi nu behandler, hører også ind under det, man må kalde øjeblikkelige foranstaltninger. De tilsigter på én gang at fordele devalueringens byrde nogenlunde ligeligt på befolkningsgrupperne og at modvirke pris- og omkostningsstigninger. Lønmodtagerne skal for et tidsrum af 12 måneder give afkald på en pristals- eller dyrtidsportion, den, der formodes at blive udløst af prisstigninger, som skyldes devalueringen. Ikke-lønmodtagere skal — med undtagelser for de laveste indkomstgrupper — betale en engangsskat, som for en jævn indkomst, så vidt det kan skønnes,

vil andrage lige så meget, som en pristalsportion på 20 øre i timen betyder for lønmodtagerne på et år. Sammenlagt skulle de to lovforslag efter regeringens beregninger kunne modvirke omkostningsstigninger og sikre staten midler til at imødegå udgiftsstigninger forårsaget bl. a. af nødvendig kompensation til landbruget.

Det er en meget alvorlig sag at lade lovgivningsmagten gribe ind i løbende arbejdsoverenskomster, og det er forståeligt, at reaktionerne på arbejdspladserne og i dele af fagbevægelsen har været stærke. En fri fagbevægelse er en del af vort demokrati og en forudsætning for, at lønarbejdernes interesser i første række over for arbejdsgiverne, men også over for samfundet, kan varetages. Socialistisk folkeparti må derfor nære stor betænkelighed ved at lade lovforslaget om bortfald af en dyrtidsportion nyde fremme.

Vi nærer denne betænkelighed uanset selve pristalsreguleringens åbenbare mangler. Disse består jo ikke blot i, at reguleringen af lønninger altid hinker bag efter pristallet, der jo igen registrerer prisstigninger, som har fundet sted ofte mere end et halvt år før løntillægget kommer, og at de 20 øre pr. time kun giver delvis dækning for de konstaterede prisstigninger, men også i hele systemets stivhed og den mulige svækkelse af fagforbundenes position under overenskomstforhandlingerne, som det kan medføre. Det er under alle omstændigheder en del af de kollektive arbejdsoverenskomster, som principielt bør være uantastelige for statsmagten.

Når nu de fleste fagforbunds hovedbestyrelser og Landsorganisationens repræsentantskab såvel som tjenestemandsoverenskomsterne alligevel med så stor majoritet eller enstemmigt er gået ind for lovforslaget, til hvilket ideen, så vidt jeg forstår, stammer fra Landsorganisationens forretningsudvalg, må såvel deres stillingtagen som deres argumenter tillægges en betydelig vægt. Dels er det formentlig rigtigt, at alternativet havde været en betydelig ekstraskat, som også skulle betales af lønmodtagere, og som sammen med prisstigninger nøgternt beregnet kunne komme til at koste dyrere end bortfald af en pristalsportion. Dels er det i den givne situation det næsten altafgørende spørgsmål at modvirke pris- og om-

[Aksel Larsen.]

kostningsstigninger, og der er, det må erkendes, intet andet forslag eller nogen anden idé fremkommet, som sammen med avancestoppet vil kunne virke lige så effektivt som arbejdernes afkald på en dyrtidsportion. Isoleret vil dette imidlertid kun give en korttidsvirkning; der må mere til.

Hvis det ved lov skal bestemmes, at en dyrtidsportion skal bortfalde; må det imidlertid overvejes, om ikke mangler og skævheder bør rettes. Bortset fra enkelte fag, hvor dyrtidsreguleringen er indregnet i akkorderne, er timetillægget pr. portion for voksne arbejdere 20 øre. For de lavtlønnede spiller disse 20 øre en større rolle end for de højtlønnede. Det må overvejes, om der ikke på en eller anden måde kan kompenseres for dette. Hvad kvinderne angår, er de jo nået op på samme timetillæg som mændene, men de har, så vidt jeg er orienteret, et efterslæb i forhold til mændene på akkurat 20 øre pr. time. Hvis man kunne undtage dem fra portionens bortfald, ville dette efterslæb jo være indhentet.

Søfolkene har et særligt problem. I udenrigsfart er deres hyre mindre værd, de får altså ved devalueringen en direkte lønreduktion. Når vi nu lovgiver på hele dette område, bør vi utvivlsomt tage hensyn til dette forhold. Der består vel den mulighed, at man kan sikre danske søfolk på danske skibe en særlig omregningskurs for valuta, men dette er måske for kompliceret, eller der kan ydes compensation via sømandsskatten. I betragtning af de betydeligt bedreede fragtrater, Suezkanalens lukning og andre forhold har medført, synes det dog enklere og mere nærliggende, når man nu griber ind i overenskomsten, at sikre søfolk i udenrigsfart et passende løntillæg, der kan kompensere for kroneferringelsen. Der synes jo enighed om, at landbruget må have visse kompensationer; så må man erkende, at det bør søfolk i udenrigsfart også have. Jeg ved, at der forhandles mellem søfolkenes organisationer og handelsministeren om hele dette spørgsmål, men hvis lovgivningsmagten skal ind i billedet, burde det ske samtidig med behandlingen af lovforslaget her.

Lovforslaget om engangsskatten er der ikke meget at sige om. Det giver jo ikke nogen matematisk retfærdighed eller lige-

lighed, men af en generel ordning at være synes det at fordele byrderne så rimeligt som vel på nogen måde muligt. Jeg har også respekt for den måde, hvorpå man fra ministerens side har kunnet fastsætte skattetilsvaret, så der bliver en gennemsnitlig balance med den byrde, man pålægger lønmodtagerne, samtidig med at staten får de fornødne midler til rådighed.

Jeg har naturligvis hørt på de kritiske bemærkninger, der er fremkommet fra de to foregående ordføreres side, og der er et ganske bestemt spørgsmål her, vi kan drøfte i et udvalg, men i det store og hele så synes jeg, at finansministeren har løst den bundne opgave ganske godt.

Om lovkomplekset — for det har man vel lov til at kalde det — er der i øvrigt det at sige, at det synes at byde på en løsning af den opgave, der umiddelbart trænger sig på: at modvirke pris- og omkostningsstigninger og derved give grundlag for, at vi får mindst mulig skade og størst mulig gavn af devalueringen. Men det løser, som jeg tidligere har sagt, ikke problemerne på længere sigt, og kun hvis man forudser og forbereder egnede økonomiske foranstaltninger med langtids- og varig virkning, er der god begrundelse for lovforslagenes gennemførelse.

Det er nødvendigt, at avancestoploven følges op af en permanent udbygning af pris- og avancekontrollen. De oplysninger, hr. Banke fra monopoltilsynet netop har givet om, hvordan der er gennemført ret betydelige og uberettigede prisforhøjelser samtidig med momsens ikrafttræden, viser med al ønskelig tydelighed, at noget sådant er nødvendigt. Vi forventer, at regeringen kan give tilsagn om, at en sådan udbygning vil komme.

En af de væsentligste inflationskilder har, navnlig siden jordlovene faldt ved folkeafstemningen i 1963, været stigningen i jord- og ejendomspriserne. Det kan forhåbentlig forventes, at regeringen vil fremskynde arbejdet med forslag til nye jordlove, og sådanne nye jordlove vil naturligvis kunne bidrage til at standse denne uheldige udvikling. Der bør imidlertid med meget snarlig virkning gennemføres noget, der, hvad jordpriserne angår, kan svare til avancestoploven, sådan at devalueringen ikke bundfælder sig i stigninger i jord-

[Aksel Larsen.]

priserne. Det vil formodentlig også være både ønskeligt og nødvendigt at indføre enten stop for tillægslån, som søges optaget i ældre bygninger og ejendomme, og som ikke tjener noget produktivt formål — jeg tænker her naturligvis i særdeleshed på udlejningsejendomme — eller også at indføre en særavgift på sådanne lån.

Lempelser i kreditpolitikken og selektive rentenedsættelser skulle kunne bidrage til at gøre eksporterhvervene mere konkurrencedygtige og bør derfor overvejes. De såvel af vort parti som af regeringspartiet fremsatte tanker om differentierede afskrivningsregler, hvorved særlig samfundsgavnige produktioner fremmes, trænger til at blive omsat i håndgribelig virkelighed og vil bidrage til at dræbe myten om folketingsflertallets erhvervsuvenlige politik. Det vil i det hele taget være af meget væsentlig betydning — og af langt større betydning end øjeblikkelige foranstaltninger — at der med langsigtet virkning tages fat på samfundsmæssigt at styre investeringerne og derved gavne erhvervslivet og landet. I den forbindelse vil jeg sige, at skabelse af en offentlig eller statslig investeringsfond, som tidligere af vort parti foreslået, også snart må blive en realitet.

Når man nu principielt griber ind i arbejdsmarkedets forhold, bør det overvejes, om ikke også regering og folketing har et ansvar for løsning af sådanne spørgsmål som arbejdstid og ferie. Det forekommer mig, at regeringen bør tilkendegive, og folketinget bør tilkendegive, at hvis ikke arbejdsmarkedets parter under de kommende overenskomstforhandlinger kan få truffet aftale om indførelse af 40 timers uge og 4 ugers ferie, hvis Arbejdsgiverforeningen fortsat skulle opretholde sin modstand her, ja, så må man overveje, om dette ikke er et problem, der kan og bør løses ad lovgivningens vej.

Alle synes enige om, at landbruget må have en vis øjeblikkelig kompensation. Forhåbentlig er der lige så stor enighed om, at der må gøres noget for de lønmodtagere, som uden egen skyld går arbejdsløse. Dageantallet for understøttelse bør forhøjes i de områder, for de fag, hvor dette er påkrævet, og understøttelsessatserne bør forhøjes,

så man nærmer sig virkelig erstatning for mistet arbejdsfortjeneste.

Ved engangsskatten søges midler skaffet til at dække statens større udgiftsbehov. Yderligere bedring af statsfinanserne må kunne nås ved besparelser. Vi har fået regeringens tilsagn om, at finanslovsforslaget skal blive gennemgået med det formål at finde frem til sådanne besparelser, og vi har bemærket os forsvarsministerens ord om, at dette også gælder de militære budgetter. Da det her drejer sig om i aller-egentligste forstand uproduktive udgifter — jeg går ikke for vidt, når jeg siger, at de set fra et dansk samfundssynspunkt nærmest er skadelige — må vi alvorligt henstille, at man på dette område følger Englands eksempel. Hvad enten man er tilhænger af afrustning eller ej, må man erkende det meningsløse i en stiv fastholden ved det i bedste fald forældede forsvarsforlig af 1960 og de militære udgifter, der er fastlagt.

Jeg kunne vel sige endnu mere om en langsigtet politik til gavn for produktion, eksport og beskæftigelse, men herom kan jo forhandles dels i det udvalg, der kommer, dels på anden måde. Det er glædeligt, at LOs repræsentantskab i sin resolution fremfører tanker og ønsker, der ligger helt på linje med, hvad jeg her har sagt, og jeg kan ikke tænke mig andet, end at regeringen vil være lydhar. Det fremgår efter min opfattelse også af det brev, regeringen har sendt vort partis folketingsgruppe som svar på vor hovedbestyrelsesresolution af 2. december.

Lad mig til slut sige, at efter de ordførertaler, vi har hørt i dag, tyder jo alt på, at der er partier her i folketinget, som ikke vil tage saglig stilling til lovforslagene og til forslag om andre foranstaltninger, men som er parat til at stemme imod alt med det ene formål at bringe regeringen til fald.

Lad mig samtidig sige, at topmålet af politisk demagogi vist må være nået gennem de sidste 14 dages kampagne i den borgerlige presse. Det er næsten grænseløst, hvilke tab for arbejderne den bebuder, hvis en dyrtidsportion sløjfes. Jeg står her f. eks. med Berlingske Tidende for 26. november, som i sin genialitet har regnet ud, at dyrtidsportionens bortfald vil koste hver lønmodtagerfamilie hundredtusinde kroner, og så hulker

6 APR 1969

Folketingets forhandlinger. (131)

2081

7/12 67: 1. beh. af f. t. l. vedr. dyrtidsregulering m. m.

2082

[Aksel Larsen.]

bladet naturligvis over dette regeringens gemene attentat på arbejdernes levestandard. Jeg kan også anføre, at den bitreste modstander af at gribe ind mod pristalsportionen er Arbejdsgiverforeningens formand, hr. Heineke, som ellers hidtil kun har haft ondt at sige om dyrtidsreguleringen.

De borgerlige partiers hensigter må vi naturligvis tage i betragtning, når vi skal fastlægge vor stilling til lovforslagene. Disse partier har ikke kunnet eller villet affinde sig med, at folketingets flertal skiftede den 22. november i fjor. De øjner nu en mulighed for at bringe regeringen til fald og fremkalde et valg, hvor de håber på ny at erobre flertallet i folketinget, hvorefter vi kan vente os en borgerlig regering, og hvis det skulle lykkes for dem, ja, så skal arbejderklassen i Danmark nok få en regning at betale. At de borgerlige partier vejrer morgenluft på grund af de åbenbare meningsforskelle i socialistisk folkeparti, er jo klart for enhver. Dette må veje tungt til, når afgørelsen skal træffes, og jeg er ganske enig med de mange arbejdspladser og fagorganisationer, som i disse dage henvender sig til os og siger, at vel er de betænkelige ved et indgreb i overenskomsterne, men de vil anse det for en ulykke, hvis arbejderflertallet sættes over styr og dets muligheder for gennemførelse af et langsigtet reformprogram forspildes.

Med disse bemærkninger anbefaler jeg lovforslagene til behandling i et udvalg. Jeg håber, at denne udvalgsbehandling giver til resultat, at arbejderflertallet holder, og at de borgerlige partiers stormløb mod regeringen mislykkes.

Hilmar Baunsgaard: De lovforslag, vi behandler i dag, er en følge af den beslutning om devaluering, der blev truffet for godt 14 dage siden. Vi har allerede i forbindelse med beslutningen om det midlertidige avancement haft en diskussion om den form, hvorunder beslutningen om devalueringen blev truffet af regeringen, og jeg ønsker i og for sig ikke at genoptage denne diskussion,

men jeg må, foranlediget af det, som det ærede medlem hr. Aksel Larsen sagde, gentage, at de forhandlinger, der foregik, var ikke, som hr. Aksel Larsen nu gav udtryk for, en invitation til drøftelse, hvor man havde afventet stillingtagen, men det var tværtimod en bebudelse af en allerede sket stillingtagen. Jeg synes, det skal siges, for at vi dog ikke på dette tidspunkt skal forvirre begreberne om, hvad udgangspunktet for den nuværende situation egentlig var.

Jeg kan heller ikke tilbageholde en betragtning, som gælder både det ærede medlem hr. Per Hækkerup og hr. Aksel Larsen, som begge lagde meget stærk vægt på, at det, det drejede sig om her, var en politisk stillingtagen; det lå jo bag ved den appel, man rettede til de kræfter, der åbenbart ikke er sådan at få bøjet. Det må vi andre selvfølgelig også lade indgå i vurderingen. Men jeg vil dog gerne sige, at det, vi føler mest trang til fra det radikale venstres side, er at udtrykke enighed med regeringen og med det ærede medlem hr. Per Hækkerup, som, sådan forstod jeg det, begge har givet udtryk for, at det, vi her står og skal behandle, er to lovforslag, der må ses i sammenhæng. Det er to sider af samme sag, og derfor må de to lovforslag bedømmes i sammenhæng, og den endelige stillingtagen må selvfølgelig være præget af, at der er denne sammenhæng.

Først spørgsmålet om indefrysning af en dyrtidsportion. Her er der jo allerførst grund til at understrege, at der siden statsministerens første, meget kategoriske udtalelse om, hvordan denne tilbageholdelse af en dyrtidsportion skulle finde sted, er sket en udvikling i regeringens holdning, sådan at den fra at være en meget fast overbevisning om, at det skulle være, som statsministeren selv udtrykte det, en destruktion af en dyrtidsportion, nu skal være en udskydelse af udbetalingen af en dyrtidsportion, det, man nu kalder en indefrysning. Det skal da villigt erkendes, at det kan sagligt diskuteres, hvilken af de to former der er rigtig, men på baggrund af de forhandlinger,

[Hilmar Baunsgaard.]

der har været ført de sidste 14 dage — til stor interesse for offentligheden — mellem de to partier, der står bag regeringens hidtidige flertal, er det bemærkelsesværdigt, at statsministerens første, meget kategoriske udtalelse om, hvad det skulle være, nu er blevet mildnet. Så også her skal man vel se efter andre bedømmelser end den rent saglige.

Men jeg vil da gerne sige — det er det, jeg synes man nødvendigvis må bedømme, når man nu skal se på det, der er den angivne hensigt med disse lovforslag, nemlig at man vil modvirke en stigning dels i omkostningsniveauet, dels i prisniveauet, samt en tendens til stigning i arbejdsløsheden — at man må i hvert fald gøre sig klart, at nu hviler denne dyrtidsportion som en latent trussel over det fremtidige omkostningsniveau. Det er muligvis uundgåeligt, at det må blive sådan, men det er jo en kendsgerning, at sådan er den rent økonomiske virkning.

Må jeg så i øvrigt sige, at der jo også, som rigtigt gjort opmærksom på af den højtærede arbejdsminister, er tale om højst forskelligartede virkninger også for lønmodtagerne af en sådan tilbageholdelse af en dyrtidsportion. Alene de to former for dyrtidsregulering, hvor der i det ene tilfælde reguleres efter 2 pct.s stigning og i det andet efter 3 points' stigning, giver jo klart, som ministeren gør opmærksom på, en vis forskelsbehandling. Også det er formentlig uundgåeligt, men det viser altså, at helt så enkelt, som man i den politiske agitation gerne har villet gøre problemet omkring denne del af lovgivningen, er det alligevel ikke.

Men må jeg så sige, at når — jeg har forstået det sådan — bortfaldet af dyrtidsportionen er det givne udgangspunkt, så er det andet, ledsagende lovforslag ligesom tilpasset den første beslutning om at tilbageholde dyrtidsportionen. Også det kan der ved en første betragtning være en delvis logik i, en delvis konsekvens i. Men hvis der skulle være konsekvens, og hvis man skulle fastholde det angivne formål, at det, man stræber efter, er, at ingen får en indtægtsforøgelse direkte som følge af devalueringen, og at man så ville stræbe efter at skabe ligelighed mellem alle, så må man sige, at dette lovforslag, som det er

blevet udtrykt her i dag, vel ikke matematisk retfærdigt eller matematisk giver en ligestilling eller en rimelig ligestilling. Nej, man må desværre sige, at hvad enten man anlægger den matematiske eller den rimelige vurdering som bedømmelsesgrundlag, så er dette forslag i bund og grund uhensigtsmæssigt og urimeligt i sine virkninger, fordi det kommer til at ramme alle, der ikke er lønmodtagere, også dem, der i forvejen har fået et tab som følge af devalueringen, der er større end det, nogen vil komme til at give afkald på i kraft af bortfaldet af dyrtidsportionen. Og så kommer man altså ikke til at stræbe efter ligelighed, men så går man bevidst ind i en forskelsbehandling, hvor man siger til nogle: først én gang og så én gang til og i nogle tilfælde én gang til. Og her kommer i virkeligheden dette ind: er det nu alligevel økonomisk forsvarligt, saglig rigtigt at gøre dette?

Lad mig nævne 3 grupper, som i hvert fald er sikre på at blive ramt urimeligt — for ikke at bruge det udtryk, som vi ellers er forsigtige med at anvende, når talen er om skattepolitik: i virkeligheden bliver ramt uretfærdigt af denne lov.

Tager man det, vi med et bredt begreb kalder selvpensionisterne, om man vil: opsparerne, folk, der har sparet op med henblik på senere i livet at kunne klare sig delvis ved hjælp af deres opsparede midler, er de ramt med den fulde virkning af devalueringen, og hvad er det så, man siger til dem? Som tak for, at I i hvert fald helt sikkert er ramt med devalueringens fulde styrke, skal I til gengæld også betale en ekstra skat.

Tager man landbruget, har vi jo alle været enige om — det har jo været regeringens angivne begrundelse for, at en devaluering var nødvendig — at landbruget ville blive ramt meget hårdt på sin eksport til England. Vi står i dag i den situation, at vi ved ikke, om og i givet fald i hvilket omfang landbruget vil få compensation, dækning for tabet. Hvad er det så, man siger til landbruget? Ja, det vil fremtiden vise, men I skal i hvert fald betale en ekstra skat.

Og så kommer vi — og det forekommer mig næsten i bedømmelsen af dette forslag at være det mest uforsvarlige — til, at der er direkte modstrid mellem det lovforslag, vi vedtog forrige mandag om et begrænset avancement, og det, man her foreslår.

[Hilmar Baunsgaard.]

Begrundelsen for det begrænsede avancement var af regeringen angivet og var også begrundelsen for, at det radikale venstre tilsluttede sig dette lovforslag: at ingen skulle have en fortjenstmulighed på devalueringen. Derved kom man til gennem avanceloven at fratage alle handlende og næringsdrivende i øvrigt en mulighed for at kalkulere med devalueringen og tage en fortjeneste på den. Det var lovens angivne formål. Men det er jo samtidig rigtigt, som det er blevet anført i diskussionen, at avancementet betyder mere end det. Da vi for at fastholde det første hovedhensyn: ikke at give nogen fortjenstmulighed, måtte fravige det normale genanskaffelsesprincip, betyder det, at man er tvunget til at sælge sit eksisterende varelager på grundlag af den hidtidige, lavere indkøbspris, men skal købe hjem til den dyrere nye, efter devalueringen gældende indkøbspris, og dermed har vi for en lang, lang række af erhvervsvirksomheders vedkommende i virkeligheden beslåglagt 1/12 af deres kapital bundet i deres varelager. Og her kommer vi igen og siger: se, vi har fraskåret jer en fortjenstmulighed, vi har oven i købet taget en lille bid af jeres kapital, det anså vi for nødvendigt for at rette den økonomiske situation op, men som tak for, at vi har gjort det over for jer, så bør I også til gengæld nu betale en ekstra skat.

Det er ikke alene urimeligt, det er uretfærdigt at optræde på den måde, og derved kommer hele grundlaget, hele den begrundelse, man anlægger for denne lovgivning, til at vakle. Det er ikke, som det ærede medlem hr. Per Hækkerup siger, den eneste mulige løsning. Nej, ses de to forslag i sammenhæng, er det i hvert fald den løsning, der ikke er sagligt forsvarlig, og den løsning, man ikke bør stræbe efter.

Jeg må ligesom andre være af den opfattelse, at skal vi klare dels følgerne af devalueringen, dels følgerne af den kendsgerning, vi jo alle ved foreligger: at vi gennem et års tid eller lidt mere har levet en lille bitte smule over evne, skal denne økonomiske situation afbalanceres, så skal der mere til end devalueringen, og der skal mere til end blot det, der er foreslået i dag, også selv om vi skærer det urimelige fra. Jeg må tilstå, at jeg har den opfattelse af vor økonomiske situation, at det simpelt hen ikke er muligt

på det givne grundlag at rette op på en forsvarlig måde, medmindre man er villig til at lade statens budget bidrage med et eller andet beløb. Jeg tror simpelt hen ikke, det er holdbart, at man i den økonomiske situation, vi befinder os i med tendens til en vis stagnation i industrieksporten og industriproduktionen og en vis tilbagegang i beskæftigelsen, lader de offentlige udgifter lægge beslag på hele produktionstilvæksten. Så er det næsten ligegyldigt, hvad vi herefter vil gøre, for så vil der fra dette udgå en påvirkning, der fører til en tendens til yderligere omkostningsstigninger, yderligere prisstigninger, yderligere inflation og dermed alt i alt yderligere økonomiske vanskeligheder.

Da vi havde behandlingen af avanceloven, sagde jeg, at vi fra det radikale venstres side var af den opfattelse, at vi måtte se på statens budgetter, og at man måtte være villig til at lade såvel civile som militære budgetter indgå i denne vurdering. Det er altså ikke sket, og det beklager jeg, for nu kan regeringen jo ikke gøre det, som den kunne forrige mandag, hvor den kunne komme og — vi synes i det radikale venstre med en vis overbevisende styrke — sige til os: der har simpelt hen ikke været mulighed for tidsmæssigt at udarbejde de følgelove, der skal komme, og derfor måtte man tage stilling til avancementet uden at kunne kende i enkeltheder det, der skulle følge efter. Det accepterede vi, for skulle den første lov vedtages, skulle det være omgående — som en hastesag: der var et tidspres. Ja men det er der ikke mere. I de mellemliggende 14 dage burde man have levnet sig selv tid til også en videregående bedømmelse af den økonomiske sammenhæng end den, dette her er udtryk for.

Jeg tror ikke, det er muligt at klare den økonomiske situation, hvis man fortsat stiller sig så afvisende over for det, som tilfældet er. Havde man ikke været så afvisende over for den tanke, at statens budgetter ligesom alt andet, uden at det i øvrigt er ønskeligt — det er ikke ønskeligt for nogen af os med disse virkninger — må deltage med sin del i den økonomiske sanering, så er jeg ikke sikker på, at man havde været i den tvangssituation at skulle foreslå en ekstra skat, hvis urimelighed alle kan se, også de, der i dag går ind for den. Så havde man ikke været i den situation, at man

[Hilmar Baunsgaard.]

måske overhovedet havde haft nødig at beskæftige sig med begrebet ekstra skatter oven i andre økonomiske vanskeligheder.

Det er denne manglende sammenhæng, som gør, at man er havnet dér, hvor man er, og det beklager jeg, for det går stik imod den tendens, der var, som jeg sagde, hos det ærede medlem hr. Per Hækkerup og hr. Aksel Larsen til at gøre det hele til en politisk sag. Tilbage bliver, at der også er ganske alvorlige brister i den økonomiske sammenhæng, hvilket fører til en ganske alvorlig økonomisk saglig bedømmelse af det her foreliggende.

Vi går til udvalgsarbejdet med denne indstilling, men vor kritik over for det har jeg angivet, fordi den er så umiddelbart velbegrunderet og nødvendig at have med i arbejdet.

Niels Westerby: De problemer, folketinget står over for, er så store, at man må nærme sig dem med en vis ærbødighed. Det tjener ikke noget praktisk eller fornuftigt formål at diskutere, om Danmark burde have devalueret. Jeg har vel lov til at sige, at regeringen traf en lidt for hastig beslutning, men det er jo en kendsgerning, at den er truffet, og den kan ikke laves om. Man kan ikke begynde at opskrive kronkursen nogle få uger efter, at man har nedskrevet den. Jeg kan ikke forestille mig andet, end at Danmark ville blive til grin ud over verden, hvis vi først devaluerer for derefter siden at revaluere eller skrive kronkursen op. På denne baggrund må spørgsmålet om devalueringen være afgjort. Det tjener ikke noget fornuftigt formål at fortsætte den diskussion. Det, der er problemet, er at føre en så fast økonomisk politik i den delvise devalueringens kølvand, at den giver Danmark den fornødne styrke og frihed til at fastholde vor nuværende kronkurs, hvis vi inden for en overskuelig fremtid skulle komme ud for andre udenlandske devalueringer, og det kunne jo godt tænkes.

Den britiske devaluering og vor egen delvise devaluering havde vel nok en chokdiggende virkning på den danske befolkning. Man blev hurtigt klar over, at det ville koste Danmark dyrt, og de problemer, vi står over for, er jo af enorm rækkevidde.

For det første betød den britiske devaluering,

at Danmark med ét slag blev omkring 600 mill. kr. fattigere. Det er jo vitterlig således, at vi sælger en stor del af vor eksport i sterling og køber en stor del eller størstedelen af vor import i valutaer, der har beholdt deres værdi. Det udsætter os for et så stort tab som 600 mill. kr., og det skal jo fordeles ud over det danske samfund. Men jeg understreger: det er noget, der kommer fra den britiske devaluering, og ikke noget, der har en sammenhæng med vor egen delvise devaluering.

Men derudover var Danmark jo allerede på devalueringstidspunktet i meget betydelige økonomiske vanskeligheder. Vi havde for det første en arbejdsløshed på 3 pct. og ganske truende udsigter til, at denne arbejdsløshed ville stige i vinterens løb. Det vil ikke undre mig, om den kunne nå op på 6-8 pct. i denne vinter, og alene af menneskelige grunde må en sådan udvikling bekæmpes. Men vi havde jo også oplevet en situation med betydelige valutatab, og det kan jo kun fortsætte til en vis grænse. Vi oplevede det rekordhøje renteniveau, der er en så tyngende og betydelig omkostningsbyrde for vort erhvervsliv, at der herfra også udgik en trussel imod dettes muligheder. Vi havde i forvejen i Danmark i flere år haft så kraftige stigninger i vort pris- og omkostningsniveau, at det næsten ikke kunne sammenlignes med de omkostnings- og prisstigninger, som de lande, vi handler og konkurrerer med, har haft. I de fleste tilfælde er Danmarks pris- og omkostningsniveau steget dobbelt så meget som de andre landes, som vi bør sammenligne os med. Og jeg kunne nævne mange andre jobposter i vor økonomiske stilling på det tidspunkt, hvor devalueringen indtraf.

Det er altså noget, som vi nu står for at skulle rydde op i. Men dertil kommer jo også følgerne af selve vor egen delvise devaluering. Denne delvise devaluering har jo fordele, men også ulemper. Man kan nævne øjeblikkelige fordele på eksportsiden, men disse fordele vil meget hurtigt blive slugt af ganske kraftige pris- og omkostningsstigninger, som skal lægges til de tendenser og den udvikling, vi allerede var inde i i forvejen, og derfor bliver det naturligvis et afgørende problem, hvordan vi skal imødegå den trussel, der kommer derfra, at ca. 85 pct. af Danmarks import stiger 7-8

[Niels Westerby.]

pct. med det samme; så snart lagrene skal udskiftes, sker det. Og der kommer en række afledte virkninger oven på disse prisstigninger.

På alle disse meget vanskelige punkter skal der sættes ind, og man kan naturligvis pege på mange forskellige måder at angribe disse problemer på, men det står klart for os i liberalt centrum, at en hovedopgave må være at holde igen på pris- og omkostningsniveauet. Det er nøglen til at holde den fulde beskæftigelse, sikre en stabil økonomisk vækst, undgå inflation og måske også til at kunne fremme eksporten ganske betydeligt, så at vi ikke længere får voksende valutavanskeligheder, og til i det store og hele at rette op på næsten alle de dårlige sider, vi i øjeblikket må konstatere i landets økonomi. Vi bør i denne situation gå direkte løs på pris- og omkostningsniveauet. Det vil altid være bedre at gøre det end at lade pris- og omkostningsniveauet stige uhammet for derefter senere at prøve på at neutralisere virkningerne heraf ved at føre en meget kraftig skattepolitik eller en meget kraftig finanspolitik, som vi flere gange har prøvet det tidligere.

I denne forbindelse må det naturligvis komme ind i billedet, som man fra regeringen har foreslået, at gribe ind over for dyrtidsportionerne for lønmodtagernes vedkommende og pålægge en ekstraskat for ikke-lønmodtagere. Vi er da godt klar over, at der i denne situation må bæres byrder for at nå de mål og rette op på alle de ting, som der skal rettes op på. Men vi har to principper i den foreliggende situation. Vi har for det første det princip, at der må skæres så dybt og gøres så indgående indgreb, at vi virkelig retter op på situationen. Vi kan ikke fra tingets side blive ved med at byde den danske befolkning et halvgjort eller et kvartgjort arbejde, hvor befolkningen bærer byrder, og et halvt eller et helt år bagefter er man lige vidt og skal til at gribe ind igen. Vi ønsker altså en tilbunds-gående sanering, en virkelig indsats gjort for nu at få rettet op på de mange store problemer, som jeg nævnte tidligere.

Derudover har vi det princip, at de byrder, som det er nødvendigt at bære ikke som et mål i sig selv, men som et middel til at nå frem til bedre tilstande, at disse byrder må

bæres ligeligt af alle befolkningsgrupper. Det må ikke være således, at det lykkes enkelte befolkningsgrupper i en snæversynet egoisme at kaste nogle byrder af sig for at vælte dem over på andre befolkningsgrupper. For liberalt centrum som et parti, der har gjort op med alle klassepolitiske forestillinger, er dette af den allerstørste vigtighed.

Vi lægger meget stor vægt på, at byrderne bliver fordelt ligeligt på alle befolkningsgrupper, og at der ikke er nogen, der slipper uden om det.

Regeringen har foreslået, at man nedfryser én dyrtidsportion i ét år; der er altså ikke tale om, at den forsvinder på livstid, således som nogle har fremstillet det. Lønmodtagerne giver altså efter regeringens forslag et tidsbegrænset afkald for senere, fra 1969 og fremefter, igen at få denne portion. Sådan som reglerne er nu, er lønmodtagerne jo sikret denne ene portion, og ved et lovindgreb, der fratager dem den i 12 måneder, har de altså givet et afkald. Man må vel derfor sige, at så må også ikke-lønmodtagerne, d. v. s. de næringsdrivende og andre grupper, give et tilsvarende afkald, og en af de måder, man kan gøre det på, er ved i ét år at opkræve en engangsskat, der svarer til det, lønmodtagerne giver afkald på.

Nu er det jo sådan, at denne engangsskat har en række svagheder. Der er nogle selvstændige, der har fordele af devalueringen, og andre selvstændige, som er blevet skadet af devalueringen. Det er egentlig urimeligt, at de selvstændige, der er blevet skadet af devalueringen, oven på denne skade skal have lagt en engangsskat; så er denne gruppe mennesker blevet ramt uforholdsmæssig hårdt, så kan man virkelig tale om en særbehandling af en bestemt gruppe.

For at rette op på dette problem, for at stille lønmodtagere og ikke-lønmodtagere lige og for at stille de forskellige grupper af ikke-lønmodtagere lige vil vi gerne stille det forslag til tingets overvejelse under det kommende udvalgsarbejde, at man tager følgende ind i den lov om en engangsskat, som regeringen har foreslået: at de ikke-lønmodtagere, der i 1968 har haft en mindre indkomststigning end den gennemsnitlige for lønmodtagerne, i 1969 skal have tilbagebetalt den engangsskat, de har betalt til

[Niels Westerby]

det offentlige. Det forekommer os rimeligt, at de, når man kan konstatere, at der virkelig er en gruppe selvstændige, der har haft en mindre indkomstfremgang end lønmodtagerne gennemsnitligt, får tilbagebetalt denne ekstraskat. Derfor vil vi foreslå, at en bestemmelse efter disse retningslinjer bliver indarbejdet i regeringens lovforslag.

For det andet vil jeg gerne pege på, at loven om engangsskatten har en betydelig urimelighed også over for visse andre grupper. Jeg tænker her på, at princippet om sambeskatning er opretholdt. Det vil betyde, at i de tilfælde, hvor den ene ægtefælle er lønmodtager, medens den anden ægtefælle er selvstændig næringsdrivende, vil man komme i en situation, hvor der kan blive tale om en virkelig forskelsbehandling af et sådant ægtepar. Her er et problem, som vi er opmærksom på må tages op under det kommende udvalgsarbejde og løses.

For det tredje vil jeg gerne pege på, at inden for gruppen af lønmodtagere er der også en vis forskelsbehandling. Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer har gjort opmærksom på, at der er nogle, der får en dyrtidsportion, når pristallet stiger 3 points, medens andre får en dyrtidsportion, når pristallet stiger 2 points; og når det stiger 2 points, får de en noget mindre dyrtidsportion. I denne forbindelse vil der kunne opstå forskelsbehandling af forskellige grupper af lønmodtagere; det problem bør man efter vores opfattelse også se på i udvalget.

Men jeg vil ikke pege på alle de mange tekniske problemer, der er i lovforslagene. Der er virkelig mange; men med god vilje vil det nok være muligt at overkomme dem.

Det, der for os er det helt afgørende, er, at regeringens lovforslag er utilstrækkelige. De vil ikke løse den opgave, som vi står over for at skulle løse. Efter liberalt centrums opfattelse burde man i stedet for fra regeringens side have sagt: vi ønsker, at lønmodtagerne skal afgive én dyrtidsportion til foråret 1968, og at de derefter, til efteråret 1968, skal afgive yderligere en dyrtidsportion. Vi vil i denne forbindelse pege på, at så skal naturligvis engangsskatten være tilsvarende højere, og det vil jo sige ca. 4½ pct. En politik som den, der her er skit-

seret fra liberalt centrums side, vil have en virkelig dybtgående og god virkning på landets økonomi. Den vil for det første betyde en omkostningslettelse for hele det danske samfund på 1.500 mill. kr. Den vil for det andet betyde, at man på de offentlige budgetter — og dem er der flere af de ærede ordførere der har talt om besparelse på — i det kommende finansår vil opnå en besparelse på henved 500 mill. kr. Samtidig vil provenuet ved en engangsskat af den størrelse, som vi mener den bør have, også for at der er lighed mellem befolkningsgrupperne, indbringe et provenu på omkring 500 mill. kr. Vi vil altså få en omkostningslettelse i det danske samfund på ca. 1.500 mill. kr. og en finanspolitisk stramning for staten, bestående af besparelser og et merprovenu, på ca. 1 milliard. På denne baggrund vil der blive gjort et dybtgående indgreb over for pris- og omkostningsniveauet, og man vil have en virkelig garanti for at rette op på de mange problemer, som dette land står over for dels på grund af devalueringen, dels på grund af den kedelige udvikling, der havde været før den.

Jeg vil gerne her pege på, at der er andre sider af sagen, som er lige så vigtige. Der er spørgsmålet om at give erhvervslivet mulighed for at udnytte de chancer, som trods alt foreligger. Det er vigtigt, at man dér har de fornødne disponible pengemidler, kommer med en pengepolitisk lettelse, ophæver kreditstramningen og sørger for større likviditet i erhvervslivet. Med den baggrund, som de forslag har, som jeg her har peget på, vil det være muligt at give en sådan pengepolitisk lettelse og dermed gøre det nemmere for erhvervslivet at udnytte de chancer, som findes, og som selvfølgelig skal udnyttes på baggrund af den eksportfremmende virkning, som den delvise devaluering vil give i starten, men som vi skal passe på ikke bliver spist op af omkostningsstigninger.

Jeg vil gerne have lov til at resumere den økonomiske side af sagen: lønmodtagerne bør efter vor mening opgave ikke én, men to dyrtidsportioner og de selvstændige enten betale tilsvarende højere ekstraskatter eller bære tilsvarende byrder under en anden form. Vi er naturligvis parat til at drøfte, at man ikke skal tage to dyrtidsportioner

[Niels Westerby.]

og ekstraskatter i det nævnte omfang; men så må der sættes noget andet ved siden af eller oven på regeringens lovforslag. Jeg er ganske enig med hr. Hilmar Baunsgaard, når han siger, at der må mere til end foreslået af regeringen, hvis man skal nå frem til et forsvarligt resultat. Det er den nødvendige pris, hvis vi skal holde vort pris- og omkostningsniveau, stimulere erhvervenes aktivitet til gavn for beskæftigelsen og valutaudviklingen og sikre stabile økonomiske fremskridt, altså stigende indtægter for befolkningen i de kommende år.

Her vil jeg gerne have lov til at pege på en meget vigtig ting. Det er jo ikke et formål i sig selv for tinget eller for os at komme med byrder; det er ikke sådan, at vi ønsker at optræde som en plageånd over for befolkningen. Men det helt vigtige og afgørende perspektiv, som må holdes frem for den danske befolkning, er: nu står vi over for en inflation, der vil komme i de kommende måneder og i de kommende år; vi står over for fare for en stærkt voksende arbejdsløshed, vi står over for konkurser i erhvervslivet, vi står over for en meget farlig udvikling på vores betalingsbalance, og vi står over for en række andre faretruende ting, som nærmer sig i den kommende tid, og som vi allerede har set begynde at vise sig. Det er dette, vi må undgå, og det er derfor, det er nødvendigt at hele den danske befolkning bærer byrder eller ofrer i fællesskab. Det er ikke et mål i sig selv at lægge disse byrder på befolkningen, men det er et middel til at undgå alt det, vi klart kan forudse vil ske, og som vil ramme os alle sammen hårdt. Den danske befolkning må vælge at underkaste sig en hestekur for at nå frem til bedre tilstande, så vi virkelig kan udbygge vores samfund. Det er nødvendigt, at alle befolkningsgrupper giver afkald på snæversynet egoisme og i stedet for i fællesskab påtager sig de byrder, som er nødvendige. Jeg er klar over, at der ude i befolkningen er forståelse for dette. Jeg tror, man er parat til at bære byrder. Man ønsker, at der skal blive ryddet op. Det er virkelig noget, som befolkningen gerne vil. Man vil have en garanti for, at der er mening i det, at det er noget, der virkelig vil føre til resultater, og denne garanti skal man give befolkningen ved at komme og foretage virkelig effektive

skridt. Når jeg siger, at jeg er sikker på, at der er forståelse for det i befolkningen, mener jeg også at kunne se et udtryk herfor i, at lønmodtagerorganisationerne, fagforeningerne såvel som tjenestemandorganisationerne og FTF, er gået med til at give afkald på en dyrtidsportion under visse forudsætninger. Det anerkender vi fra liberalt centrums side, og vi siger tak for det; det er et udtryk for, at man virkelig har forståelse for problemerne. Men vi er også sikre på, at hvis man fra politisk side var gået i spidsen og vi virkelig havde forklaret befolkningen den barske sandhed lige ud, ville man også være parat til at gå hele vejen.

Vi vil ikke fra liberalt centrums side være med til et halvgjort stykke arbejde; vi ønsker et helgjort stykke arbejde. Vi ønsker ikke at medvirke til regeringens utilstrækkelige lovforslag; vi ønsker at medvirke til tilstrækkelige forslag, der løser de problemer, som vi står over for, og derfor må vi fra liberalt centrums side sige, at det, der må være det afgørende for os i forhold til regeringens krisekompleks, som jo er en helhed, må være, om regeringen er parat til, inden vi når frem til tredje behandling, at give så væsentlige indrømmelser om en virkelig tilbunds-gående sanering, at vi også kan sige god for det. Vi beder altså regeringen om at give sådanne væsentlige indrømmelser i retning af en virkelig sanering. Det må være en forudsætning, det må være et krav fra vor side.

Jeg har lagt mærke til, at hr. Per Hækkerup har sagt, at socialdemokratiet og regeringen ikke viger en tøddel. Jeg synes, at hr. Per Hækkerup hellere skulle sætte sig i bevægelse på march fremad imod højere, større og bedre mål. Det er for passivt at sige, at man ikke vil vige en tøddel; man bør være aktiv og virkeliggøre det, der skal til.

Der er naturligvis foruden de saglige, økonomiske problemer i situationen også en politisk side. Vi har herinde i folketinget været vidne til uværdige og kedelige tilstande omkring regeringens støtteparti, SF, som har lammet folketingets arbejde. Vi må derfor sige, at et folketingsvalg kunne være en fordel; det ville kunne bringe disse uheldige tilstande til ophør. Vi må derfor sige til regeringen, at vi stiller 2 forudsætninger for, at vi kan medvirke til regeringens kompleks. Den ene er, at det bliver en virkelig tilbunds-

[Niels Westerby.]

gående sanering; den anden er, at regeringen giver en klar garanti for, at man ikke gennemfører lovforslag alene sammen med SF i fremtiden. Kan regeringen opfylde disse krav, vil vi gerne være med til at gennemføre lovkomplekset; kan regeringen ikke opfylde disse krav, må man forvente, at libeltalt centrum vil stemme imod dette kompleks, som det er blevet fremsat, ved tredje behandling.

Kai Moltke: Jeg skal ikke nægte, at det er en temmelig alvorlig situation, vi her står over for. Men det alvorligste er måske, at man ikke i tilstrækkelig grad behandler problemerne som en helhed og giver sig den tid, som skal til for en saglig behandling, men hver gang tager enkelte udsnit og siger, at resten kan vi tale om senere. Jeg tror, det er farligere i denne situation end i nogen anden.

Dernæst nogle principielle bemærkninger. Det har ikke for regeringen været nogen hemmelighed, at socialistisk folkepartis standpunkt har været og for nogle af os stadig er, at man ikke i overenskomstperioder skal gribe ind i afsluttede faglige overenskomster, som er gennemført normalt. Det er så meget farligere, fordi det i denne situation er de lavest lønnede grupper her i landet, der rammes hårdest ved, at man stiller inddragningen af pristalsportionen i forgrunden. I virkeligheden, juridisk, drejer det sig jo om beslaglæggelse af velerhvervede rettigheder, som tilkommer lønmodtagerne, uden at der gives dem noget væsentligt i stedet. Ja, der har endogså i pressen og fra borgerlig side allerede lydt toner om, hvorvidt det nu ikke var i strid med aftalelovens § 18 og grundlovens § 73, hvorvidt det ikke var en slags ekspropriation, for hvilken der kræves fuld erstatning, uden at nogen sådan fuld erstatning er set. Jeg tror, regeringen skulle undersøge den juridiske side af sagen for ikke at blive udsat for en overrumpling fra den del af tinget, som kunne ønske at gøre dette til et regeringsspørgsmål.

Så kommer vi til det væsentlige. Det er givet, at efter det, som er sket, må omkostningerne bringes ned på den ene eller den anden måde. Jeg er blot ikke sikker på, at lønnens og dyrtidstillæggets rolle er afgørende i den situation. Man behøver blot

at kigge på LOs resolution; heri siger man, at renten vil have afgørende betydning for erhvervslivets omkostningsniveau, konkurrenceevne og dermed for beskæftigelsen.

Nu, at tale om en almindelig rentenedsættelse under de nuværende forhold vil dog sikkert være at udsætte sagen på ubestemt, på lang tid, og derfor bliver det vel spørgsmålet om ad skattevejen at skaffe fonds til stede, som kan nedsætte omkostningerne i industrierne ved direkte reduktion af renten i de afgørende industrier, d. v. s. overgang til en selektiv rentepolitik og fordeling af de midler, der er til rådighed, på de afgørende områder. I forbindelse hermed kan man ikke springe et spørgsmål som hele vores hidtidige kreditpolitik over, for her står vi jo i en kaotisk situation. Jeg har set i novemberopgørelsen fra Nationalbanken, at man i november måned har købt for 316 mill. kr. for at støtte obligationsmarkedet; men hvad om man nu i stedet gik skattevejen og stillede dette skatteprovenu til rådighed for Nationalbanken? Var der så ikke en mulighed for, at man med en sådan sikkerhed med hurtig virkning kunne påvirke renteniveauet dér, hvor det bør påvirkes, dér, hvor man bør gribe ind for at skaffe likviditet, for at nedsætte omkostningerne i industrien? For der er ingen, der skal bilde mig ind, at en pristalsportion på arbejdsmarkedet i dag, hvad omkostninger angår, belaster mere end bibeholdelsen af den nuværende høje rente.

Der er andre ting, man kan trække frem. Vi er villige til at overveje selektive eller varierende afskrivningsregler for industriens vedkommende. Det kan også betyde en lettelse. Men forudsætningen må selvfølgelig være, at afskrivningsreglerne ydes dér, hvor der er behov, og hvor det kan medføre større produktivitet, større produktion.

Så er der endelig spørgsmålet om fordelingen af de midler, som vort ikke fattige samfund råder over. Vi har kreditrationeringen, som man ønsker lempet. Tiden er vel inde til også her at gå over til den formålsbestemte kreditpolitik. Hvad betyder formålsbestemt kreditpolitik? Det må vel betyde, som Landsorganisationen også har sagt, at man indfører en bremsning af til lægslån i ejendomme, som ikke står i forbindelse med produktive formål. Det må

[Kai Moltke.]

vel endvidere betyde, at man ind under kreditrationeringen ad den ene eller den anden vej drager alle de private pantebrev, hvis vækst og rentebyrde er uden sidestykke i Danmarks hidtidige historie.

Man har fra Landsorganisationen til en vis grad forlangt stop her. Det kunne også tænkes, at man skaffede penge fra denne del af spekulantmarkedet ved at pålægge en 15 pct.s afgift af den pålydende værdi af sådanne private pantebrev, som ikke står i forbindelse med positive formål, som ikke drejer sig om udvikling af produktionen.

Endvidere er der hele det store jordlovskompleks. LO har her krævet prisstop for jord og ejendom. Jeg synes, ideen er god, men vi har ikke så meget som tilløb til en konkret udformning af disse tanker. Vi har haft nok af sætninger, men alt for få konkrete udformede forslag om, hvor det er, regeringen vil hen.

Videre er der en række sociale problemer i forbindelse med arbejdsløsheden: erstatning, fuld erstatning helst, for arbejdstab og det at afføde hele den tekniske revolution, som vi befinder os midt i, og som er den anden side af beskæftigelsesproblemet, ved at sætte en bestemt frist for, hvornår man forlænger ferien, hvornår man når frem til 4 ugers ferie.

Endelig har særlig hr. Poul Møller efterlyst nedskæringer af det offentlige budget for at give et godt eksempel for den øvrige del af befolkningen. Jeg formoder, man i denne forbindelse også tænker på det ganske overflødige militærbudget, som i øjeblikket står til rådighed.

Tingene kan ikke løses for sig; der er sammenhæng i den økonomiske politik, og denne sammenhæng er endnu ikke bragt til stede. En forudsætning for løsning af problemerne er vel, at man tager problemerne op under ét og skaber en helhedsløsning, som ikke har social slagside.

Der er talt om her, at hvis nogen af os af principielle grunde og af samvittigheds-

grunde ikke på de givne præmisser ønsker at inddrage en dyrtidsportion, bliver regeringen nødt til at gå af. En regering bliver ikke nødt til at gå af, fordi den må ændre nogle lovparagraffer. En regering går af, når den får et mistillidsvotum, og noget sådant foreligger ikke. Og det ville dog vel være den mest skandaløse begivenhed i dette tings historie, hvis man nu gav et arbejderflertal op og gik til valg, fordi visse medlemmer brugte den ret til at stemme efter deres overbevisning, som står foreskrevet i grundloven.

Statsministeren (*J. O. Krag*): Jeg vil gerne takke de ærede ordførere, alle inkluderet, for overordentlig interessante indlæg.

Jeg tror, at socialdemokratiets ordfører, hr. Per Hækkerup, ramte plet, da han sagde, at de sagkyndige vil godkende regeringens handlemåde i forbindelse med devalueringen. Det føler jeg mig overbevist om at de vil gøre. Jeg tror også, hr. Per Hækkerup havde ret i, at det samme vil erhvervenes ledere gøre, når de fritages for at skulle tage politiske hensyn, ganske som allerede Landsorganisationens forretningsudvalg og repræsentantskab og mange af de ledende fagforbunds hovedbestyrelser har godkendt regeringens samlede politik, ganske som andre store lønmodtagerorganisationer har godkendt den. Jeg tror, det er rigtigt at betragte de enkelte led i denne politik i en sammenhæng, som et hele. Jeg synes, man skal yde stor anerkendelse over for lønmodtagerorganisationerne, der frivilligt er gået ind på at yde dette offer, og jeg tror, man må erkende, at i sin sammenhæng har den førte politik og de fremsatte lovforslag et klart og sundt økonomisk sigte og en udpræget social ligevægt.

Jeg skal derefter gøre nogle spredte bemærkninger til de enkelte ordførere. Jeg forstod ikke, på hvilken baggrund hr. Henry Christensen fra venstre mente at kunne opfatte de fremsatte lovforslag som noget ultimativt. Der er selvfølgelig ikke

[Statsministeren.]

tale om noget ultimativt. Når en regering lægger lovforslag frem for den lovgivende forsamling, er det til forhandling, forhandling i salen og til en dybtgående behandling i udvalget. Hr. Henry Christensen burde derfor ikke have sagt, at det var ultimativt; det er det ikke, han har taget fejl. Hvis der er ændringsforslag, vil vi lytte til dem; hvis man kan motivere sine ændringer, vil vi lytte til dem og naturligvis forhandle, som vi altid gør det i udvalgene. Det gælder naturligvis også de ændringer, som jeg forstår at hr. Niels Westerby fra liberalt centrum følte sig nødsaget til at foreslå her i dag ved første behandling — selv om de ikke hører hjemme ved første behandling — fordi han ikke har adgang til udvalgene. Det er klart, at de forslag og tanker, han har bragt frem, også vil blive overvejet, og jeg går ud fra, at finansministeren under udvalgsarbejdet også vil tage liberalt centrum tanker op til forhandling.

Hr. Poul Møller havde gerne set, at organisations udtalelser havde været med i lovforslaget. Det har ikke været os muligt; men det er klart, at arbejdsministeren vil drage omsorg for, at organisationsudtalelser fra alle sider, både fra lønmodtagerorganisationernes side og fra Arbejdsgiverforeningens side, vil blive lagt frem i udvalget.

Så er jeg helt enig med hr. Poul Møller i, at gennemførelsen af regeringens 13 punkts program, vort aktionsprogram for erhvervsfremgang og beskæftigelse, vil skabe trykthed og tillid. Jeg er glad for, at man fra borgerlig side ikke går imod vort 13 punkts program, men vil medvirke til gennemførelsen af disse punkter.

Jeg kan svare hr. Aksel Larsen, at det allerede er fremgået af handelsministerens udtalelser, at avancestoppet vil bringe med sig en varig udbygning af de priskontrollerende myndigheder, og jeg er helt enig med hr. Aksel Larsen i, at de beretninger, der foreligger om prisstigningerne i forbindelse med momsen, gør det påkrævet, at en sådan varig udbygning af de priskontrollerende myndigheder finder sted.

Jeg kan også bekræfte over for hr. Aksel Larsen, at søflokkenes organisationer forhandler med regeringen; der skal finde et møde sted i handelsministeriet i morgen,

og vi vil naturligvis lytte til de problemer, søflokken har.

Jeg kan også bekræfte vores vilje til nye jordlove, både over for hr. Aksel Larsen og hr. Kai Moltke. Jeg tror ikke, tiden er inde under denne debat for en nærmere udmåling af, hvad de skal gå ud på.

Jeg er enig i, hvad der er fremført om kreditletter til erhvervene. Det er jo netop et vigtigt punkt i 13 punkts programmet, at vi skulle søge at lette kreditterne over for erhvervene, og det tror jeg vor samlede politik skaber forudsætninger for.

Så var der endelig et punkt, der blev fremhævet af praktisk taget alle politiske ordførere, nemlig at i en situation, hvor den britiske devaluering har tvunget os til at tage stilling, hvor den, uanset hvilken stilling vi tog, ville påføre os tab, hvor vi har bedt lønmodtagerne om at afgive den portion, der ville blive foranlediget af devalueringen, hvor vi har gennemført et avancestop, og hvor vi nu søger folketingets tilslutning til en engangsskat, bør også de offentlige finanser underkastes en ekstra gennemgang. Jeg er ganske enig. Jeg synes, det er blevet sagt fortrinligt af flere af ordførerne; måske var hr. Hilmar Baunsgaard den, der sagde det stærkest. Jeg tror, hr. Hilmar Baunsgaard har ret. Vi kan ikke i en sådan situation bare lade det budget, der nu er forelagt, være sig selv, uændret og uprøvet. Derfor er det i dyb alvor, at regeringen har foreslået, at finansministeren sammen med finansudvalget gennemgår budgettet, gennemgår alle dets poster — her er jeg igen enig med hr. Hilmar Baunsgaard og hr. Aksel Larsen: det må være både de civile poster og de militære poster — med henblik på at finde besparelser, således at også de offentlige finanser yder et bidrag i den foreliggende situation. Jeg er glad for, at de ærede ordførere fra de forskellige partier har understreget dette så stærkt, og vi vil fra regeringens side yde vort bidrag af alle kræfter.

Der var i hr. Hilmar Baunsgaards indlæg ligesom et tilløb til en bebrejdelse af, at vi ikke siden avancestoploven havde nået en sådan gennemgang. Det må skyldes, at hr. Hilmar Baunsgaard har været uden for regeringen i nogen tid, at han ikke ved, at vi inden for regeringen i månedsvis har ar-

[Statsministeren.]

bejdet med dette budget. Det at skulle beskære et budget — det ved jeg det radikale venstre er helt klar over — er en meget vanskelig sag. Man kommer uhyre let ved at beskære et budget til at beskære, hvor det gør ondt, virker socialt urimeligt, virker reaktionært i forhold til uddannelsesudviklingen. Derfor må dette foretages med meget stor omhu; det gøres hverken på én eller to uger. Men jeg har tillid til, at når finansministeren sammen med finansudvalget foretager en ny gennemgang af budgettet, vil man kunne finde rimelige og forsvarlige besparelser. Jeg er helt klar over, at når man fra det radikale venstre fremhæver dette så stærkt, ja, så er det et nyt standpunkt for det radikale venstre, som altid har været tilbageholdende med beskæring af budgettet; men vi står også i en ny situation. Jeg synes, hr. Hilmar Baunsgaards betragtninger var rigtige, og vi vil gerne gå ind i dem.

Selvfølgelig kunne man have spurgt: hvad er det, der skal spares? Man kunne sige til hr. Poul Møller eller hr. Henry Christensen: det er jo kedeligt, at vi nu for 717. gang skal høre den historie om besparelserne uden at få blot den mindste antydning af, hvad det er, der skal spares. Jeg har tidligere haft drøftelser med hr. Poul Møller om dette, og hr. Poul Møller er jo statsrevisor, så han kender statsregnskabet; han ved givetvis, hvor det er, han vil spare. Det kunne jo være, han senere i debatten ville anføre en lille smule om, hvilke poster, hvilke store poster måske, på statsbudgettet han i særlig grad har i tankerne; så vil vi lytte til det. Jeg kan ikke tænke mig, at ordførerne for de to store borgerlige partier nu, efter at dette spørgsmål er rejst, blot vil lade det ligge og bare sige: det er regeringens sag. Jeg er overbevist om, at hr. Poul Møller og hr. Henry Christensen senere vil stå op på talerstolen og sige, hvor det er, der skal spares, hvilket ministerium det er, der skal spares på, hvor det er, der bruges overflødige penge — for man får jo næsten indtryk af, når man hører hr. Poul Møller og hr. Henry Christensen tale, at her ruttet for meget med pengene. Jeg tror, at hr. Poul Møller sidder inde med en viden fra sin gentagne gennemgang af statsens budgetter om, hvor det er, der bruges for

mange penge; jeg føler mig overbevist om, at han senere i debatten vil sætte fingeren på det ømme punkt, og det vil jeg med meget stor forventning se frem til. Skulle det ikke ske, sådan at der heller ikke på dette punkt er noget positivt bidrag til denne debat fra venstre eller fra konservative, ja, så må vi igen sætte vores lid til regeringen og håbe på, at et samarbejde mellem regeringen og finansudvalget vil bringe et resultat.

Så synes jeg, at man prøver at give fremstillingen af begivenhedsforløbet i den week-end, hvor beslutningen om devalueringen skulle træffes og blev truffet, en lidt forkert drejning. Det er næsten — jeg tror næsten, hr. Hilmar Baunsgaard var ret tæt inde på det — det er næsten, som om man vil sige: regeringen stillede de politiske partier over for fuldbyrdede kendsgerninger, som man skulle sige ja eller nej til. Men sådan var det jo ikke, sådan var det slet ikke. Det ville være historieforfalskning, om man prøvede at fremstille det på den måde. De partiledere, der deltog i 3 møder i søndagens løb, ved, at det forholdt sig ganske anderledes. 3 gange kaldte regeringen på partiernes repræsentanter; vi kaldte på dem om formiddagen, hvis jeg husker rigtigt kl. ca. 10, vi kaldte på dem om eftermiddagen, hvis jeg husker rigtigt kl. ca. 15, og vi kaldte endelig på dem på et så usædvanligt tidspunkt som kl. 23. Hver gang gav vi på basis af de kendsgerninger, der stod til vores rådighed, partilederne en fremstilling af begivenhedsforløbet, som det var; og af den nødvendighed, den danske regering stod over for, og hver gang spurgte vi: må vi høre jeres råd? Må vi bede om jeres bidrag?

Det er rigtigt, at vi allerede om lørdagen var nødt til at tage stilling til, om vi ville devaluere eller ikke, idet der fandt et nordisk finansministermøde sted i Stockholm, som finansminister Grünbaum deltog i, og her tillkendegav finansministeren, at han uden at kunne sige det med sikkerhed formodede, at den danske regering ville følge det engelske pund et stykke, men han var ikke i stand til at sige hvor meget. Det var netop den situation, vi stod i, og her var det, vi bad om partiernes råd. Der er en meget lang række af standpunkter mellem nul pct. og 14 pct., en meget lang række. Her kunne man fra konservativ side, fra

[Statsministeren.]

venstres side, fra radikal side og fra liberalt centrums side have sagt til regeringen, hvilken devalueringssprocent man fandt rigtig; men man passede nøje på ikke at sige noget. Vi fik ikke noget råd, heller ikke fra det konservative folkeparti. (*Poul Sørensen*: Jo, jo!). Nej, det gjorde vi ikke. (*Poul Sørensen*: Jo!). Nej, det gjorde vi ikke. Først da det konservative folkepartis to repræsentanter var fuldstændig bombesikre på, at regeringen havde besluttet sig på at gøre det rigtige, blev sedlen halet frem af lommen, og så fik vi læst op, at det konservative standpunkt var, at man ville devaluere med nul pct. (*Poul Møller*: Hvorfor holdt man så møde kl. 23?). Det var for at få en mulighed for at få et råd i allersidste øjeblik fra partierne. (*Poul Møller*: Gav vi ikke dette råd så?). På det tidspunkt, da regeringen havde meddelt sin beslutning, gav det konservative folkeparti sit råd og ikke på noget tidligere tidspunkt. Man gav det ikke på formiddagsmødet om søndagen; da havde man ikke noget råd at give regeringen, da spurgte man om regeringens stilling. På mødet kl. 15, hvor vi refererede hvervenes synspunkter, havde det konservative folkeparti ikke noget råd at give regeringen; da spurgte den om regeringens synspunkt. Først da vi kl. 23 havde redegjort for, hvad vi ville gøre, og endnu en gang bad om partiernes råd, kom endelig det konservative standpunkt. Det var længe undervejs, og dog tror jeg ikke, det var rigtig velovervejet. Men sådan er forholdene; det måtte være regeringen, der traf sin afgørelse, når partierne ikke ville tage ansvar.

Hr. Hilmar Baunsgaard havde en bemærkning om dyrtidsportionen, og her havde han ret. Det er rigtigt, at der er sket en ændring i vores lovforslag. Vi havde oprindeligt tænkt os, at en dyrtidsportionen skulle destrueres, falde bort for stedse. Vi har ladet os overbevise om, at det måske vil være rigtigere og retfærdigere at foretage en 12 måneders forsinkelse af dyrtidsportionen; den kommer ikke til udbetaling i 12 måneder, men træder derefter i kraft, sådan at den kan indgå i de forhandlinger, der på det tidspunkt føres mellem arbejdsmarkedets parter. Måske er den sidste beslutning sagligt mere rigtig end den først antydede.

Også regeringen har jo lov at lade sig overbevise om noget i løbet af en række forhandlinger.

Jeg tror, man tager alvorligt fejl af devalueringssituationen, hvis man som hr. Poul Møller vil gøre den op i 2 meget enkle led og sige: det ene led er landbrugets situation, og landbrugets situation kunne vi have klarret ved at tage yderligere ca. en halv milliard, eller hvor meget det er, fra skatteyderne og overføre til landbruget. Så let tager man på det. Det andet hovedproblem, siger hr. Poul Møller, er, at 12 pct. af vor industrieksport går til England, men 88 pct. af vor industrieksport til andre lande. Ja men er det nu rigtigt gjort op? Jeg skal ikke anfægte de 12 pct., og det er klart, at allerede 12 pct. af vor industrieksport er en betydelig procentdel; det er lige så klart, at vi har pligt til at hjælpe industrien med at være konkurrencedygtig på det marked, hvor disse 12 pct. skal afsættes. Derfor ville det have været forkert over for industrien og dens beskæftigede at tage det standpunkt, det konservative folkeparti tager. Det ville have været forkert at have nægtet at devaluere.

Men det er ikke rigtigt, at det er det eneste problem for industrien. Forholdet er jo det, at dansk industris hovedmarked i absolutte tal er de øvrige EFTA-lande, og det er også det marked, hvortil dansk industrieksport er steget stærkest; fra 1964 til 1966 steg Danmarks industrieksport til EFTA med 29 pct., altså med op imod en tredjedel, medens fremgangen på øvrige markeder var 15 pct. Og hvem er vores hovedkonkurrent på disse store markeder? Det er Storbritannien. Det kan vi gøre op på den måde, at Norge, Sverige, Schweiz, Østrig og Danmark i 1966 importerede industrivarer fra EFTA-området for 3,4 milliarder dollars, og heraf leverede England over 40 pct. Med disse 40 pct. inden for EFTA-området skal dansk industri konkurrere, og hvis vi stillet over for den britiske devaluering havde indtaget en nul pct.-holdning, som det konservative parti ville, så havde vi stillet dansk industri dårligt i denne konkurrence; forringet dens konkurrencevilkår. Det er altså ikke blot et spørgsmål om 12 pct. af dansk industrieksport, der går til Storbritannien; det er et spørgsmål om den store mængde industrieksport

[Statsministeren.]

til EFTA-landene som helhed, hvoraf 40 pct. kommer fra England.

Endelig er der naturligvis tale om kampen på hjemmemarkedet, hvor britisk industri også har betydelige muligheder, og hvor det derfor er af meget stor interesse for dansk industri, at vi ikke bare sidder passive over for en britisk devaluering, men følger den op i en situation, der i dag er forskellig fra den, vi befandt os i i 1949. Vi mente ikke, det var nødvendigt at devaluere med samme procentsats, som England gjorde. Vi fandt det rigtigt at gå godt og vel halvvejen og så komme med de tre ledsagende lovforslag: om avancement, engangsskat og bortfald af en dyrtidsportion. Jeg føler mig overbevist om, at denne kombination giver en rigtig politik — en politik, der i den givne situation vil skabe udgangspunkt for nye fremstød for dansk industri og nye fremstød for dansk beskæftigelse og dermed udgøre en samlet politik, som jeg er overbevist om at alle samfundsinstillede og socialt indstillede kræfter i det danske samfund bør virke for.

Finansministeren (Grünbaum): Jeg vil gerne til indledning komme med nogle mere almindelige betragtninger over den situation, der er opstået i og omkring dyrtidsportionen og ekstraskatten, og jeg vil tage udgangspunkt i det lille læserbrev, som direktør Mansa forleden havde i Berlingske Aftenavis. Jeg synes, det var forfriskende, at et fremtrædende medlem af dansk erhvervslivs arbejdsgiverside på denne måde både følte trang til og gav udtryk for, hvad han som erhvervsmand mente om den borgerlige politik, sådan som den var kommet til udtryk i de ledende artikler i Berlingske Aftenavis.

Vi står i en situation, hvor dansk fagbevægelse og organisationerne langt uden for LO virkelig er gået ind i alvorlige overvejelser af, hvordan vi skal klare beskæftigelsen, og hvordan dansk erhvervsliv skal få muligheder for fremover at få sving i hjulene, sådan at alle kan komme i arbejde. Når jeg nu har deltaget i fagbevægelsens arbejde i så mange år, kan det vel ikke undre nogen, at jeg føler trang til at sige, at det er et stort skridt, LO og de andre organisationer her har taget. Jeg ved, hvor

svært det har været for dem. Man har skullet bryde med dogmer og principper, som næsten var grundmurede inden for disse organisationer, og alligevel har man gjort det. Det er ikke regeringen, der har presset LO ind i den situation; vi har blot drøftet disse spørgsmål med LO. Det, som er enestående i dansk økonomisk politik, er, at LO selv siger: her er vi i en situation, hvor vi mener at det er vigtigere at holde omkostningsniveauet nede, end at vi får en dyrtidsportion; det er vel også det, som mange almindelige mennesker siger, som siges mand og mand imellem.

Det er det, vi skal tage stilling til i dag — og så ser vi en borgerlig opposition, som ikke vil være med til at gå ind i en politik af den art, selv om LO har taget dette standpunkt, fordi den ser en chance for muligvis at vælte regeringen. Det skal jeg ikke fordybe mig i; men jeg synes som økonom og som gammel fagforeningsmand, at det er glædeligt, at LO har taget et skridt væk fra det, jeg plejer at kalde 10 øres socialismen, og som man måske nu kunne kalde 20 øres socialismen — altså den form for socialisme, hvor de, der råber højest på generalforsamlingerne om løntillæg, er dem, der anses for og anser sig selv for at være de mest revolutionære og de største socialister. Det er glædeligt, at dansk fagbevægelse er kommet så langt, at man i dag kan overveje den slags foranstaltninger, der her er tale om.

Men dertil hører også naturligvis, at andre befolkningsgrupper påtager sig tilsvarende byrder. Det er det, der sker ved ekstraskatten, og her tror jeg ikke det kan være rigtigt at anlægge det synspunkt, som hr. Hilmar Baunsgaard var inde på, nemlig at det her drejer sig om en indkomstpølitik, hvor det logisk rigtige må være, at alle indkomster holdes tilbage i samme omfang og i samme grad. Ja, jeg er ikke uenig med hr. Hilmar Baunsgaard i, at det ville være det logisk rigtige, men jeg tror ikke, man kan vurdere dette spørgsmål på den måde i den situation, vi står i, hvor LO har taget dette skridt. Her må det være en betingelse, som direktør Mansa var inde på, at alle grupper i befolkningen påtager sig deres del af byrden, og det er ikke rigtigt at sige, som hr. Henry Christensen sagde, at det lovforslag, vi har fremsat, bryder med princippet om skat efter evne. Det gør det netop ikke, fordi

[Finansministeren.]

lovforslaget helt og fuldt bygger på, at de 3 pct. beregnes på grundlag af skalaindkomsten, der jo i høj grad netop undtager de lave indkomster. Der kunne være lønmodtagergrupper med lavere indkomster, som med større ret kunne behjælpes os, at vi har udformet dette skattelovsforslag, som vi har gjort. En stor del selvstændige erhvervsdrivende og andre med lave indtægter vil som følge af, at vi har valgt skalaindtægten som grundlag, enten blive fri for at betale denne skat eller komme til at betale en forholdsvist lav skat. Der er taget hensyn til folkepensionisterne; der er også taget hensyn til selvpensionisterne. Det sker også ved, at det er skalaindkomsten, der er lagt til grund. Dertil kommer, at vi netop ved afstemningen i formiddags så, at også regeringen tilsluttede sig et ændringsforslag fra venstre til forslag til lov om nedslag i skatteansættelsen for renteindtægter, hvorefter man gav yderligere lettelse netop til selvpensionisterne. Så det er altså ikke rigtigt, at der ikke er taget hensyn til disse grupper.

Hvis man skal vurdere de 300-350 mill. kr., der skal ind i ekstraskat, kan man heller ikke gøre det som led i en politik, der tilsigter en begrænsning af efterspørgslen. Det er faktisk ikke det, der er tilfældet. Det gøres for at skabe balance imellem de forskellige befolkningsgrupper og for at skabe de indtægtsmuligheder, som bliver nødvendige, for at det offentlige kan klare problemerne. Når man siger, at denne ekstraskat er noget så forfærdelig — det har vi hørt både fra venstre og konservative — kan man ikke lade være med at tænke på, hvad vi ville få af skatter, hvis vi ikke gennemførte disse lovforslag. Hvis vi ikke gennemførte denne nedfrysning af dyrtidsportionen, ville vi få i hvert fald dobbelt så høj en beskatning. Hr. Poul Møller meddelte jo her i folketinget forleden, at de konservative var parat til at pålægge befolkningen en skattebyrde på 600 mill. kr., og den ville ikke blive mindre, hvis man ikke skaffede en ordning med en nedfrysning af en dyrtidsportion. Man ville få — det synes jeg man skal lægge mærke til — både en ganske betydelig skattestigning — måske endda større end den nævnte, tallet 1 milli-

ard har været nævnt — og i tilgift den omkostningsstigning, som dansk erhvervsliv ikke vil have. Ja, det er da den helt rigtige politik både at give befolkningen skattestigninger ud over dem, der foreligger forslag om her, og en omkostningsstigning. Det kan da ikke være rigtigt.

Derfor er jeg mere enig i det, som blev sagt fra liberalt centrum her i dag — hvis vi skal regne dette parti med til de borgerlige partier. Jeg synes, at den linje, liberalt centrum lagde op for sin økonomiske politik, er helt rigtig, selv om vi ikke kan være enige i alt, hvad der er sagt om, hvor meget og hvor kraftigt man skulle skære ned.

Med hensyn til pensionisterne vil jeg gerne lige oplyse, at det ikke er rigtigt, som hr. Poul Møller sagde, at pensionisterne må give afkald på dyrtidsportionen og alligevel skal have skatten. Jeg går ud fra, at arbejdsministeren, hvis han havde talt før mig, også ville have gjort opmærksom på, at pensionisterne ikke skal give afkald på en dyrtidsportion; det gælder kun for det arbejdsvederlag, der tales om i lovforslaget. Pensionisterne skal altså ikke afgive noget, og som følge deraf er det vel også rimeligt, at de kommer ind under beskatningen. Men de kommer kun ind under beskatningen i det omfang, deres skalaindtægt tilsiger det.

Statsministeren har gjort bemærkninger om statsbudgettet; det skal jeg ikke gå videre ind på. Jeg er helt enig i, at vi nu bør se på problemet, og det er da muligt, at vi kan finde ting, som kan skæres noget ned. Jeg vil gerne sige på forhånd, at jeg ikke er nogen stor optimist på det område; men jeg vil gerne være med til at se på, om der er muligheder for at spare noget dér.

Også til hr. Hilmar Baunsgaard vil jeg gerne sige om selvpensionisterne, at det vel ikke er helt rigtigt at sige, at de rammes med fuld vægt af devalueringen. De rammes af den indenlandske prisstigning i det omfang, det ikke lykkes os at forhindre den; men det er jo netop det, vi prøver på igennem det, der her skal gennemføres.

Til slut vil jeg gerne sige til hr. Niels Westerby, at jeg er indforstået med, at vi i udvalget ser på de af ham rejste spørgsmål vedrørende ekstraskatten.

Arbejdsministeren (*Erling Dinesen*): Ja, det blev jo i højere grad en devaluering-debat og en storpolitisk debat end en debat om de konkrete lovforslag, som ligger til behandling her, og det finder jeg helt naturligt — også fordi det jo er sådan, at det, regeringen foreslår, er led i en helhedspolitik, som både indeholder en konstruktiv erhvervs politik og en beskæftigelsesfremmende politik. Jeg synes også, man har lov til at sige, at der er tale om en antiinflationspolitik, som vel navnlig venstre og radikale har talt så meget om. Jeg tror egentlig ikke, man sagligt kan bestride, at de lovforslag, som vi i dag behandler, både vil gavne erhvervslivet og stabilisere beskæftigelsen. Det er forhold, som vi i den økonomiske politik må tillægge helt afgørende betydning, og jeg tror også, at det er baggrunden for, at mere end en million lønmodtagere har givet deres fulde tilslutning til denne politik.

Til ordførerne skal jeg fremføre nogle bemærkninger, selv om statsministeren og finansministeren allerede har svaret på enkelte ting.

Jeg har først en bemærkning til hr. Henry Christensen, som bl. a. fremførte det synspunkt, at lønmodtagerene jo kan sikre sig compensation, når man nu skal nedfryse en sådan dyrtidsportion. Jeg synes ikke, det er noget konsekvent standpunkt. Man har altid været imod den automatiske dyrtidsregulering, og hvis der skulle være hold i det synspunkt, som her kom frem, måtte lønmodtagerne jo i alle situationer have sådanne muligheder for compensation. Derfor synes jeg ikke, det er et logisk standpunkt.

Hr. Poul Møller efterlyste udtalelserne fra organisationerne, og statsministeren har allerede været inde på det. Nu vil jeg gerne sige, at det var udtalelser, som er sendt til pressen til offentliggørelse; men vi har dem, og det er klart, at de vil blive stillet til rådighed for det folketingsudvalg, som skal arbejde med spørgsmålet.

Hr. Poul Møller sagde videre, at han fandt det urimeligt, at der ikke var forhandlet med Arbejdsgiverforeningen eller med modparten. Jeg vil gerne sige, at jeg har haft en samtale om disse ting med Arbejdsgiverforeningens formand, som over

for mig har oplyst, at man af principielle grunde måtte gå imod lovforslaget.

Finansministeren har allerede svaret på spørgsmålet om pensionisterne. Jeg kan lige nævne, at i bemærkningerne til § 1 i lovforslaget om engangsskatten er anført, at bestemmelsen omfatter enhver form for arbejdsvederlag, der medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, men derimod ikke pensionsydelse.

Til hr. Aksel Larsen vil jeg gerne sige vedrørende spørgsmålet om arbejdstid, ferie og erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, at stillingen jo er den, at regeringen for nogle måneder siden nedsatte et udvalg, som har til opgave i perioden frem til 1. september 1968 at kulegrave disse problemer og fremkomme med en indstilling dels under hensyn til den ILO-konvention, som vi kender, og som sætter det som en ønskelig norm at nå frem til en 40 timers arbejdsuge, dels fordi vi ønsker at komme på linje med de øvrige nordiske lande, hvad angår en udvidet ferieret. På samme måde ligger det sådan, at det arbejdsløshedsudvalg, som arbejder, som kommissorium har at finde frem til det, vi betegner som en egentlig erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.

Hr. Hilmar Baunsgaard var inde på, at der nu ikke mere var tale om destruktions, men om suspension af dyrtidsportionen, og han føjede til, at nu er denne dyrtidsportion en latent trussel mod omkostningsniveauet. Det er jo rigtigt — statsministeren har allerede været inde på det — at der er sket denne ændring, og det er givet, at det betyder, at man i mindst muligt omfang griber ind i de forhandlinger, som skal ske, og som allerede skal tage deres begyndelse næste efterår, og jeg tror, det er rigtigt, at man har gjort det på denne måde. Under alle omstændigheder, uanset om den ene eller den anden form var blevet anvendt, måtte spørgsmålet om den fremtidige regulering blive et væsentligt element i de kommende overenskomstforhandlinger, men det har været meget vigtigt for os også at sikre lighed mellem de forskellige overenskomstgrupper, mellem de forskellige lønmodtagergrupper, som også har overenskomster med forskellig udløbstid.

Så var der spørgsmålet om denne ulighed mellem de forskellige grupper som følge af,

[Arbejdsministeren.]

at man har 2 procents dyrtidsordninger og 3 procents dyrtidsordninger. Jeg vil gerne sige, at den skævhed eksisterer i forvejen; jeg tror, det bliver for omfattende at gå ind i en nærmere beskrivelse af de forskydninger, der kan blive tale om, ikke som følge af forslaget her, men fordi denne skævhed i forvejen eksisterer, men det er jeg helt parat til at give folketingsudvalget materiale om.

Må jeg så bare lige sige til hr. Kai Moltke, som sagde, at suspensionen af denne dyrtidsportion ville ramme de lavest lønede grupper hårdest: min fornemmelse er den, at de lavest lønede grupper først og fremmest rammes hårdest af prisstigninger, fordi sådanne prisstigninger rammer hele deres forbrug. Derfor må prisstigningerne begrænses, og det er jo et led i den omkostningsbegrænsende politik, som dette forslag er en del af. Hertil kommer en anden meget vigtig ting, og det er, at det er også de lavest lønede grupper, som først rammes af arbejdsløshed; det er dem, der har den største mulighed for at komme ud i arbejdsløshed; det er dem, der har den største interesse i, at der virkelig sikres en beskæftigelsesfremmende politik her i landet, og derfor er de forslag, vi behandler, ikke mindst til gavn for de lavt lønede, hvilket jo også arbejdsmandsforbundets formand, Viggo Wivel, klart gav udtryk for på LOs møde forleden dag.

Per Hækkerup: Jeg tror, det var hr. Henry Christensen, der henviste til en udtalelse, jeg havde fremsat om, at vi ikke ville rokke os en tøddel. Jeg tror også, hr. Niels Westerby henviste til den udtalelse. Nu skal man jo altid se en udtalelse i dens sammenhæng for at få fat i dens rigtige betydning, og sådan som jeg formulerede den, betød det, at den politik, som regeringen her har lagt frem, og som der ikke er opstillet noget alternativ til, ikke i nogen af de taler, vi har hørt i dag, den politik må vi fastholde. Det betyder naturligvis ikke, at vi ikke er parat til i udvalgsarbejdet at drøfte den nærmere udformning, og heller ikke, at vi ikke skulle være parat til at drøfte en eventuel supplerings af denne politik. Men dette må være grundlag for forhandlingerne, og det må være hovedbe-

standdelen i det, der skal komme ud af et udvalgsarbejde.

Da jeg hørte hr. Henry Christensen tale, var jeg i starten overbevist om, at hr. Henry Christensen ville ende med at anbefale regeringens politik — denne varm-hjertede bekendelse til, at man skulle nedbringe omkostningsniveauet; jeg tror, hr. Henrys Christensen sagde: hvor ofte har venstre ikke anført faren ved svikmøllen løn-pris-løn-pris osv. Jeg havde derfor regnet med, at hr. Henry Christensen havde sluttet med at sige, at partiet venstre gik ind for den del af komplekset. Men det skete altså ikke. Vi fik at vide, at det var af to grunde, for det første fordi et sådant indgreb i dyrtidsreguleringen kun kunne retfærdiggøres, når det skete i en større sammenhæng, og for det andet fordi der ikke var forhandlet med arbejdsgiverne om det. Jeg kan kun tage det som udflugt fra at tage et medansvar for en lovgivning på dette område.

Når hr. Henry Christensen siger, at det er en urigtig begrundelse for de byrder, som man her vil pålægge befolkningen, at hen-vise til devalueringen, så er jeg dybt uenig med ham. Det var under alle omstændigheder den britiske devaluering — det kan dog ingen bestride — som påførte det danske samfund et tab på et sted mellem en halv og trekvart milliard kroner, og som derfor pålægger os, hvordan vi end ser på det, den opgave at finde ud af, hvordan denne byrde skal fordeles. Det var den og ikke regeringens økonomiske politik eller den udvikling, vi har gennemløbet forud, som nødvendig-gjorde den lovgivning, vi nu står med. Men jeg bemærkede mig med interesse, at hr. Henry Christensen åbenbart gjorde sig til talsmand for, at vi også uden en devaluering skulle tilstræbe at nedbringe omkostnings-niveauet, og det måtte jeg, sådan som det blev fremført, i den sammenhæng, det blev sagt, opfatte som en direkte appel til al-mindelig nedsettelse af lønniveauet.

Når vi ser bort fra hr. Poul Møllers sådan lidt mere, må jeg kalde det ungdommelige morsomheder med halve hummere og halve standpunkter og halv devaluering — som hr. Poul Møller fandt var karakteristisk for Danmark — må jeg så have lov til at erindre om — uden dermed at sige, at vi i øvrigt med glæde låner tanker og ideer og standpunkter

[Per Hækkerup.]

fra det konservative folkeparti — at det var det konservative folkeparti, der under devalueringen i 1949 havde det halve standpunkt og foreslog, at Danmark skulle følge England halvvejs; hårdt presset i debatten havde det konservative parti i det halve standpunkt.

Hr. Poul Møller er lidt inde på den samme tankegang som hr. Henry Christensen, når han siger, at dagen før devalueringen var der kun tale om, at de økonomiske vanskeligheder kom udefra, men dagen efter devalueringen var der pludselig tale om en lovgivning, som tilsigtede indgreb over for den danske økonomi. Ja, jeg kan kun sige det samme, som jeg sagde til hr. Henry Christensen. Hr. Poul Møller må dog være klar over, at det er den britiske devaluering, der har fremkaldt nødvendigheden af, at vi gør noget, og det forekommer mig at være en usædvanlig svag argumentation i en så alvorlig afgørelse, når man skal argumentere på den måde.

Så siger hr. Poul Møller: kan man dokumentere, at landets økonomiske situation er dårligere end hidtil fremstillet, så er de konservative villige til at overveje foranstaltninger herimod. Der er ingen grund til at dokumentere noget som helst. Landets økonomi blev ramt, kan man sige, af den britiske devaluering, og det er det og de virkninger, der følger deraf, vi skal tage stilling til.

Jeg vil gerne give tilslutning til, som det også er sket tidligere, at vi, som nævnt af statsministeren, igennem finansudvalget i samarbejde med finansministeren prøver på at gennemføre de besparelser, som det overovedet er muligt at gennemføre. Jeg tvivler ikke om, at regeringen allerede har skåret lybt i de ønsker til budgetterne, som de enkelte ministre er mødt frem med, men naturligvis må finansudvalget have adgang til sammen med finansministeren at gennemgå det endnu en gang med den bestemte vilje at søge yderligere besparelser gennemført.

Jeg er enig med hr. Hilmar Baunsgaard, når han siger, at der skal mere til. Jeg tænker her på, at vi jo ikke over for den almindelige økonomiske situation i Danmark siger, at disse foranstaltninger her er tilstrækkelige. Vi forestiller os netop, at dette skal suppleres med mere langsigtede foranstaltninger med udgangspunkt i regeringens 13 punkts aktionsprogram. Men jeg bemærkede mig, at hr. Hilmar Baunsgaard sagde, at det var jo en rent politisk bedømmelse, jeg havde anlagt over for disse forslag. Det gør mig virkelig ondt, at hr. Hilmar Baunsgaard har fået det indtryk. Jeg prøvede netop at fremstille det rent saglige, der ligger i tingene, og sagde: hvis man uden at kunne opstille noget alternativ til denne politik alligevel afviser den, så kan det kun være politisk motiveret; men jeg tvivler altså også om, at det skulle blive tilfældet, når der ligger en sådan konstruktiv, saglig politik på bordet. Jeg tror, det vil blive vanskeligt at få landets borgere til at forstå, at det er rigtigere at afvise den med de konsekvenser, det kan føre til.

Til hr. Niels Westerby skal jeg kun gøre den ene bemærkning, at når hr. Niels Westerby siger, at liberalt centrum vil gøre sin stilling til denne lovgivning afhængig af, at regeringen og socialdemokratiet afgiver et løfte om, at man fremtidig ikke vil gennemføre lovforslag med SF alene, så tror jeg, at det ærede medlem, hvis jeg må bruge den fine betegnelse, påtager sig et større ansvar for socialdemokratiets politik, end han kan bære.

Endelig vil jeg sige til hr. Kai Moltke, at jeg synes, det var interessant at høre hr. Kai Moltkes gennemgang af LOs resolution. De yderligere bemærkninger, han gjorde, skal jeg ikke knytte nogen kommentarer til.

Henry Christensen: Statsministeren gjorde jo her nogle bemærkninger som svar på de synspunkter, der var fremført over for regeringens økonomiske politik. Statsministeren ville henvise både til de sagkyndige og til, hvad hr. Per Hækkerup havde sagt om,

[Henry Christensen.]

hvad man mente om erhvervenes indstilling over for regeringens politik. Den sammenhæng, som regeringen har lagt frem, hvor er den godkendt af nogle af de sagkyndige? Så vidt jeg har set, har en af de økonomiske professorer i Århus taget klar afstand fra den sammenhæng, der her er lagt frem, i en kronik forleden dag i Jyllands-Posten, og så vidt jeg har set, er de henvendelser, vi hidtil har modtaget fra erhvervslivets organisationer — folketinget har i hvert fald modtaget to — også gået imod regeringens forslag i den sammenhæng, hvori de er lagt frem her, så jeg kan meget vanskeligt se, hvad statsministeren og hr. Per Hækkerup bygger denne opfattelse på.

Om lovforslagene siger statsministeren nu, at de er jo ikke ultimative, og hr. Per Hækkerup siger, at det skal ikke tages så bogstaveligt, det skal, forstår jeg, ses i sammenhæng med andre ting, og han har sagt: vi viger ikke en tøddel fra vore forslag. Jeg noterer mig naturligvis dette, men det er klart, at det ikke er et spørgsmål om sådan at ændre på kommaer og den slags ting i forslagene; det er et spørgsmål om, hvorvidt der er vilje til en fundamentalt ændret økonomisk politik. Hr. Per Hækkerup siger, at dette skal jo naturligvis ses i sammenhæng med en anden politik, med andre foranstaltninger, og jeg har bemærket mig — for det har man jo oplyst om igennem radio og fjernsyn næsten evindeligt i disse dage — hvad det er for en lang række særlige foranstaltninger, socialdemokratiet og regeringen sammen med hr. Aksel Larsen og hr. Thomas Lund er gået så dybt ind i en nærmere undersøgelse af. Tror man, det er den sammenhæng, der har mulighed for at skabe den tillid til og forståelse for dansk økonomi i erhvervslivet, som der nu er så stærkt et behov for?

Statsministeren havde også nogle bemærkninger om de offentlige udgifter, og det var sådan lidt på den ene og på den anden side. Først sagde statsministeren, at det var jo klart, at man ikke kunne lade de offentlige udgifter ude af betragtning i den nuværende økonomiske sammenhæng, og så føjede statsministeren til, at man havde jo nu også taget disse ting op til undersøgelse og vurdering, men det var ikke noget, man kunne gøre på en studs, det var vanskeligt,

når man skulle beskære de offentlige udgifter. Derefter gik statsministeren så over i sin polemiske form og ville åle oppositionen, der vel har haft finanslovsforslaget 4-5 dage: må vi så kontant få at vide, hvad det er for besparelser, der skal gennemføres?

Fornemmer statsministeren ikke selv, at man her er ude i en argumentation, som der ikke er noget sagligt, rimeligt indhold i? Det drejer sig jo ikke om at spørge, som statsministeren nu gør det: hvor er det, der bruges overflødige penge? Det er der jo ingen der har sagt man gør. Det kan godt ske, der er nogle steder, hvor nogle opgaver bliver løst, som man kan være mere eller mindre overbevist om rigtigheden af. Men det er jo ikke det, der er problemet. Problemet er et andet, problemet er, hvor meget vi, hvis vi skal bevare eller genskabe balancen i den danske økonomi, har mulighed for at bruge på de offentlige budgetter uden at fortsætte med det store underskud, uden at køre med en fortsat voldsom inflation her i landet, og det betyder, at der er en lang række opgaver, eller at der kan være opgaver, som det vel er ønskeligt at løse, men som man må lade være med at løse. De forslag til 500 mill. kr., som finansministeren fik fra sine ministerkolleger, og som han skar væk, drejede sig vel også om opgaver, det var ønskeligt at løse. Det var vel ikke bare noget, der var overflødigt, de øvrige ministre ville anvende penge til. Hvis vi skal bringe orden i dette lands økonomi, vil jeg henstille, at man lader være med at diskutere spørgsmålet om omfanget af samfundsudgifterne alene ud fra det synspunkt, at de, der mener, det er nødvendigt, at stigningen bringes i bedre overensstemmelse med produktionsudviklingen, har kun talt om overflødige udgifter; det er ikke det, der er problemet.

Statsministeren har jo fra nogle gange, hvor han valgte at forhandle med andre dele af dette folketing end dem, han nu har valgt, erfaring for, at vi fandt frem til ikke i sig selv ønskværdige, men økonomisk begrænsede begrænsninger i de offentlige udgifter. Vi ville gerne have afholdt disse udgifter, men vi afstod i fællesskab fra det, fordi vi fandt, det var nødvendigt af hensyn til den økonomiske sammenhæng i landet. Indtil regeringen erkender dette, savner man det fundamentale grundlag for at komme til at

[Henry Christensen.]

arbejde bedre med dette lands økonomiske politik.

Med hensyn til devalueringens forløb, som statsministeren også talte om, skal jeg ikke gå ind i en længere diskussion nu, det tjener vel næppe noget formål. Men det var vel sådan, at de to første møder tilsigtede eller i hvert fald af os blev benyttet til at fremskaffe oplysninger, som vi anså for fornødne for at kunne foretage en nærmere bedømmelse, hvorefter regeringen i det tredje møde meddelte, at nu var også procent-satsen fastsat. Derfor er det vel rigtigt at fastslå, at dette blev taget på regeringens ansvar; der var ikke noget at forhandle om på det tidspunkt, efter at man havde fået oplysningerne.

Men jeg vil gerne yderligere sige om devalueringen, at statsministeren begrundede jo devalueringen med et hensyn — og jeg vil ikke bestride de saglige betragtninger, han anfører dér — til en betydelig del af landets industrivirksomhed, nemlig eksportindustri-virksomheden. Det er ikke bare dem, der eksporterer til England, men også dem, der eksporterer til det øvrige EFTA-område, og som møder en skærpet konkurrence. Det er da klart et argument; vi har erkendt fra venstres side, at det var et argument, men når vi skal vurdere den økonomiske politik og behovet for de foranstaltninger, der her er foreslået, så må vi vel have lov at sige til regeringen, at en række andre europæiske lande, der har måske endnu større eksport-interesser; hvad deres industri angår, kunne se væk fra det argument.

Jeg erkender, at det var vanskeligere for Danmark — efter min opfattelse fordi Danmarks økonomiske situation var ringere, efter min opfattelse fordi vi havde en skæv betalingsbalance, efter min opfattelse fordi omkostningsniveauet var steget voldsomt i Danmark, og her er der efter mit skøn en fundamental uoverensstemmelse i vor vurdering, når regeringen har den opfattelse, at efter at Danmark har devalueret, er disse foranstaltninger begrundet alene i devalueringssituationen.

Hvis regeringen stadig har den opfattelse, så har den efter vor mening ikke klart for-tået, hvad der var situationen for Danmarks økonomiske politik. Devalueringen i sig selv styrkede naturligvis konkurrence-

evnen over for det øvrige EFTA-marked. Det kunne uden devalueringen have været så meget desto mere nødvendigt. Man lukker øjnene for det reelle, når man vil påstå, at vor konkurrenceevne havde været i orden, hvis vi ikke var blevet stillet over for devalueringen. Devalueringen styrkede jo endda eksporterhvervenes konkurrenceevne. Derfor har vi naturligvis en fundamental mistillid i den nuværende situation til regeringens vurdering af disse forhold.

Må jeg sige bare en enkelt ting til finansministeren; det angår det vigtige spørgsmål om skattelovgivning efter princippet: skat efter evne. Når jeg mener, at man i dag har angrebet dette princip voldsomt, er det, fordi vi nu kommer i en situation, hvor der kan være en række mennesker i Danmark, der har meget store indtægter og meget store stigninger i deres indtægter i indværende år, og de får ingen ekstraskat, mens andre mennesker, hvis indtægter går fra 25.000 kr. ned til 15.000 kr., skal have en særskat. Her er det, jeg siger, at vi indfører et princip, der er i strid med det gamle og ellers af os alle anerkendte princip om skat efter evne.

Dernæst vil jeg gerne spørge finansministeren og statsministeren — hvem af dem der nu vil svare — hvorledes denne særskat, sådan som den er udformet, rammende erhvervslivets likviditet alvorligt nu, kan virke til at stimulere beskæftigelsen her i landet. Bliver virkningen ikke den modsatte? Vil man ikke her argumentere for det, der er ens afgørende opfattelse?

Hr. Per Hækkerup sagde, at han havde med interesse lyttet til venstres og min argumentation, og mente, at han derefter kunne forvente en slags tilslutning, en mere eller mindre ubetinget tilslutning til regeringens foranstaltninger. Deroverfor vil jeg gerne sige til hr. Per Hækkerup, at de enkelte spørgsmål må naturligvis vurderes i sammenhæng med hele den øvrige økonomiske politik. Hr. Per Hækkerup indledte sin tale i dag med at overfalde os andre med spørgsmålet om, hvad det er, der skal skæres ned på — denne urimelige, gammelkendte argumentation ... (Afbrydelse) ... jo, denne urimelige, gammelkendte argumentation, der simpelt hen hindrer, at noget fornuftigt kan gøres. Hr. Per Hækkerup har i dag eller i går sammen med

[Henry Christensen]

finansministeren opretholdt sin afvisning af de ønsker om ændringer i afskrivningsreglerne, om bedre opsparingsregler osv., som vi har stillet forslag om. Kan hr. Per Hækkerup ikke selv fornemme, at når det, man interesserer sig for, er disse yderligere, indgribende foranstaltninger, som man er så optaget af at drøfte med hr. Aksel Larsen, så har hr. Per Hækkerup valgt en særlig form for sammenhæng, hvor der ikke er overvældende brede broer til de andre muligheder, der ellers kunne have været.

Poul Møller: Det var jo i særdeleshed vor stilling til kronenedskæringen, som statsministeren var optaget af i sin bedømmelse af det konservative folkeparti og af den politiske stilling ved denne debat. Jeg har tidligere motiveret vort standpunkt til kronenedskæringen. Jeg kunne føje et enkelt citat til. Der var et æret medlem her i tinget, som i sin tid udtalte om en tidligere kronenedskæring:

„Efter nogen tids forløb vil kronenedskæringens bukseværmere være afløst af klamhed og kulde.“

Det var hr. Aksel Larsen, der udtalte det i 1949. Sådan har vi stort set bedømt kronenedskæringen, og jeg synes ikke, at statsministeren skulle sige her, at erhvervenes ledere ville have en anden opfattelse af kronenedskæringen, når de blev fritaget for politiske hensyn. Sådan siger vi ikke om hr. Thomas Nielsen. Vi tror, at hr. Thomas Nielsen har givet sine råd ud fra faglige hensyn, og jeg synes ikke, at statsministeren skal insinuere, at Industrirådets formand, at Grosserer-Societetets formand og Provinshandelskammerets formand og alle de andre, der har udtalt sig i denne sag, ikke også har gjort det ud fra deres saglige overbevisning. Bevares, lad os bare skælde ud på hinanden her i tinget, men lad os dog ikke drage tredjemænds motiver i tvivl, stilke dem noget i skoene, som de sikkert ikke har haft.

Men statsministeren erkendte, at der skulle spares, og se, dét, siger jeg, var vel nok dagens vigtigste udtalelse. Når statsministeren erkender det, så er vi jo på den rette vej, så er det bare om at få taget fat på arbejdet, så er det om at komme i gang i finansudvalget — som jeg forstår man

vil — og dér har vi jo også medlemmer, der vil arbejde energisk med på denne sag.

Statsministeren vil så gerne have noget at vide om disse besparelser. Jeg kan fortælle statsministeren, at vi bl. a. er faldet over; at det socialistiske flertal som en af de ting, man kunne enes om, i foråret stiftede en boligfond, som i det næste finansår skal have 400 mill. kr. af statsmidlerne, medens den i dette finansår har 90 mill. kr., det bliver altså en stigning på 310 mill. kr. på denne ene post eller mere end en firdobling. Det forslag, som venstre, det radikale venstre og det konservative folkeparti stillede ved den lejlighed, gik ud på, at vi i det kommende finansår skulle stille 150 mill. kr. til rådighed til det pågældende formål — et formål, som ikke eksisterede tidligere, et formål, man ikke brugte nogen penge på tidligere; dér skulle man tage en rolig start, og vi ville tilbyde 150 mill. kr. i det kommende finansår til byggemodning til støtte for kommunerne. Det afviste man, man ville have 400 mill. kr. Når nu landet stander i våde og man skal gribe ind over for pristalsportionerne og man så spørger: hvor skal der spares? så kunne man altså lytte til de 3 partier og her spare 250 mill. kr.

Statsministeren sagde, at der måtte også være andre ting. Jeg kan spørge: hvorfor vil man, når man skal gribe ind i pristalsportionerne for at få råd til det, lade vejudgifterne stige ud over det niveau, de har i år? Kunne man dog ikke sige, at på det område må vi i det år, der kommer, prøve på at holde os inden for det budget, vi har haft i det år, der er gået? Det er dog ikke urimeligt. Det drejer sig her om 150 mill. kr. Og statsministeren skal nok få andre råd af os.

Så sagde statsministeren om devalueringen eller kronenedskæringen, at han fik ingen råd, men han erkendte dog samtidig, at han fik et råd; men det var, da regeringens beslutning var truffet, sagde han: Hvorfor indkaldte man os til møde kl. 23, hvis det ikke var for at få vort råd? Var det egentlig ikke uklogt af regeringen, at den så trådte sin beslutning om de 7,9 pct., inden den modtog vort råd? Vi sagde kl. 16 til regeringen — det var kl. 16 og ikke kl. 15, men det skal nu ikke skille os ad — vi sagde kl. 16 til regeringen: vi har indkaldt vo-

[Paul Møller.]

folketingsgruppe til i aften, og vi ønsker at drøfte kronedekskæringsproblemet med vor folketingsgruppe, inden vi kan give et råd.

Bevares, jeg tvivler ikke om, at statsministeren kunne foretage sit over for den socialdemokratiske folketingsgruppe uden at spørge den. Det er da klart, at den magt har statsministeren og hr. Per Hækkerup som formand for den socialdemokratiske folketingsgruppe. Vi ved jo, at den lader sig byde alt. Men vi har altså en folketingsgruppe, der ikke ønsker, at dens ledelse skal træffe vidtgående beslutninger vedrørende landets skæbne og fremtid, uden at den først bliver spurgt, og derfor indkaldte vi den til et hastemøde søndag aften, så hurtigt som det overhovedet kunne lade sig gøre.

Ved det første møde, vi havde hos statsministeren efter gruppemødet, gav vi vort råd, i mødet kl. 23. Det fremgår da også af den debat, vi havde dagen efter kronedekskæringsen om søndagen, og hvor hr. Per Hækkerup på sp. 1430 i Folketingstidende siger:

„Vi fik, synes jeg, kun klar besked fra det konservative folkeparti, der meddelte, at man ville ikke være med til nogen kronedevaluering.“

Det står altså til troende, og når statsministeren taler om historieforfalskning, har jeg gerne villet givet dette korrektiv til det.

Så siger statsministeren, at Storbritanniens konkurrence med os på det øvrige EFTA-område, altså uden for Storbritanniens eget territorium, var af en sådan karakter, at en engelsk devaluering måtte medføre en dansk kronedekskæring. Nu er det jo ikke ubekendt, at både Norge, Sverige, Østrig og Schweiz i det samme område konkurrerer med Storbritannien; det er jo aldeles ikke ubekendt. Men hvordan var f. eks. den svenske arbejderregerings holdning? Den var således, at den svenske finansminister, Gunnar Sträng, i en tale i Skövde søndag den 26. november sagde:

„Kun en nation, der står med ryggen mod muren, nedskriver sin valuta.“

Og han kaldte det et fortvivlet skridt, og vi havde ikke indtryk af efter den erhvervsøkonomiske debat, der havde fundet sted et par uger før kronedekskæringsen, at statsministeren, at finansministeren eller

nogen anden mente, at det danske samfund stod med ryggen mod muren. Sverige, Østrig, Schweiz og Norge møder den samme situation på EFTA-markedet for deres industrivarer, som vi møder, og har alligevel besluttet sig til ikke at følge den engelske devaluering. Det synes jeg statsministeren skulle tænke på.

Han skulle også tænke på, hvad der egentlig er sket med de engelske priser siden den engelske devaluering. Vi modtager jo indberetning efter indberetning fra importører, der meddeler, at de engelske eksportører udnytter deres pundnedskrivning på den måde, at de forhøjer deres priser — også fordi den engelske regering direkte har ladet tidligere eksportpræmier og andre ting falde bort i forbindelse med devalueringen — således at denne konkurrence altså ikke er af den karakter, som statsministeren omtalte.

Til finansministeren skal jeg sige, at vor skattestigning ikke var tænkt at skulle være på 600 mill. kr. Det beløb, vi fik at vide der var tale om for landbruget, var 400-500 mill. kr., og dette må stilles i forhold til de prisstigninger, som man fremkalder ved kronedekskæringsen, på 1,5 milliard kr., altså 1.500 mill. kr. Jeg synes ikke, man skal være meget matematiker for at finde ud af, at 500-600 mill. kr. eller 400 mill. kr. er et lavere tal og en lavere byrde for befolkningen, end 1.500 mill. er det.

Derfor synes jeg, at vore råd var rigtige, og derfor beklager jeg, at regeringen ikke fulgte dem. Hvis regeringen siger, at den har truffet sin beslutning den aften, inden den fik sine råd, ja, så er det selvfølgelig regeringens fejl, for den kunne have ventet, indtil det rådsmøde, den selv havde indkaldt til, var overstået.

Finansministeren jonglerede med nogle tal, men det er da helt klart, at havde vi ikke devalueret, så havde vi ikke fået omkostningsstigninger.

Jeg fik ikke svar fra finansministeren på, om denne ekstraskat skal gælde for hele skatteåret 1968-69, således at den skal indregnes i de fremtidige skatteskalaer, også når kildeskatten træder i kraft 1. januar 1969.

Men jeg vil gerne yderligere spørge finansministeren, om han mener, det er ret let at påligne denne skat, og om han ikke mener, at ligningsmyndigheder og skattemyndig-

[Poul Møller.]

heder i det skattevirvar, vi har oplevet her i efteråret, har rigeligt at bestille. Det tror jeg.

Nå, til hr. Per Hækkerup vil jeg kun give en undskyldning. Han må undskylde mig min ungdommelighed, som han talte om; jeg ved jo godt, at der er en vældig aldersforskel imellem os, og på grund af denne store aldersforskel, som han fremhæver, føler jeg naturligvis med ungdommens ydmyghed over for den ældre ingen ret til at svare ham på dette spørgsmål.

Men alternativet efterlyser han, og jeg synes, jeg redegjorde klart nok for det. Jeg talte om det offentlige forbrug; jeg talte om, at man skulle ikke nedstemme de opsparingsforslag, der ligger på tingets bord, at man skulle genindføre de afskrivningsregler, man havde tidligere, i det hele taget fjerne de ulykker, som det socialistiske flertal har skabt. Det er det først fornødne, hvis vi skal komme videre. Dette år har været et mareridt for alt for mange mennesker i vort land. Fjern først ulykkerne, lad os enes om det, og lad os så tage fat og se, hvor langt vi så er kommet, det vil give tillid, og det vil give tryghed. Fjern og lav om, lad os revidere refusionsordningerne, lad os tage fat på alle de problemer. Vi har erklæret os villige til en forhandling om 13 punkts programmet, men vi har jo ikke fået den endnu.

Jeg skal derfor gemme mit politiske krudt til senere. Det er muligt, der bliver brug for det fra afskydningsrampen, men foreløbig synes jeg ikke, vi befinder os dér, foreløbig synes jeg, vi befinder os ved den første behandling af nogle lovforslag, der skal gå til udvalg, og som måske endda skal have lov til at blive liggende dér.

Aksel Larsen: Jeg takker for ministrenes besvarelser. Jeg må jo erkende, at man har taget særdeles velvilligt imod nogle af de tanker, jeg har fremsat her, og jeg er klar over, at det er noget, der kan forhandles om; men jeg vil så understrege, at meningen må jo være, at der skal gøres noget ved det, og at man ret snart skal have truffet beslutninger om en fremtidig økonomisk politik, hvor man gennemfører en del af de nødvendige reformer, jeg har talt om.

Jeg vil samtidig sige, at det ville jo have været interessant, hvis f. eks. hr. Henry

Christensen, der kræver vilje til en fundamentalt ændret økonomisk politik, havde sagt sin mening om de spørgsmål, hvorvidt han mener, at det er tilstrækkeligt med de foranstaltninger, regeringen nu foreslår, og som hr. Henry Christensens parti vil stemme imod, eller hvorvidt han ønsker mere langtrækkende indgreb i den økonomiske politik. Det er meget godt at tale om, at balancen i dansk økonomi skal genskabes, og så sige, at det skal ske ved, at det offentlige kan spare. Men det, der er forholdet, det er, at dansk økonomi består ikke udelukkende af statens og kommunernes budgetter. Hvad investeringerne angår, er det, så vidt jeg ved, mellem $\frac{1}{5}$ og $\frac{1}{6}$ af den samlede investering, der sker over det offentlige, og det øvrige sker over det private erhvervsliv.

Hidtil har man foretrukket, når man skulle regulere på økonomien, at regulere over de offentlige budgetter og har ladet den private sektor stort set i fred. Det går ikke i længden, og naturligvis bør der spares, hvor der spares kan, hvad det offentlige angår, men det bliver samtidig nødvendigt at holde hus med den sparsomme investeringskapital, vi har, sådan at den, hvad det private erhvervsliv angår, bliver investeret fortrinsvis dér, hvor samfundet har mest interesse i det, og det er noget sådant, der tilsigtes med en del af de ideer, vi er fremkommet med.

I øvrigt har jeg i den forbindelse noteret mig, at de konservative, hvis jeg skal tro hr. Poul Møller, fortrinsvis tænker på besparelser, hvad angår boligfond og vejudgifter — der kan også være andre ting — men derimod er de, som venstre er det, tavse, hvad angår besparelser på militærbudgettet. Her har vi dog fået tilslutning fra hr. Hilmar Baunsgaard og det radikale venstre, og jeg gentager, hvad jeg har sagt før, at militæruddgifterne er i hvert fald yderst uproduktive, og videre, at selv de mest fanatiske, og jeg fristes til at sige naive tilhængere af nødvendigheden af et dansk militærvæsen, dog må erkende, at i hvert fald må tiden og teknikken være løbet fra forsvarsforliget af 1960, så de burde alvorligt overveje, om man stadig kan fastholde de såkaldte styrkemål og de dermed forbundne udgifter. Da de radikale er delagtige i dette forsvarsforlig, kan man

[Aksel Larsen.]

måske forvente, at de vil tage spørgsmålet op inden for de 4 partiers fælles forsvarspolitiske udvalgss rammer, men i øvrigt vil jeg takke for regeringens tilsagn om, at heller ikke de militære budgetter skal være friedet under det kommende besparingsfelttog, og vi skal være særdeles velvillige til at hjælpe til her.

Hr. Poul Møller er glad for et citat, han har fundet frem fra 1949, og den glæde skal være ham vel undt; men se, det er jo netop, for at buksevårme ikke skal blive afløst af klamhed og kulde, at jeg har talt for sådanne foranstaltninger efter den gennemførte devaluering, som jeg har talt for her, og jeg tror virkelig, at sådanne foranstaltninger vil hjælpe ganske betydeligt; men jeg har ikke sporet nogen synderlig velvilje fra konservativt hold i den retning. Dog tør jeg måske formode, at hvis det gik sådan, som i hvert fald venstre og konservative gerne ville have det skulle gå: at man ved afstemningen om disse lovforslag fik tvunget regeringen bort, fik tvunget landet ud i et valg og måske derved skaffet et borgerligt flertal i folketinget, så ville et sådant borgerligt flertal og en derpå sig støttende borgerlig regering sikkert komme med for den arbejdende befolkning langt værre lovforslag og foranstaltninger end dem, der forhandles om her.

Hr. Poul Møller siger, at erhvervsorganisationernes råd blev selvfølgelig givet ud fra saglige og ikke ud fra politiske hensyn. Ja, jeg vil sådan set godt tro det, og i den forbindelse kan jeg ikke lade være med igen at minde om, at Arbejdsgiverforeningen og hr. Heineke har givet sådanne råd, som efter mit skøn absolut måtte føre til, at arbejdsløsheden ikke blev mindre, men større her i landet, og det harmonerer også med hr. Heinekes tidligere udtalelser om, at han kunne ønske noget større arbejdsløshed. Jeg tvivler ikke om, at det er hr. Heinekes saglige arbejdsgiversynspunkt, det her drejer sig om, men så er det jo ganske tankevækkende, at det konservative folkeparti, formentlig af politiske grunde, tilslutter sig sådanne tanker som dem, hr. Heineke er talsmand for, støtter ham i kritikken af devalueringen og vel også vil hjælpe ham med om muligt at forhindre, at

noget af dét bliver gennemført, regeringen her foreslår.

Hr. Hilmar Baunsgaard siger, at det haster ikke så meget, for der er ikke længere noget tidspres, sådan som der var, da det drejede sig om et avancementstop. Ja, her er vi noget uenige, for jeg vil tro, at hvis erhvervslivet på dette tidspunkt — dette være naturligvis sagt under forudsætning af, at forhandlingerne viser, at vi med god grund kan forsvare at stemme for de her foreliggende lovforslag — får klar besked om, hvorledes dets lønudgifter kan formodes at blive i det kommende forår og den kommende sommer, så kan det bedre disponere og altså bedre afgive tilbud, når det drejer sig om at sikre sig ordrer fra udlandet. Jeg tror, at jo før beslutning træffes, jo bedre, og jeg tror derfor ikke, man skal regne med, at man har særdeles megen tid.

Hr. Niels Westerby's alvorlige betingelse for at gå ind i et samarbejde med regeringen skal jeg ikke ofre mange ord på. Den alvorlige betingelse var jo den, at regeringen skulle love ikke at samarbejde med socialistisk folkeparti og i hvert fald ikke at gennemføre noget, støttet på socialistisk folkeparti alene. Se, den betingelse er tidligere stillet af venstre og konservative, den kender vi særdeles godt, men det er altså et udtryk for, hvad hr. Niels Westerby mener er demokratisk, nemlig at regeringen skal love ikke at gennemføre noget med det flertal, der kan skaffes.

Jeg skal lade det være nok med dette og kun til slut sige, at hr. Niels Westerby mener, at et folketingsvalg kunne være gavnligt. Det må hr. Niels Westerby gerne mene. Jeg tror, hr. Niels Westerby skal gøre sig fattet på, at hvis han fik sit ønske om et folketingsvalg opfyldt i denne situation, ville han opleve, at efter valget var hr. Niels Westerby's parti ikke mere i folketinget, så det er særdeles uselvsk af ham at fremsætte dette ønske.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Hr. Aksel Larsen var inde på buksevårmen og sagde, at nu ville man fastholde buksevårmen igennem disse foranstaltninger, det gjorde man ikke i 1949;

[Poul Møller.]

og det var derfor, han var så optaget af det. Men i 1949 udtalte han sig om noget andet end de bukser, der blev klamme og kolde; da sagde han i den samme tale:

„Vi opfordrer befolkningen til ikke at tro på ministrenes beroligende forsikringer, men være på vagt over for enhver prisstigning, og til at kræve alle prisstigninger konverteret i øjeblikkelige udligninger af lønninger og sociale ydelser. Enhver prisstigning, som ikke straks følges af lønforhøjelse, betyder penge ud af lommen på arbejderen, penge i skabet hos kapitalisten.“

Se, det var det råd, han gav dengang — dette til ihukommelse.

(Kort bemærkning).

Hilmar Baunsgaard: Hr. Aksel Larsen gjorde sig skyldig i en misforståelse, når han mente, at jeg havde sagt, at det ikke hastede. Det, jeg sagde, var, at nu kunne regeringen ikke — som den kunne, da vi skulle træffe beslutning om avancestoppet — påberåbe sig, at der ikke havde været tid til at finde sammenhængen, fordi det var noget der skulle tages stilling til fra den ene dag til den anden. Det var det jo ikke i dette tilfælde; nu har vi haft 14 dage. I øvrigt er jeg enig i, at det haster.

Formanden: Herefter fortsætter vi med ordførertalerne, hvor hr. Hilmar Baunsgaard har ordet.

Hilmar Baunsgaard: Må jeg sige en ting til det ærede medlem hr. Per Hækkerup, som sagde, at det, man stod over for at skulle tage stilling til — og det regnede han med man ville gøre — var disse forslag, som var udtryk for en konstruktiv og saglig politik. Hvis de er det, så er det en ulyksalig mangel på sund og god konstruktionsevne. Hvis de er udtryk for saglighed, så er det en måde at underlægge sig sagligheden på, selv om den er hamrende urimelig, som jeg ikke vil være med til. Det var derfor, jeg påpegede de saglige svagheder i det, der her er foreslået, og så understregede jeg det ærede medlem hr. Per Hækkerups egen udtalelse om, at disse to ting hænger sammen.

Se, finansministeren mente i anledning af de kritiske bemærkninger, jeg og andre gjorde omkring engangsskatten, at man ikke havde forladt evneprincippet. Jo, det mener finansministeren man har. Altså, mere er — undskyld, hr. minister — mere er finansministeren ikke belastet af sin nationaløkonomiske uddannelse, end at han godt ved, han har forladt evneprincippet her. Ministeren ved, som alle vi andre ved, at der er en stribe af folk med små selvstændige virksomheder, som har mindre i indtægt end den gennemsnitlige lønindtægt her i landet. De skal alligevel betale ekstraskat. Så er der ikke noget tilbage af evneprincippet, finansminister! Det ved alle, og derfor er man nødt til at erkende, at man har forladt evneprincippet, og så kan det være, man vil det.

En ting mere syntes jeg var interessant i finansministerens svar, idet finansministeren sagde, at dette her var nødvendigt for at sikre en rimelig balance imellem virkningerne for befolkningsgrupperne. Jeg tror, det er klart dokumenteret, at man når det modsatte. Der er netop ikke en rimelig balance ved den fremgangsmåde, man her vælger.

Men ministeren sagde videre, at det var også nødvendigt af hensyn til balancen i statens budget. Det må jeg sige, at det forstår jeg ikke. For hvad er virkningen af det ene forslag? Det er, at staten sparer 300 mill. kr. Når man nedfryser en dyrtidsportion, så sparer staten 300 mill. kr. Ministeren har tidligere over for folketinget og dermed over for offentligheden sagt, at man regnede med 2 dyrtidsportioner, og at der var balance, vi skulle ikke gå med bekymringen om, at der ikke var orden i budgettet. Hvordan kan de to udtalelser nu rime sammen? Det kan de jo ikke, finansminister! Altså må der enten være en manglende oplysning over for folketinget om, at der ikke var balance i budgettet, eller også står den sidste udtalelse ikke for en nærmere prøvelse. Jeg tror heller ikke, at den begrundelse for denne meget, meget skævt virkende engangsskat er rigtig.

Til statsministeren vil jeg gerne sige, at jeg for det første selvfølgelig noterede mig statsministerens meget tydelige understregning af, at når det radikale venstre taler om, at det kan være nødvendigt også at se på

[Hilmar Baunsgaard.]

stigningen i statsbudgettet, så var det altså et nyt standpunkt hos det radikale venstre, som jo ellers aldrig havde villet være med til at begrænse stigningen i budgetterne, og man mærker jo hensigten. Må jeg nu ikke sige til statsministeren, at vi jo godt kan gøre det på den måde, som vi plejer, når vi diskuterer disse ting, og sige: hvad er det, der skal spares? Hvor er det, der bruges overflødige penge? Og så svarer jeg, som jeg plejer: min fornemmelse er, at hovedparten af alle de offentlige investeringer anvendes rigtigt og produktivt og er til gavn for samfundet. Men den situation, vi står i, er den, at vi har en bestemt portion mulighed, og i den situation er det regeringens og folketingets opgave at fordele mulighederne. Det er jo det, der er tale om. Der er ingen, der har lyst til at skære ned på investeringerne.

Men må jeg så ikke også sige, at så er vi jo, når vi nu skal snakke om et bidrag fra det offentlige til den økonomiske sanering, nødt til at understrege det, som den højtærede økonomiminister selv har oplyst i en diskussion, jeg havde med ham i foråret, at ca. 60 pct. af de offentlige udgifter er lønninger, og vi ved, at på det militære budget er nogle og 70 pct. lønudgifter, så er der altså også noget, vi kan se på, uden at vi absolut har nødig at lade det gå ud over investeringerne. Det er en lidt mere langsigtet opgave, det erkender jeg, men den er det jo også nødvendigt at have med i bedømmelsen.

Så var der statsministerens vurdering af forhandlingerne den søndag. Statsministeren sagde, at han syntes, de bemærkninger, der var fremsat fra ordførerside, kom til at give en fremstilling, som næsten kunne lægge grunden til en historieforfalskning, og det ville statsministeren ikke være med til. Deri er jeg enig med statsministeren; også jeg vil meget nødig medvirke til noget sådant, og vi kommer vel ikke så forfærdelig langt med at diskutere, hvad der egentlig var at tage stilling til, når statsministeren ind-

rømmer, at selve princippet om devalueringen var besluttet.

Men hvis vi nu skal fastholde dette med, at det ikke må udarte til historieforfalskning, så må jeg sige til statsministeren, at så burde han ikke have holdt den øvrige del af sin tale omkring handlingsforløbet, for hvad var det, statsministeren sagde til folketinget her? Han sagde: ja men vi var nødt til at træffe beslutningen om lørdagen; vi havde et nordisk finansministermøde, så var vi nødt til at træffe beslutningen om lørdagen for at kunne meddele de andre lande det. Må jeg ikke spørge: hvornår var det, Norge meddelte sin beslutning? Det var, så vidt jeg husker, nogle dage efter at Danmark havde truffet sin. Og hvad var det, statsministeren orienterede os om ved disse forhandlinger? Det var to ting: at Norge endnu ikke havde truffet sin beslutning, og at man regnede med, at Norge også ville devaluere. Må jeg så ikke spørge: hvad var det, der gjorde, at Danmark nødvendigvis skulle meddele sin beslutning om lørdagen? Jeg tror desværre ikke, statsminister, at det holder for en nærmere prøvelse, og jeg er i den situation, at jeg tror, at hvis statsministeren ikke havde grebet det an på den måde, så havde meget, også for regeringen, i dag formentlig set anderledes ud; men det er sådan en rent subjektiv vurdering.

Det ærede medlem hr. Per Hækkerup sagde, at han havde ikke været særlig politisk i sin stillingtagen. Ja, ja, det er jo altså igen en personlig vurdering. Efter min opfattelse er det politisk, når det ærede medlem slutter af med at sige, at hvis nogen stemmer imod dette her og derved vælter en arbejderregering, så er det en politisk betragtning. Hvis man har den saglige indstilling, at det er forkert, så er det en saglig betragtning og ikke en politisk, hvis man stemmer imod. Derfor var det, det ærede medlem kom til at drage den politiske stillingtagen ind. Og — skal vi nu være helt oprigtige over for hinanden, for vi ved det jo godt — hvad er den politiske

[Hilmar Baunsgaard.]

situation? Det ved det ærede medlem hr. Per Hækkerup så godt som nogen. Se, den politiske situation er den, at vi kan ikke tage stilling til engangsskatten alene. Det ved det ærede medlem godt, for dens skæbne afgøres ved afstemningen om det andet forslag; det er jo det, der er den politiske situation. I det øjeblik man her beslutter sig for at stemme for nedfrysningen af en dyrtidsportion, men finder, at der er for mange urimeligheder og en skæv økonomisk virkning i engangsskatten, så har man ved at undlade at stemme eller ved at stemme for dyrtidsportionen samtidig taget stilling for engangsskatten, fordi både socialdemokratiet og SF har meddelt, at den vil de stemme for; det er jo ikke dér, uenigheden består hos Aksel Larsen og hans parti. Det er i virkeligheden det, der gør, at hvad enten vi anvender den strengt teknisk-saglige vurdering eller vi anvender den politiske, er vi nødt til stærkt at understrege det, som det ærede medlem sagde. Der er en sammenhæng, og sammenhængen må vi ikke glemme.

Niels Westerby: Statsministeren gjorde en bemærkning om, at han den lørdag-søndag, hvor man besluttede den delvise devaluering, ikke havde fået råd fra de andre partier bortset fra det konservative folkeparti, der havde givet det råd, at man ikke skulle devaluere. Her vil jeg da gerne have lov til at minde statsministeren om, at vi fra liberalt centrum gav statsministeren det råd, at vi godt kunne acceptere den delvise devaluering, men det var under den bestemte forudsætning, at der så også blev gennemført en fast økonomisk politik senere hen. Hvis ikke det skete, kunne vi ikke acceptere den delvise devaluering, og vi understregede meget kraftigt, at det var den økonomiske politik, der skulle følge devalueringen op, som var det centrale i sagen.

Hr. Poul Møller gjorde nogle bemærkninger om afskrivningsregler, kapitalbindingsordninger osv., og dem kan jeg da ikke være uenig med hr. Poul Møller i. Vi har jo også et forslag liggende om forbedrede afskrivningsregler, vi har også gjort vore synspunkter gældende om kapitalbindingsordningerne, vi har også stillet

forslag om ændrede refusionsordninger for stat og kommuner og om forenkling af hele det system. Men selv om dette i og for sig kan være rigtigt nok alt sammen, må jeg vel have lov til at sige til hr. Poul Møller, at disse ting er jo ikke af så stor en rækkevidde, at de løser de meget store problemer, vi står over for, og jeg kan faktisk slet ikke følge hr. Poul Møller, når han siger, at det havde været bedre ikke at devaluere, for så skulle man kun give landbruget 500 mill. kr., mens vi ved den devaluering, der er blevet gennemført, har lidt et tab omkostningsmæssigt på 1.500 mill. kr. Det er da vistnok at slippe for let om ved det. Hr. Poul Møller kan jo ikke bare hen-vise til de 500 millioner til landbruget. Hr. Poul Møller glemmer i den forbindelse, at selve den engelske devaluering — og nok har vi indflydelse på meget her i tinget, men den engelske devaluering har vi ikke nogen indflydelse på — gav en forringelse af bytteforholdet på 600 mill. kr., det problem skulle løses, og det er et problem om at fordele de 600 mill. kr. ud over befolkningen på en retfærdig og ligelig måde; det kan man ikke slippe uden om, så det problem skal jo altså lægges oven på kompensationsproblemet til landbruget. Og selve konkurrenceproblemet, den forringelse, der skete af dansk industris og af landbrugets konkurrenceevne ved den britiske devaluering, ja, det skal jo lægges ovenpå igen, og selve den konkurrenceforringelse, vort erhvervsliv får på vort eget hjemmemarked på alle de områder, hvor man skal konkurrere med udenlandske eksportører til Danmark, ja, den er jo heller ikke klarert, så også med det udgangspunkt, hr. Poul Møller tager, er problemstillingerne meget større, end hr. Poul Møller prøver at give udtryk for.

Dertil kan man jo så føje, at alle de mange økonomiske vanskeligheder, vi i forvejen havde inden devalueringen, stod der jo stadig væk. Nu var det, ligesom hr. Poul Møller ville lægge til grund, at regeringen prøver at give udtryk for, at det er problemerne omkring devalueringen alene, der er årsagen til vore mange problemer, og det tog hr. Poul Møller ligesom til efterretning. Det tror jeg ikke hr. Poul Møller gør særlig klogt i, for hvis hr. Poul Møller virkelig skulle løse problemerne og

[Niels Westerby.]

tage ansvaret, ville han blive stillet over for problemer af en langt større rækkevidde end det, han har givet udtryk for i talen i dag.

Hr. Per Hækkerup gjorde en bemærkning om, at der var ikke opstillet noget alternativ til regeringens lovkompleks. Det kan hr. Per Hækkerup da vist ikke rigtig mene. Jeg vil da i høj grad mene, at det alternativ, liberalt centrum har opstillet, er et virkeligt og meget vidtgående alternativ til regeringens krisekompleks. Sagligt set tror jeg hr. Per Hækkerup må indrømme, at det er et virkeligt alternativ, men hr. Per Hækkerup har jo selvfølgelig lov til at mene, at det politisk set ikke er det, men det hænger jo sammen med, at hr. Per Hækkerup og måske andre partier her i salen ikke vil være med til at gennemføre tanker i den retning. Men sagligt set står det som et alternativ — politisk ikke, men det er jo kun, fordi de andre partier ikke vil være med til tanker i den retning, og det kan vi desværre ikke gøre noget ved i øjeblikket, men det håber vi da at kunne komme til senere.

Jeg har glædet mig meget over, at finansministeren og statsministeren giver udtryk for, at de forslag, jeg fremsatte før om en bedre udformning af ekstraskatten, og om at prøve at komme de uretfærdigheder til livs, som denne ekstraskat indeholder, vil man tage op. Jeg forstod, at de ville blive taget op i udvalget, og vi ser meget gerne, at uretfærdighederne på de punkter, som jeg nævnte under mit første indlæg, bliver klaret. Jeg tænker på sambeskatningsproblemet i den forbindelse, jeg tænker på spørgsmålet om de selvstændige, der i 1968 har haft en lavere indkomstfremgang end den gennemsnitlige indkomstfremgang for lønmodtagere, og på den tilbagebetaling af ekstraskat, der skal ske i de tilfælde, hvor denne gruppe altså på grund af devalueringen har haft en nedgang i indtægt og derfor ikke skal have en ekstraskat oveni. Derimod hos dem, der har haft fremgang i indtægt på grund af devalueringen, er det helt rimeligt at tage ekstraskatten fuldt ud eller hos dem, der er neutrale i den forbindelse.

Hr. Per Hækkerup siger, at han vil ikke vige en tøddel, og at det skal ses i en

anden sammenhæng. Ja, jeg vil nok tro, at det skal ses i den sammenhæng, at han ikke vil vige en tøddel over for socialistisk folkepartis mange krav om både dette og hint; men jeg udtrykte det også på en anden måde: hvorfor kan hr. Per Hækkerup ikke bryde op fra denne forestillingsverden og sige: nu går vi på march frem imod andre og højere og bedre mål end dem, vi foreløbig har turdet nærme os? Så vil der blive tale om virkelig supplerung oven i det kompleks, som regeringen har fremlagt, og det vil være noget, som i allerhøjeste grad vil interessere os.

Hr. Per Hækkerup siger, at vi påtager os et større ansvar for socialdemokratiet, end vi kan bære, når vi stiller det krav til regeringen, at den, hvis vi skal give vor medvirken i denne situation, må forpligte sig til ikke sammen med de 20 SF-ere alene — eller de hidtidige 20 SF-ere, og det kan jo være, at de bliver delt i flere partier — at gennemføre lovgivning i fremtiden. Jeg kan ikke forestille mig andet, end at hr. Per Hækkerup egentlig allerhelst vil have, det er sådan, og jeg kan ikke forestille mig andet, end at sådan føler man det sikkert også på regeringsbænkene.

Man må indrømme — det vil jeg dog sige til det ærede medlem — at det har været en fantastisk tilstand. Nu tænker jeg ikke bare på den ensidige binding, som regeringen tidligere har foretaget til socialistisk folkeparti, en ensidig binding, som vi fra liberalt centrum i allerhøjeste grad har beklaget og arbejdet for at løse op for. Men det er jo ikke bare det, det er jo vitterlig sådan, at i mange sager, i mange situationer har der overhovedet ikke været noget styre her i landet. Der har siddet 4 partier repræsenteret herinde, venstre, konservative, radikale og liberalt centrum, som i realiteten overhovedet ikke havde mulighed for at foretage en saglig indsats. Vi var henvist til at læse i aviserne om utallige og utrolige skærmydsler inden for SF som en afgørende faktor i landets politiske udvikling. Jeg vil kalde det i nogen grad en lammelse af arbejdet herinde i folketinget, jeg vil kalde det kedelige tilstande, og derfor tror jeg, at socialdemokratiet og regeringen ville komme i en helt anden situation herinde i det høje ting, hvis man klart erklærede, at nu ville man ikke længere

[Niels Westerby.]

gøre noget alene sammen med SF; så tror jeg stillingen ville blive helt anderledes.

Til sidst må jeg gøre en bemærkning til hr. Aksel Larsen, som gav udtryk for bekymring for, hvordan det ville gå liberalt centrum, hvis der blev valg. Må jeg gøre hr. Aksel Larsen opmærksom på, at den bekymring havde hr. Aksel Larsen også forud for det sidste folketingsvalg. Ved enhver debat forud for sidste folketingsvalg udtalte hr. Aksel Larsen med næsten 100 pct.s overbevisning i det høje ting, at der var én ting, der var sikkert, og det var, at liberalt centrum ikke ville komme ind i folketinget ved det næste valg, og nu fremturer hr. Aksel Larsen på nøjagtig samme måde. Ved sidste valg blev liberalt centrum fordoblet, og det kunne jo være, at liberalt centrum efter næste folketingsvalg ville være større end socialistisk folkeparti; det er der jo forskellige ting der kunne tyde på. Men i øvrigt er det ikke noget, vi skal diskutere herinde, det er noget, vælgerne afgør den dag, valget finder sted, og derfor synes jeg ærlig talt, vi skulle spare os den diskussion. Men en lille kommentar fra min side synes jeg det er berettiget at give.

Statsministeren (*J. O. Krag*): Det er jo altid interessant at lytte til hr. Niels Westerby, og jeg synes også, det er interessant at lytte til hr. Niels Westerby's kommentarer, foragede kommentarer, over indre skærmydsler i SF. Det er jo vitterligt, at der er indre skærmydsler i SF, men vi erindrer jo alle en tid — nogle af os med taknemlighed — da hr. Niels Westerby bidrog til indre skærmydsler i et bestemt parti i forbindelse med sit eget partis fødsel, så sådan noget kan jo føre noget godt med sig.

Hr. Henry Christensen savnede dokumentation for, at der var nogen sagkyndige, der ville godkende regeringens devalueringspolitik. Jeg er selvfølgelig ked af, at der har været en sagkyndig, der i Jyllands-Posten har skrevet en kronik imod regeringen på det punkt; jeg har ikke været opmærksom på den. Men vi kan vel ikke helt unddrage det betydning eller opmærksomhed, at Danmarks Nationalbank er gået ind for regeringens devalueringspolitik.

Så er vel i øvrigt sandheden, når vi skal søge efter den, og det forstod jeg på hr.

Hilmar Baunsgaard vi skulle: hvad er egentlig grunden til, at en regering en søndag igennem holder møde med partiernes ledere og gang på gang spørger: hvad er jeres råd? Hvilken procent skal vi devaluere med? Det er rigtigt, at jeg allerede om lørdagen havde tilkendegivet i TV og finansministeren over for sine nordiske kolleger, at det var regeringens mening, at vi burde devaluere et stykke vej, men vi havde ikke lagt os fast på nogen devalueringsprocent, og på de møder, vi holdt søndagen igennem, bad vi gang på gang om råd. Hvorfor får vi så ikke råd?

Ja, det fundamentale er da naturligvis, at de to store borgerlige partier er dybt uenige på dette punkt. Det er sådan en slags dogme for de konservative, at man ikke bør devaluere — nu har hr. Per Hækkerup ret i, at da vi devaluerede i 1949, var det kun et 50 pct.s dogme, da ville man godt gå halvvejen — og omvendt er det jo ganske åbenlyst og klart, at partiet venstre er tilhænger af devaluering, det er jeg også sikker på at hr. Henry Christensen vil bekræfte. Det er jo denne fundamentale uenighed mellem de to store borgerlige partier, der gør, at regeringen ingen svar får. Derfor er det hele såmænd ikke så indviklet, og jeg synes ikke, vi kan være bekendt at stå frem over for landets befolkning som et antal voksne mennesker, der ikke kan blive nogenlunde enige om, hvad der foregik på en serie møder i løbet af søndagen, hvor man ikke vil bekræfte, at regeringen gang på gang spurgte — jeg spurgte, hr. Per Hækkerup spurgte, jeg tror endda, hr. Per Hækkerup var langt dygtigere til at spørge og presse for svar, end jeg var det — der blev spurgt gang på gang, uden at der blev givet svar, og selvfølgelig er forklaringen den, jeg her har angivet, at uenigheden mellem venstre og de konservative på det punkt er fundamental, er klassisk, er historisk og vil vedblive at være det.

Jeg vil gerne sige til hr. Hilmar Baunsgaard, at det i hvert fald ikke var meningen med min lille ironiske bemærkning til ham, at det radikale venstre aldrig nogen sinde har villet være med til at begrænse udgifterne på statsbudgettet, for det har da det radikale venstre i høj grad været med til. Jeg erindrer da også forligssituationen — det må vel have været i januar 1966 —

[Statsministeren.]

hvor partiet venstre, det radikale venstre og socialdemokratiet sammen sad og fandt ud af besparelser, hvis jeg husker rigtigt, på 125 mill. kr. Jo, det har det radikale venstre også tidligere været med til, og jeg er kun taknemlig over, at hr. Hilmar Baunsgaard så stærkt fremhæver dette, og at vi nu får sat en forhandlingsprocedure i gang i finansudvalget.

Hr. Poul Møller kom jo også med et par eksempler på besparelser. Jeg vil ikke tage stilling til dem i flugten; jeg er noget skeptisk over det med boligfonden, jeg tror, det er en god fond, der tjener et godt formål, og jeg vil betvivle, at det først og fremmest er dér, man skal skære ned. Men jeg forstod på hr. Poul Møller, at vi gennem de konservatives repræsentant i finansudvalget ville få flere eksempler, og det vil der blive arbejdet sagligt og alvorligt med.

Jeg må fastholde min beskrivelse af virkningerne af den britiske devaluering. Den må medføre et tab for det danske samfund, uanset om vi havde fulgt den eller ej, og den må medføre, at dansk industrieksport bliver vanskeligere stillet overalt, hvor den mødes med britisk industrieksport, det vil sige ikke blot på det britiske marked, også på det danske marked, også på de øvrige EFTA-markeder. Til gengæld vinder vi en lille fordel, det vil jeg erkende over for hr. Poul Møller. Derved at Norge, Sverige, Schweiz ikke har devalueret, får vi en fordel for vore industriprodukter i forhold til disse landes varer på EFTA-markederne, men vi har altså et omtrent tilsvarende minus i forhold til de britiske varer på de samme markeder. Men jeg tror, vores beslutning har været rigtig, og jeg håber, at den delvise devaluering, Danmark denne gang har efterfulgt den britiske devaluering med, sammen med den ledsagende lovgivning vil give en god basis for nye fremskridt for produktion, beskæftigelse og eksport fra det danske land.

(Kort bemærkning).

Niels Westerby: Statsministeren foretog en sammenligning med det, der skete, da hr. Diderichsen og jeg brød med vores gamle parti, venstre, idet han sagde, at det kunne måske sammenlignes med de skær-

mydsler, der foregår inden for socialistisk folkeparti i øjeblikket. Jeg må da pege på, at det er en ganske uberettiget sammenligning. For dengang skete der et brud mellem os og vort gamle parti, fordi vi ønskede at bidrage til at styrke det saglige arbejde herinde i tinget; men de skærmydsler, der sker i øjeblikket inden for socialistisk folkeparti må jo siges — det tror jeg alle vil være enige om — at have bidraget til, at det saglige arbejde i det sidste år ikke er gået så godt, som vi kunne ønske os det, og det er jo i virkeligheden dér, det store problem ligger. Men i øvrigt minder situationen fra marts 1965 jo meget om den nuværende situation. Også dengang stod man over for en økonomisk krise, og dér vil jeg da gerne minde om, at vi dengang gjorde opmærksom på, at der skulle et kasseoverskud på 1.500 mill. kr. til for at klare problemerne — og det blev altså til sidst 800 mill. kr. på grund af sængstelse fra forskellig side. Men erfaringerne siden da har jo vist, at det slog ikke til, og mange af de problemer, vi tumler med i dag, skyldes, at man ikke dengang fik gjort det, der burde gøres. Det, jeg gerne vil have lov til at pege på i den forbindelse, er, at vi skal passe på, at vi ikke får foretaget så lidt nu, at vi kommer i en lignende situation igen i løbet af kort tid.

Finansministeren (Grünbaum): Jeg skal ikke blande mig i de korte bemærkninger, men jeg føler alligevel trang til at sige, at jeg synes, det sagligt er gået ganske godt det sidste år og særlig efter valget den 22. november. Det er jo dog først efter den tid, vi har fået muligheder for at gennemføre en hel række ting inden for skatteområdet; det havde vi ikke før den tid. Jeg vil gerne udtrykke det ønske, at den situation stadig findes i folketinget, at det flertal, som allerede nu har gennemført en del af disse reformer på skatteområdet, får mulighed for at fortsætte denne reformlovgivning.

Det var sådan et lille sidespring. Med hensyn til problemerne omkring engangsskatten vil jeg gerne sige, at to sådanne sæt af regler, det ene sæt, der skal virke igennem en skat, og det andet, der skal virke igennem, at en kreds af borgere afgiver et dyrtidstillæg, to sådanne sæt af regler vil naturligvis aldrig kunne komme i

[Finansministeren.]

fuldkommen harmoni, det tror jeg ikke på. Når jeg siger, at der alligevel er tale om en skat efter evne — og dette er svar til både hr. Henry Christensen og hr. Hilmar Baunsgaard — så mener jeg dermed, at denne skat jo virker præcis på samme måde som hvis vi — hvad der jo også var en mulighed — ikke havde fået dette med afkald på en dyrtidsportion, men i stedet for havde fået noget, som hr. Henry Christensen flere gange har været inde på i lignende situationer, f. eks. en bunden opsparing eller en almindelig skat. Lad os sige, at vi var i den situation, at vi sagde: ja men vi skal ikke løse problemerne ved hjælp af afkald på en dyrtidsportion, vi bliver nødt til at tage en ekstraskat af hele den danske befolkning. Jeg kan ikke se, at en sådan skat, som hr. Hilmar Baunsgaard og hr. Henry Christensen formentlig så også ville gå ind for, ville virke spor anderledes, og det vil jeg gerne overbevises om; jeg kan ikke se det. Den ville virke præcis på samme måde, hvortil så ville komme, at visse grupper fik deres dyrtidsportion, og vi fik den stigning i omkostningsniveauet, som vi nu gerne ville være fri for. Men det er da klart, at selve det, at man prøver at løse dette problem ved to forskellige sæt regler, som ikke skal opfylde helt det samme formål, giver en skævhed, det er jeg med på — hvis det er det, der menes med, at der er en skævhed. Men her mener jeg, at selve dette at få samtlige lønmodtagere i dette land til at give afkald på en dyrtidsportion er så stor en ting både historisk set, økonomisk-politisk set og også en så stor ting i den aktuelle situation, at det nok er værd at ofre lidt på. Derfor synes jeg, det er rimeligt, at lønmodtagerne over for det afkald, de giver dér, siger, at så må den øvrige del af befolkningen foretage et tilsvarende offer, og det er altså det, vi har fundet frem til på denne måde. Jeg er villig til i udvalget at se på, om der er særlige tilfælde, hvor man kan sige, at det virker særlig skævt.

Hr. Henry Christensen nævnte dem med de store lønindkomster — dagbladet Information var jo inde på det forleden dag, jeg har selv været inde på for en uges tid siden, om man skulle se på det — de såkaldte direktørlønninger. Det er lidt svært at be-

grunde logisk, at man, hvis de pågældende faktisk afgiver måske en meget stor dyrtidsportion, så skal komme og sige til dem: nu skal I altså både afgive en meget stor dyrtidsportion og betale en ekstraskat; det er lidt svært at motivere. Men jeg vil da gerne se på et sådant spørgsmål, hvis man mener, der er en uretfærdighed her, og også hvis man kan påvise andre ting af lignende karakter.

Med hensyn til stimuleringen af beskæftigelsen gennem særskatten vil jeg gerne sige: ja, det er da klart, den kan ikke ligefrem stimulere beskæftigelsen, det er der jo heller ikke tale om. Der er tale om at finde en vis balance til sikring af beskæftigelsen på længere sigt, og vi må ikke glemme, at når den særskat kommer, så er vi jo inde i 1968, endda et godt stykke inde i 1968, i en anden økonomisk situation end den, vi har i dag, og at det er et forholdsvis lille beløb, en 300-350 mill. kr.

Jeg vil gerne sige til hr. Poul Møller, som jeg helt rigtigt glemte at svare på spørgsmålet vedrørende tidspunktet for ekstraskatten, at jeg regner med, at den skal gælde for 1968-69, men være gennemført, inden kildeskatten træder i kraft. (Poul Møller: Og opkrævet?). Ja, opkrævet, inden kildeskatten træder i kraft.

Der blev også spurgt, om det var let at administrere den nye skat. Jeg tror desværre, jeg må sige, at det er ikke let at administrere den nye skat; vi pålægger skattemyndighederne en byrde her, som vi naturligvis helst ville undgå, men det er vel nødvendigt.

Og så endelig spørgsmålet om skatterne. Når jeg kom med bemærkningen til hr. Poul Møller, var det jo ikke, fordi jeg ikke erkendte og forstod sammenhængen — altså at det er klart, at vi ikke havde fået omkostningsstigningen, hvis vi ikke havde devalueret. Min bemærkning var rettet til hr. Poul Møllers udtalelse om, at vi, regeringen, altid kom med ønsker om at indføre højere skatter; det var ligegyldigt, om situationen var den ene eller den anden, vi skulle altid klare problemerne ved at indføre højere skatter. Dét kan man da nok have lov til og også have ret til at pege på, at det var jo netop den måde, hr. Poul Møller ville løse denne situation på, det var ved at komme med en skat på 400, 500,

[Finansministeren.]

600 mill. kr. til borgerne, hvor vi altså nu kommer med en skat på omkring 300-350 mill. kr.

Og så i øvrigt: det er jo i og for sig ikke det, vi skal diskutere i dag. Det er jo overstået, det dér med devalueringen. Spørgsmålet er: hvad skal der ske nu? Hvad skal der ske nu? Og her har vi jo ikke fået at vide, om det konservative folkeparti går ind for, tilslutter sig det standpunkt, som ligger i regeringens forslag, og som ligger i det, de store lønmodtagerorganisationer har sagt. Det har vi ikke hørt noget om. Det var rart at vide, hvordan man tager stilling i den situation, vi i dag står i, med de konkrete problemer, der ligger her på bordet.

Hr. Hilmar Baunsgaard påstod, at der var tilfælde, hvor man ikke gav afkald på en dyrtidsportion, og sammenlignede med den dårligt stillede erhvervsdrivende og sagde, det var uretfærdigt. Jeg vil gerne gentage, hvad jeg sagde tidligere, at den måde, vi har bygget det op på, ved at bruge skala-indkomsten som grundlag, netop bevirker, at der bliver taget et meget vidtgående hensyn til erhvervslivet, til dem, der har mindre indtægter inden for erhvervslivet, til dem, der har pensionsindtægter osv. Man kunne med mere ret fra den dårligere lønede arbejders side, den fattige arbejdsmand, eller hvem man vil tage som eksempel, sige, at det system, vi laver her, giver en begunstigelse til de erhvervsdrivende, fordi man skal op på et beløb på 25.000 kr. i skattepligtig indkomst — og det svarer måske til 27.000-30.000 i bruttoindkomst — for at komme af med 450 kr. i engangsskat. Men det mener jeg er rimeligt, også ud fra de betragtninger, hr. Hilmar Baunsgaard har gjort gældende, fordi de erhvervsdrivende kan være i en noget anden situation.

Og så til spørgsmålet om balancen på statsbudgettet: jeg ved ikke, hvor hr. Hilmar Baunsgaard har det fra, at jeg skulle have sagt, at der var dækning for 2 portioner; det kan jeg godt have sagt, men så er det formentlig ikke de samme to portioner, vi taler om, så har det været en portion på januarpristallet og en på julpriestallet og altså ikke to portioner på januarpristallet. Det, vi har regnet med i det finanslovforslag, der er fremsat, det er i hvert

fald 2 portioner, en for januar og en for juli. Men jeg synes jo slet ikke, betragtningen er relevant, fordi det, vi skulle tage stilling til, da vi udarbejdede finanslovforslaget, var situationen før devalueringen, og der er ikke i det finanslovforslag, der er fremsat i folketinget — og det har jeg udtrykkelig sagt ved fremsættelsen — taget hensyn til det specielle spørgsmål vedrørende devalueringen. Altså var der heller ikke tale om, at man f. eks. skulle skaffe en øget støtte til landbruget, for bare at nævne en enkelt ting; det vil jo give større udgifter. Der er jo også tale om prisstigninger på statsbudgettet osv.; det er da givet, at der kommer en række udgifter, som vi ikke skulle regne med inden devalueringen, og derfor må det også være rigtigt at sige, at hvis vi skal opretholde balancen på statsbudgettet, så skal der større indtægter ind til staten.

(Kort bemærkning.)

Henry Christensen: Ja, det var jo en ny, spændende fremstilling, vi nu fik af finansministeren. Jeg lagde mærke til, at finansministeren erkendte, at særskatten da i hvert fald ikke ville stimulere beskæftigelsen. Skulle finansministeren nu ikke gå det skridt videre og erkende, at særskatten, sådan som den er udformet, vil bevirke en yderligere stramning af erhvervslivets likviditet og yderligere vil få den virkning, at den begrænser beskæftigelsen, at den forøger arbejdsløsheden?

Det, jeg også ville nævne over for finansministeren, var hans betragtning om evneprincippet; han syntes, det var en virkelig social balance, der var fundet her. Jeg vil gerne spørge ministeren: hvad er nu stillingen? Tager vi ministeren selv, så er han altså i den situation, at en dyrtidsportion for ham vel er omkring et par tusinde kroner om året. Ministeren er sikker på at få udbetalt yderligere en dyrtidsportion efter januar til en værdi af 2.000 kr. Han skal ikke have en til, han skal have den første, men ikke den næste. Dermed begrundes finansministeren, at så skal han ikke betale særskat. Men den fisker eller landmand, eller hvem det er, der falder uden for pristalsordningen, som er forsøger, og hvis indtægt går ned fra 25.000 kr.

[Henry Christensen]

til 20.000 kr. eller 15.000 kr., han skal betale en ekstra særskat. Finder finansministeren virkelig, at der er absolut social balance i en ordning med det indhold, som her er skitseret?

(Kort bemærkning).

Hilmar Baunsgaard: Må jeg, for at det ikke ligesom skal fortone sig, hvad det egentlig er, sagen drejer sig om vedrørende ekstraskatten, gentage over for den højtærede finansminister, at når den virker så urimelig, er det, fordi de grupper, der rent umiddelbart er ramt hårdest af devalueringen, kommer til at betale ekstraskat, og efter at vi allerede ved den lovgivning, vi vedtog for godt 14 dage siden, har ramt dem, siger man: som tak for det rammer vi jer én gang til. Det er dér, den manglende ligestilling er, det er dér, den manglende retfærdighed er. Jeg ville meget nødig af ministerens svar komme til den konklusion, at det var på grund af en manglende retfærdighedssans. Jeg håber ikke, det er tilfældet.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Det er naturligvis helt oplagt, at finansministeren selv ved, at der ikke er tale om retfærdighed; der er tale om et krav, der er stillet fra nogle lønmodtagerorganisationer, et krav, som skal opfyldes, for at de vil gå ind på at afgive en dyrtidsportion, og derfor rammer man dem, der har haft tab også på devalueringen.

Nu sagde finansministeren, at samtlige lønmodtagere havde givet afkald, og det var en historisk situation. Hvad kender finansministeren til det? Det eneste, vi kan sige, er, at samtlige lønmodtagerorganisationers ledere har givet afkald. Og det er jo et helt andet problem, som jeg var inde på i mit første indlæg, om ledere således kan give afkald på f. eks. noget, der har været ude til urafstemning og er blevet godkendt ved urafstemning. Jeg skal ikke komme dybere ind på det, fordi det er et stort juridisk og statsretligt problem.

Hvad angår spørgsmålet om devalueringen i øvrigt, siger finansministeren, at nu er devalueringen overstået, og så kommer disse forslag, og vores synspunkter er jo

så irrelevante; for det er jo helt givet, siger regeringen, at det her er kun kommet frem som følge af devalueringen; det skyldes ikke danske årsager, det skyldes devalueringen. Men så må man da have ret til at spørge: ja men var det så rigtigt at devaluere?

Nu får vi den yderligere oplysning af finansministeren, at finansloven har ikke taget højde for, som man siger med et moderne udtryk, eller, som jeg ville sige med et gammeldags udtryk, taget hensyn til devalueringen. Og det vil sige, at vi står over for yderligere udgifter på det statsbudget, der stiger med 3 milliarder kr. Boligministerens rentesikringsordning vil sikkert stige kolossalt, fordi forskellen mellem de 6½ pct., man har garanteret til det sociale byggeri, og den nuværende rente bliver højere og højere, en række prisstigninger slår igennem på budgettet, og derfor er det, man hele tiden må spørge: ja men var det så en klog handling, var det rigtigt at handle sådan? Så siger finansministeren til det: ja men de 400-600 mill. kr., dem ville I tage ad skattevejen, hvis vi ikke havde devalueret, for at hjælpe landbruget. Ja, det ville vi, det har vi ikke lagt skjul på, det er en åben erkendelse; men til gengæld ville vi have sparet en omkostningsstigning på 1,5 milliard kr., på 1.500 mill. kr., som vi nu ikke kan slippe for at komme til at betale på den ene eller den anden måde.

Og så til sidst til finansministerens spørgsmål, om vi går ind for regeringens forslag: dér må jeg sige, at jeg tror, finansministeren har opfattet situationen.

(Kort bemærkning).

Niels Westerby: Ja, jeg kan nu ærlig talt ikke helt følge hr. Hilmar Baunsgaard. Jeg forstod på hr. Hilmar Baunsgaard, at han næsten kan acceptere, at man tager en dyrtidsportion fra lønmodtagerne. Den har lønmodtagerne krav på nu, og hvis man så griber ind i det fra lovgivningsmagts side og siger: nu får I ikke den dyrtidsportion i 12 måneder, så må der være lighed mellem befolkningsgrupperne, og de selvstændige har deres indkomst, og så må man tage et tilsvarende beløb fra dem i form af en engangsskat. Det er i og for sig rimeligt.

[Niels Westerby.]

Men derimod kan jeg følge hr. Hilmar Baunsgaard i, at de selvstændige ikke er ligeligt stillet. Nogle har fordele ved devalueringen; og andre er blevet alvorligt skadet ved devalueringen, og det problem må klares. Og her vil jeg da gerne henlede hr. Hilmar Baunsgaards opmærksomhed på, at vi fra liberalt centrums side har stillet det forslag i dag, at de selvstændige eller ikke-lønmodtagerne, der har en mindre indkomststigning i det næste år, end gennemsnittet af lønmodtagere har, de skal have den ekstraskat tilbage, som de har betalt. Derved får vi en rimelig behandling af de selvstændige eller ikke-lønmodtagerne; og det synes jeg i og for sig er en god ting at få klaret i forbindelse med dette at skulle lægge ligelige byrder på befolkningen. Det er det, det drejer sig om. Vi kan ikke have skævheder til de forskellige sider.

Statsministeren (*J. O. Krag*): Hr. Poul Møller har et par gange sat spørgsmålstegn ved, om lønmodtagernes ledere, når de beslutter at gå med til at afgive denne bestemte dyrtidsportion, har haft tilstrækkeligt brede kompetente forsamlinger bag sig. Det må disse organisationer selvfølgelig selv svare på. For LOs vedkommende kan der næppe være tvivl om det. Man har ikke alene haft forretningsudvalget bag sig, man har også haft det ret store repræsentantskab, og endelig har de fleste forbund holdt hovedbestyrelsesmøder. Så vidt mig bekendt er noget tilsvarende tilfældet for tjenestemandorganisationerne og funktionærorganisationerne. Derfor synes jeg, vi skal modtage det offer, lønmodtagerne her tilbyder at bringe, ikke med skepsis, men med taknemlighed. Det må være vores samfundsmæssige reaktion på det tilbud, disse store organisationer her bringer.

Det næste spørgsmål, der så rejses, er, om det hele nu alligevel er fuldstændig retfærdigt. Her kunne man jo spørge: hvad er retfærdigt? Og man kunne spørge: hvor har vi haft skattesystemer, der har været

fuldstændig retfærdige? Vi har i hvert fald ikke haft dem hidtil, jeg håber, vi får noget, der er bedre, men den fuldstændige retfærdighed er vist ikke til at finde. Men jeg synes, at det, der bliver gjort her, udstykket i forskellig slags lovgivning, tilsammen har en sådan rimelig balance over sig, at man må acceptere denne balance.

Avancestoppet, ja, det var jo for at forhindre urimelige gevinster, det var jo for at forhindre, at de tilfældige forretningsdrivende, der lå inde med store lagre af varer, der dagen efter devalueringen ville blive så og så meget dyrere, skulle tjene herpå. Det var vel også derfor, avancestoploven blev vedtaget her i folketinget, uden at en eneste stemme rejste sig imod den. Den har sin forklaring. Dens retfærdighed hviler i sig selv.

Så kan man spørge, om de lønmodtagerportioner, der afgives, er lige store. Her er der jo noget større retfærdighed, end der ofte vil være ved den slags, derved at højt-lønnede funktionærer og tjenestemænd kommer til at afgive temmelig store portioner. Derimod vil man finde inden for LO-området, at alle kommer til at afgive det samme, nemlig 20 øre pr. time. Alligevel er der også her en rimelighed til stede, fordi det, som arbejdsministeren har sagt det, er de lavestlønnede, der ville blive hårdest ramt af den prisopgang, der nu undgås, og af den arbejdsløshed, som nu fjernes. Også her er der altså en vis rimelighed til stede.

Når man så kommer til engangsskatten på de 3 pct., der skal være det tilsvarende, ikke-lønmodtagerne skal give, ja, så må man da se nærmere på det i udvalget, som finansministeren også har givet udtryk for at han vil, men man må jo erindre, at erhvervsdrivende med meget små indtægter slipper for at betale; de kommer ikke til at betale engangsskat. Endelig må man erindre, at erhvervsdrivende, der har andre mennesker ansat i deres brød, slipper i 12 måneder for at betale en dyrtidsportion; også her gør sig altså en rimelighed og en balance gældende, som bevirker, at det samlede indhold af

[Statsministeren.]

den af regeringen fremlagte politik er socialt rimelig og bør accepteres af et flertal i det høje ting.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Det var en lang forklaring, statsministeren gav på mit spørgsmål til finansministeren. Det var ikke en forklaring, der kunne overbevise, tror jeg, vel hverken det høje ting, når man ret tænker sin indstilling efter, eller befolkningen om, at der er virkelig social balance i det tilfælde, jeg stillede op, hvor jeg vel at mærke tog finansministeren, som jo ikke indtægtsmæssigt er noget enestående eksempel, som udgangspunkt og sammenlignede med, at han var sikret den ene dyrtidsportion på op imod vel et par tusinde kr. Han fik ikke den anden, han var fri for at betale særskat, men dem — og det gælder jo i titusindvis af erhvervsdrivende — hvis indtægtsniveau ligger nede på 15.000-20.000 kr., som er gået ned i indtægt, og som har forsørgerbyrder, dem vil regeringen i sit princip pålægge en særskat, som andre befolkningsgrupper ikke skal deltage i.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Vi er naturligvis alle indstillet på, at der ydes et offer fra lønmodtagerorganisationernes side, det har jeg også nævnt, men derfor er det netop så vigtigt, at det ikke ydes forgæves, og hvis ikke den økonomiske politik fundamentalt lægges om, så er det, det bliver ydet forgæves. Jeg tror ikke en snus på, at man undgår prisopgangene, som statsministeren var inde på, igennem dette offer.

Statsministeren talte om de lavtlønnede, og at der var en vis retfærdighed i, at de skulle give afkald på lige så meget som de højere lønnede medlemmer af LO, fordi de undgår en prisopgang og de er mest følsomme over for prisopgange. Ja men forslagets formål er jo, at priserne slår igennem; avancementet gælder til 1. juli, men for alle de nyimporterede varer slår prisstigningerne jo igennem, og efter 1. juli er der ikke noget avancement, så slår prisstigningerne fuldt ud igennem for lønmodtagerne, uden at de får dækning igennem

pristalsregulering; det er jo ideen i forslaget. Og når de lavtlønnede er mest prisfølsomme, så er det de lavtlønnede, der får det største tab igennem den foranstaltning, som regeringen har gennemført i form af en kronenedskæring.

Statsministeren (J. O. Krag): Ja, når hr. Poul Møller bliver så stærkt interesseret i de lavtlønnede, så begynder man jo at blive bekymret, og min bekymring i dette tilfælde må udtrykke sig i et spørgsmål: vil hr. Poul Møller virkelig mene, at den dyrtidsportion, der ikke kommer til udbetaling, alligevel skal indregnes i priser og omkostninger? Det kan jeg ikke tro at hr. Poul Møller vil hævde.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Naturligvis tror jeg ikke det, men det, jeg tror, er, at den importprisstigning på 1½ milliard kr., der finder sted som følge af devalueringen, slår igennem på priserne, i hvert fald efterhånden som de nye varer kommer ind, og det kan statsministeren ikke fjerne, men det, han fjerner nu, er, at lønmodtagerne skal have reguleringstillæg for denne prisstigning. Det ved vi da alle; vi skal da ikke pludselig til her kl. 5 minutter over 6 at diskutere, hvad der er meningen med lovforslaget. Meningen er da ganske klart, at prisstigningerne skal slå igennem, ellers er der jo ingen mening i lovforslaget. Der sidder minsandten en trafikminister og ryster på hovedet — er det ikke meningen, at devalueringens prisstigninger skal slå igennem på forbruget, hvad er ellers meningen med det? Det er da givet. Der kommer så ikke ekstra, vil man sige, der ville komme flere, hvis vi ikke kom med dette lovforslag. Men devalueringens prisstigninger slår igennem, og det rammer de lavtlønnede mest, og jeg har den samme ret til at være bekymret for de lavtlønnede, som den højtærede statsminister har det.

Statsministeren (J. O. Krag): Hr. Poul Møller har jo nogle glimrende og rammende formuleringer. Nu er det, at devalueringens prisstigning slår igennem. Hvad er det for noget summarisk og uigennemtænkt noget? Der vil jo være en vidt forskellig prisvirk-

[Statsministeren.]

ning for de enkelte varer, det ved hr. Poul Møller godt. Han kan jo læse om i aviserne, hvordan man drøfter, om netop denne vare får en prisstigning, eller den ikke får det. En af Englands fordele ved at have devalueret så meget, som England har, er jo netop at kunne sætte sine varepriser ekstra ned. Der kunne dog være enkelte varer i det danske samfund, det kom til gode. Hr. Poul Møller er måske ikke klar over, at i forhold til det engelske pund er den danske krone opskrevet; det kunne jo give anledning til enkelte prisfald.

Men så lagde jeg mærke til, at hr. Poul Møller erkendte, at den dyrtidsportion, der ikke kommer til udbetaling, heller ikke bliver indregnet i priser og omkostninger; altså må her være en prisbesparelse, og det er den, vi ønsker at fremkalde.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Det sidste er vi jo nok alle sammen klar over. Men med hensyn til det, jeg sagde om devalueringens prisstigninger, siger statsministeren, at det er sådan en generel udtalelse. Ja, det er en generel udtalelse, for der er ikke nogen, der kan sige præcis, hvad kronenedskæringens prisvirkninger er, men der er heller ikke nogen, der kan sige, at der ikke er opadgående priser på hele forbrugssektoren; det er jo derfor, vi har fået lovforslaget, det er jo derfor, man har beregnet, at hvis lovforslaget ikke bliver gennemført, så får vi en pristalsstigning; det er jo sandheden, det ved jo enhver, at der kommer prisstigninger, der vil give en pristalsportion; det er jo grundlaget for hele den diskussion, der har fundet sted i de sidste 14 dage, og det er dog helt oplagt, at det er den pristalsportion, man vil fratage lønmodtagerne. Det er jo meningen med det. Og så er det jeg siger: hvem går det mest ud over? Det er de lavtlønnede.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
 vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at de 2 lovforslag henvises til

et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Da der foreligger indstilling fra grupperne, skal jeg allerede i indeværende møde lade foretage valg af det udvalg, som det nu blev besluttet at nedsætte.

Man gik altså til:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om ændret dyrtidsregulering af lønninger m. v. og forslag til lov om engangsskat for personer for skatteåret 1968-69.

Valgt blev: *Per Hækkerup, Jørgen Peder Hansen, Lysholt Hansen, Egon Jensen, Anker Jørgensen, Helge Nielsen, Peter Nielsen, Henry Christensen, Anders Andersen, Alfred Bøgh, Poul Hartling, Poul Møller, Ninn-Hansen, Poul Sørensen, Aksel Larsen, Morten Lange og Hilmar Baunsgaard.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om husmoderafløsning.

Valgt blev: *Viola Nørlov, Lis Groes, Thomas Have, Th. Mikkelsen, Niels Mørk, Carl Nielsen, Karl Max Rasmussen, Eva Rée, P. E. Eriksen, Holger Hansen, Skov Thulesen, Clara Munck, Asger Jensen, Gerda Møller, Pia Dam, Hanne Reintoft og Rigmor Christensen.*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring af lov om børnetilskud og andre familieydelse. (Støtte til mødre i forbindelse med fødsel).

Valgt blev: *Astrid Skjoldbo, Albertsen, Evald Kristensen, Waldemar Laurson, Niels Mørk, Viola Nørlov, Eigil Schytt, Eva Rée, Søren Andersen, P. E. Eriksen, Ewan Jensen, Asger Jensen, Lis Møller, Clara Munck, Pia Dam, Hanne Reintoft og Grethe Philip.*

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om vandforsyning.

Udvalget angående forslag til patentlov har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Holmberg har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for offentlige arbejder at stille følgende spørgsmål:

„Finder ministeren formen for provinslufthavnsudvalgets forberedelser af eventuel lufthavn ved Hammel rimelig?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Med skrivelse af 7. d. m. har handelsministeren fremsendt den af egnsudviklingsrådet i henhold til lov nr. 172 af 16. maj 1962 om egnsudvikling m. v. § 2, stk. 5, afgivne beretning for tiden fra 1. april 1966 til 31. marts 1967. Eksemplarer vil blive omdelt.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Indenrigsministeren (Hans Hækkerup): Hermed har jeg den ære for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om vandforsyning.*

Forslaget bygger på en kommissionsbetænkning fra 1961. Betænkningen var i det væsentlige enstemmig. Kommissionen havde haft til opgave at revidere den nugældende lov af 1926 bl. a. med henblik på at bringe vandforsyningsloven i passende harmoni med loven om landvæsensretter og vandløbsloven, der begge var gennemført i 1949, og på at føre loven i jour med den sundhedsmæssige udvikling.

Kommissionsforslaget var et overordentlig værdifuldt arbejde, idet forslaget præciserede regler, hvorom der var tvivl, og gav udførlige anvisninger på fremgangsmåden ved gennemførelsen af en sag om tilladelse til vandindvinding.

Det forslag, der hermed forelægges folketinget, er en omredigeret udgave af kommissionens forslag, dog med ikke uvæsent-

lige tilføjelser, der skyldes den udvikling, der har været på området siden 1961.

Jeg skal herom for det første nævne, at Akademiet for de tekniske Videnskaber straks efter kommissionsbetænkningens afgivelse nedsatte et udvalg, der i 1963 afgav betænkningen „Vand“, hvori der bl. a. stilles forslag om oprettelse af et centralt rådgivende organ. Dette forslag er optaget i det foreliggende lovforslag i § 8.

I 1964 nedsatte indenrigsministeriet hygiejnekommissionen, der arbejder med en reform af embedslægernes og sundhedskommissionernes forhold. Man har i hygiejnekommissionen gjort sig klart, at praktisk taget alle de regler, der for tiden findes i sundhedsvedtægterne, med fordel kan overføres til et eller flere for hele landet gældende regelsæt. Dette vil med hensyn til sundhedskommissionernes beføjelser vedrørende vandforsyningsanlæg og grundvandsbeskyttelse naturligt betyde, at visse hovedregler herom optages i vandforsyningsloven, medens mere detaljerede bestemmelser udformes i bekendtgørelser i medfør af vandforsyningsloven. Dette synspunkt har gjort det nødvendigt at indarbejde en række supplerende bestemmelser, som efter kommissionsbetænkningen forudsattes dækket gennem sundhedsvedtægterne.

Den voksende konkurrence om de i visse egne af landet beskedne vandressourcer har endvidere givet indenrigsministeriet anledning til at stille sig det spørgsmål, om man med rimelighed kan forlange, at et hovedsagelig juridisk-teknisk organ som landvæsensretten skal løse interessekonflikter, hvor ikke blot teknisk-økonomiske hensigtsmæssighedsovervejelser gør sig gældende, men hvor også særdeles betydelige samfundsmæssige hensyn af en helt anden karakter spiller ind. Denne overvejelse er baggrunden for bestemmelsen i lovforslagets § 17, stk. 3, hvorefter landvæsensretten får lejlighed til at forelægge visse, særlig tvivlsomme sager for indenrigsministeren med henblik på, om denne vil søge folketingets afgørelse i sagen.

Det voksende behov for planlægning har endvidere givet anledning til en præcisering af kommunernes pligt til at undersøge, hvilke vandmængder der vil være til rådighed for kommunens vandforsyning, og til at udarbejde planer om vandforsyningen under hensyn til den igangværende og forventede